

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

OKUL ÖNCESİ RESİMLİ ÇOCUK KİTAPLARININ DUYGU
DÜZENLEME BECERİLERİNİ DESTEKLEMESİ YÖNÜNDEN
İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ
Betül SÜREK

Temel Eğitim Ana Bilim Dalı
Okul Öncesi Eğitimi Bilim Dalı

ŞUBAT, 2024

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

OKUL ÖNCESİ RESİMLİ ÇOCUK KİTAPLARININ DUYGU
DÜZENLEME BECERİLERİNİ DESTEKLEMESİ YÖNÜNDEN
İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Betül SÜREK

(Y2012.410027)

Temel Eğitim Ana Bilim Dalı
Okul Öncesi Eğitimi Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Belma TUĞRUL

ŞUBAT, 2024

ONAY SAYFASI

ONUR SÖZÜ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “Okul Öncesi Resimli Çocuk Kitaplarının Duygu Düzenleme Becerilerini Desteklemesi Yönünden İncelenmesi” adlı çalışmanın, tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadar bütün süreçlerde bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin Kaynakça’ da gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve onurumla beyan ederim. (29/02/2024)

Betül SÜREK

ÖNSÖZ

Çalışmamda bana yol gösteren, bilgi ve tecrübesi ile yanımda olan, öğrencisi olmaktan her zaman gurur duyacağım değerli tez danışmanım Prof. Dr. Belma TUĞRUL' a göstermiş olduğu ilgi, yardım ve anlayışı için sonsuz saygı ve teşekkürlerimi sunarım.

Çalışmamı yaparken bana her zaman destek olan, yardımlarını esirgemeyen çok değerli hocam Dr. İlknur TARMAN' a çok teşekkür ederim.

Uzun yıllar boyunca hayatımda oldukları için her zaman kendimi şanslı hissettiğim dostlarım Gülbeyaz KEPENEK, Hatice DEMİRASLAN, Huri ÖZÇELİK ve Esra DEMİRTAŞ'a teşekkür ederim.

Hayatım boyunca beni destekleyen başta annem Şenay ŞİMŞEK olmak üzere, babam Ergüder ŞİMŞEK'e, hep yanımda olduklarını hissettiğim kardeşim Mustafa ŞİMŞEK ve ailesine, kardeşim Semih ŞİMŞEK' e teşekkür ederim.

Lise yıllarımdan beri yönlendirmeleriyle ve cesaretlendirmesiyle bana yol açan sevgili öğretmenim Sevilay BÜYÜKİKİZ' e teşekkürü bir borç bilirim.

İhtiyaç duyduğum her anda yanımda olan, destekleri ile beni hiç yalnız bırakmayan, zorlukları kolaylaştıran ve sevgisi ile bana güç veren değerli eşim Niyazi SÜREK' e ve en kıymetli varlıklarım, canım çocuklarım Yiğit ve Defne' ye çok teşekkür ederim.

Şubat, 2024

Betül SÜREK

OKUL ÖNCESİ RESİMLİ ÇOCUK KİTAPLARININ DUYGU DÜZENLEME BECERİLERİNİ DESTEKLEMESİ YÖNÜNDEN İNCELENMESİ

ÖZET

Bu çalışma 3-6 yaş grubunda bulunan çocuklar için hazırlanmış olan resimli çocuk kitaplarının duygu düzenleme becerisini desteklemesi yönünden incelenmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın çalışma grubu, amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme yöntemi kullanılarak belirlenmiş olan 2010- 2022 yılları arasında 3-6 yaş grubu çocuklar için Türkçe olarak yayımlanmış kitaplarda yer alan duygular ve duygularla başa çıkma stratejilerinin yer aldığı yerli veya çeviri 113 kitaptan oluşmaktadır. Araştırmada veriler, alanyazın taraması ve uzman görüşlerine dayanarak araştırmacı tarafından geliştirilmiş olan “Kitap Künye Formu”, “Duygu İnceleme Formu” ve “Duygularla Başa Çıkma Stratejileri Ölçüt Listesi” kullanılarak elde edilmiştir. Formlar oluşturulurken Parrot (2001) tarafından yapılmış olan duygu sınıflaması dikkate alınmıştır. Oluşturulan formlar aracılığıyla kitapların basım yılı, yerli ya da çeviri olma durumu, kahramanın insan, hayvan ya da diğer (bitki, nesne vb.) olma durumu ile ilgili künye bilgileri, kitaplarda belirlenen duyguların yer alma durumu ve kahramanların bu duygularla başa çıkma stratejilerine ilişkin veriler saptanmıştır. Araştırmada nitel veri analizi yöntemlerinden biri olan doküman analizi ve veriler çözümlenirken betimleyici istatistik yöntemleri (frekans, yüzde, ortalama) kullanılmıştır. Araştırmada yer alan kitaplar araştırmanın kavramsal çerçevesinden yola çıkarak hazırlanmış olan Duygularla Başa Çıkma Stratejileri Ölçüt Listesine kaydedilerek araştırmacı tarafından yorumlanmıştır. Sonuç olarak, incelen resimli çocuk kitaplarında daha çok hayvan karakterlerin kullanıldığı belirlenmiştir. Kitaplarda öfke, üzüntü, korku, sevinç ve sevgi duygularına yer verildiği; olumlu ve olumsuz duygularla başa çıkmak için çoğunlukla kendi kendini motive etme, yetişkin desteği alma, zihnini /dikkatini başka yöne yönlendirme, sakinleşme gibi işlevsel olan

stratejiler kullanıldığı tespit edilmiştir. Elde edilen bulgular okul öncesi dönemde duygular, duygularla başa çıkma stratejileri ve duygu düzenleme becerileri bağlamında tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Okul Öncesi, Resimli Çocuk Kitabı, Duygu Düzenleme Becerisi, Başa çıkma Stratejisi.

AN ANALYSIS OF PRESCHOOL CHILDREN'S PICTURE BOOKS IN TERMS OF SUPPORTING EMOTION REGULATION SKILLS

ABSTRACT

This study was conducted to examine children's picture books prepared for children in the 3-6 age group in terms of supporting emotion regulation skills. The study group of the research consisted of 113 local or translated books that included emotions and coping strategies with emotions in books published in Turkish for children aged 3-6 between 2010 and 2022, which were determined by using the criterion sampling method, one of the purposeful sampling methods. The data were obtained by using the "Book Imprint Form", "Emotion Analysis Form" and "Emotion Coping Strategies Criteria List" developed by the researcher based on the literature review and expert opinions. While creating the forms, the emotion classification made by Parrot (2001) was taken into consideration. The forms were used to determine the year of publication, publishing house, domestic or translation status of the books, the imprint information about the protagonist being human, animal or other (plant, object, etc.), the inclusion of the emotions identified in the books and the data on the coping strategies of the protagonists with these emotions. Document analysis, one of the qualitative data analysis methods, and descriptive statistical methods (frequency, percentage, average) were used to analyze the data. The books included in the study were recorded in the Criteria List of Strategies for Coping with Emotions, which was prepared based on the conceptual framework of the study, and interpreted by the researcher. As a result, it was determined that animal characters were mostly used in the children's picture books analyzed. It was determined that anger, sadness, fear, joy and love emotions were included in the books, and functional strategies such as self-motivation, getting adult support, diverting the mind/attention, and calming down were mostly used to cope with positive and negative emotions. The findings were discussed

in the context of emotions, coping strategies and emotion regulation skills in preschool period.

Keywords: Preschool, Illustrated Children's Book, Emotion Regulation Skills, Coping Strategy.

İÇİNDEKİLER

ONUR SÖZÜ	ii
ÖNSÖZ.....	iii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER	viii
ÇİZELGELER LİSTESİ.....	xi
I. GİRİŞ.....	1
A. Problem Cümlesi	2
1. Alt Problemler	3
B. Araştırmanın Önemi ve Amacı.....	3
C. Varsayımlar	5
D. Sınırlılıklar	5
E. Tanımlar.....	5
II. TEMEL KAVRAMLAR VE KURAMSAL ÇERÇEVE.....	6
A. Çocuk Edebiyatı	6
B. Çocuk Edebiyatının İşlevi ve Özellikleri	6
C. Çocuk Edebiyatının Çocuğun Gelişim Alanlarına Etkisi	7
1. Çocuk Edebiyatının Çocuğun Dil Gelişimine Katkısı	8
2. Çocuk Edebiyatının Çocuğun Bilişsel Gelişimine Katkısı	9
3. Çocuk Edebiyatının Çocuğun Sosyal ve Duygusal Gelişimine Katkısı	9
D. Resimli Çocuk Kitaplarında Bulunması Gereken Özellikler	10
1. Tasarım Özellikleri.....	10
2. İçerik Özellikleri	12

E. Resimli Çocuk Kitaplarının Önemi	14
F. Duygu Düzenleme	15
1. Duygunun Tanımı ve Önemi.....	15
2. Duyguların Sınıflandırılması.....	16
3. Erken Çocukluk Döneminde Duygu Düzenleme.....	17
4. Duygu Düzenleme Stratejileri.....	18
G. Okul Öncesi Dönem Resimli Çocuk Kitapları ve Duygu Düzenleme	20
H. İlgili Araştırmalar	21
1. Yurtiçinde Yapılan Araştırmalar.....	21
2. Yurtdışında Yapılan Araştırmalar	27
III. YÖNTEM.....	30
A. Araştırmanın Modeli	30
B. Çalışma Grubu.....	30
C. Veri Toplama Araçları.....	31
1. Kitap Künye Formu	31
2. Duygu İnceleme Formu.....	31
D. Verilerin Toplanması.....	32
E. Verilerin Analizi	32
IV. BULGULAR.....	33
A. Künye Bilgi Formundan Elde Edilen Bulgular	33
B. Resimli Çocuk Kitaplarında Yer Alan Duygulara İlişkin Bulgular	34
C. Resimli Çocuk Kitaplarında Yer Alan Duygularla Başa Çıkmada Kullanılan Stratejilere İlişkin Bulgular	44
V. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER	55
A. Tartışma ve Sonuç	55
1. Kitap Künye Formundan Elde Edilen Bulguların Tartışılması.....	55
2. Duygu İnceleme Formundan Elde Edilen Bulguların Tartışılması.....	56

3. Duygularla Başa Çıkma Stratejileri Ölçüt Listesinden Elde Edilen Bulguların Tartışılması.....	61
B. Öneriler.....	65
VI. KAYNAKÇA.....	67
EKLER.....	79
ÖZGEÇMİŞ.....	83

ÇİZELGELER LİSTESİ

Çizelge 1: Farklı Kuramcılara Göre Temel Duygu Sınıflamaları	16
Çizelge 2: Parrot' un (2001) Duygu Sınıflaması.....	17
Çizelge 3: Resimli Çocuk Kitaplarının Basım Yılına Göre Dağılımı.....	33
Çizelge 4: Resimli Çocuk Kitaplarının Yerli veya Çeviri Olma Durumlarına Göre Dağılımı	34
Çizelge 5: Resimli Çocuk Kitaplarının Kahramanlarına Göre Dağılımı	34
Çizelge 6: Öfke Duygusunun Kitaplarda Yer Alma Durumu	35
Çizelge 7: Öfke Duygusu ve Alt Boyutları ile İlgili Örnek İfadeler	36
Çizelge 8: Üzüntü Duygusunun Kitaplarda Yer Alma Durumu	37
Çizelge 9: Üzüntü Duygusu ve Alt Boyutları ile İlgili Örnek İfadeler	38
Çizelge 10: Korku Duygusunun Kitaplarda Yer Alma Durumu.....	39
Çizelge 11: Korku Duygusu ve Alt Boyutları ile İlgili Örnek İfadeler.....	40
Çizelge 12: Sevinç Duygusunun Kitaplarda Yer Alma Durumu	41
Çizelge 13: Sevinç Duygusu ve Alt Boyutları ile İlgili Örnek İfadeler.....	42
Çizelge 14: Sevgi Duygusunun Kitaplarda Yer Alma Durumu.....	43
Çizelge 15: Sevgi Duygusu ve Alt Boyutları ile İlgili Örnek İfadeler.....	44
Çizelge 16: Öfke Duygusuyla Başa Çıkmada Kullanılan İşlevsel Stratejiler	44
Çizelge 17: Öfke Duygusu ile Başa Çıkmada Kullanılan İşlevsel Olmayan Stratejiler	46
Çizelge 18: Üzüntü Duygusuyla Başa Çıkmada Kullanılan İşlevsel Stratejiler	47
Çizelge 19: Üzüntü Duygusuyla Başa Çıkmada Kullanılan İşlevsel Olmayan Stratejiler	49

Çizelge 20: Korku Duygusuyla Başa Çıkmada Kullanılan İşlevsel Stratejiler.....	49
Çizelge 21: Korku Duygusuyla Başa Çıkmada Kullanılan İşlevsel Olmayan Stratejiler	51
Çizelge 22: Sevinç Duygusuyla Başa Çıkmada Kullanılan İşlevsel Stratejiler	52
Çizelge 23: Sevinç Duygusuyla Başa Çıkmada Kullanılan İşlevsel Olmayan Stratejiler	52
Çizelge 24: Sevgi Duygusuyla Başa Çıkmada Kullanılan İşlevsel Stratejiler.....	53
Çizelge 25: Sevgi Duygusuyla Başa Çıkmada Kullanılan İşlevsel Olmayan Stratejiler	54

I. GİRİŞ

Resimli çocuk kitapları çevresinde gördüğü yetişkinleri, akranları model almaya ve taklit etmeye meyilli olan okul öncesi dönemde bulunan çocuğun, kitaptaki karakterle kendini özdeşleştirmesine, kendi duygularını tanımasına, başkalarının duygularını anlamasına yardımcı olmaktadır. Kitaplar sayesinde kendi başına gelen olayların başkalarının da başına geldiğini, onların da kendisi gibi güçlü duyguları olabileceğini ve bu duygular karşısında nasıl bir strateji uygulayacağını görmesi açısından önemlidir. Burada dikkat edilmesi gereken kitapların niteliğidir. Çocukların kitaplara ilgi göstermesi için yazarların çocukların yaş grubu özelliklerini ve ilgi gösterdikleri konuları iyi bilmesi ve bu konuların çocukların yaşantılarıyla ilgili olması gerekir (Sever, 2002). Resimli kitaplar, çocuk gelişimciler ve eğitimciler tarafından çocukların bilişsel, fiziksel, sosyal-duygusal gelişimlerini, olumsuz yaşantı ve duygularla baş etme becerilerini geliştirmek, kelimeleri açıklamak için bir strateji olarak kullanılabilir (Hansen ve Zambo, 2005).

Duygu düzenleme; öfke, korku, kızgınlık, mutluluk, hayal kırıklığı gibi birey tarafından hissedilen duyguların yoğunluğunun kontrol edilmesidir (Kopp, 2002). Bir başka deyişle duygu düzenleme; dikkati ve davranışları organize etme, sorunlarla başa çıkma konusunda sebat, problemin çözümü için planlama yapma ve bireyler arasında iletişimde süreci kolaylaştıran bir araç görevindedir (Cole vd., 2004). Çocuğun duygu düzenleme becerilerinin gelişmesini destekleyecek ilk deneyimleri karşılaştığı ilk sosyal çevre ve ilk yetişkinler olan aile ile başlamaktadır. Bu ilişkinin kalitesi ilerleyen yaşında kendi duygu düzenleme becerisinin niteliğini de etkilemektedir. Çocuğun ihtiyacı olduğu duygu durumlarında aile üyelerinin destekleyici tutum sergilemeleri duygu düzenleme sürecinin gelişmesine katkı sağlamaktadır. Ailede başlayan sürecin gelişimi okulda da devam etmektedir.

Çocukların duygu düzenlemeleri, özellikle küçük yaşlarda genel olarak çocuktan ziyade çevresindeki diğer insanların destekleri yoluyla gerçekleştirilir (Eisenberg ve Morris, 2003). Yaşın ilerlemesiyle birlikte çocuklar, duygularını ve

düşüncelerini ifade etme konusundaki becerilerini geliştirir ve duygularını yönetme sürecine daha fazla dahil olurlar (Eisenberg ve Spinrad, 2004). Okul öncesi dönemdeki çocukların duygu düzenleme becerilerinin gelişiminde ebeveynlerin ve öğretmenlerin rolü önemlidir. Çocuklar duygularını düzenlemeyi onları gözlemleyerek, model alarak duygusal farkındalık geliştirerek öğrenmektedir (Rutherford vd., 2015; Berk, 2013). Örneğin çocuk bir durum karşısında öğretmeninden destek alırsa yaşadığı güçlü duygu sonrasında bir köşeye geçerek sakinleşebilir (Ersan, 2017). Ülker Erdem, Aydos ve Çoban (2017) olumsuz duygularla baş etmede resimli çocuk kitaplarında yer alan kahramanların baş etme stratejilerini inceleyerek duygu gelişimindeki önemine dikkat çekmiştir. Çalışmanın sonunda çocuğa kitap okuyan yetişkinler ve çocukların işlevsel olan ve olmayan yöntemler ile ilgili konuşularak tartışılmasının olumlu beceriler geliştireceğini ifade etmiştir.

Resimli çocuk kitaplarında her zaman olumlu duyguların değil çocukların günlük yaşamlarında karşılaşılabilecekleri olumsuz durumların, duyguların da yer alması ve kahramanların buna benzer olaylar karşısında uygun başa çıkma yöntemlerini seçmesi önem taşımaktadır. Kitaplar sayesinde çocuklar öfke ve korku gibi duygularla baş etmeyi, duygularını düzenlemeyi ve duygularını kabul etmeyi öğrenebilmektedir (Temple vd., 2004). Çocukların olumsuz duygularını buldukları bir ortamda istenmeyen şekilde ifade etmeleri çevreleriyle ilişkilerinin bozulmasına sebep olmaktadır (Durmuşoğlu Saltalı ve Deniz, 2010). Fakat çocukların başına gelen olayları aileleri ile paylaşmaları, ihtiyaçlarını iletmeleri ve duygularını rahatlıkla ifade edebilmeleri için cesaret veren duyarlı ebeveynler sayesinde çocukların sosyal duygusal gelişimleri olumlu yönde desteklenmektedir (Şaşmaz, 2014). Bu çalışmada duygularla başa çıkma konusunda resimli çocuk kitaplarında yer alan karakterlerin kullandığı stratejilerin incelenerek işlevsel baş etme becerilerinin belirlenmesi ve çocuklara, ailelere, eğitimcilere yol gösterici bir kaynak olması hedeflenmiştir. İşlevsel başa çıkma yöntemlerinin duygu düzenlemedeki etkisine dikkat çekilmek istenmiştir.

A. Problem Cümlesi

Okul öncesi dönem çocukları için hazırlanmış olan resimli çocuk kitaplarının çocukların duygu düzenleme becerisini destekleme durumları nelerdir?

1. Alt Problemler

1. 2010-2022 yılları arasında Türkçe yayımlanmış olan resimli çocuk kitaplarında yer alan karakterler hangi tür duygu durumlarına sahiptirler?
2. 2010-2022 yılları arasında Türkçe yayımlanmış olan resimli çocuk kitaplarında yer alan karakterlerin duygularla başa çıkmak için kullandıkları stratejiler nelerdir?

B. Araştırmanın Önemi ve Amacı

Okul öncesi dönemde çocukların ifade ederken zorlandığı soyut bir kavram olan duyguların, kitaplardaki hikayelerin okunması yoluyla çocuk açısından somutlaştırılması ve daha anlaşılır olması sağlanmaktadır (Tür ve Turla, 1999). Bu aşamada çocuğun kendisini kurgunun içinde hissettiği, kendi hayatından kesitler bulduğu, gerçek hayatta yaşadıklarının başkalarının da başına geldiğini gördüğü resimli kitaplar sayesinde duygularının neler olduğunu, nasıl adlandırıldığını ve bu duyguya sahipken neler yapılabileceğini görmesi sağlanabilir. Duygu düzenlemenin gelişim sürecinde; ilk olarak çoğunlukla ebeveynleri tarafından desteklenen çocuk, dil gelişiminin ilerlemeye başlamasıyla kendini ifade edebilir ve bu da duygularını kontrol etme ve düzenleme konusunda gelişmesini sağlar (Cole vd., 2004). Çocukların duygularını ifade edebilmelerinin ve duygu düzenlemelerinin sosyal duygusal gelişim alanı ile ilişkisi olduğu gibi dil gelişimi ile de ilgisi büyüktür. Çocuk ilk olarak duygular hakkında konuşmaya başlamakta sonrasında karşısındaki kişinin duygularını anlamakta ve ilerleyen süreçte duygularıyla baş etme becerisinde gelişme göstermektedir (Berk, 2013). Gülgez (2018) üzüntü duygusunu düzenleyebilme becerisinin erkek çocuklarının; neşe duygusunu bastırmadan ifade edebilmenin kız çocuklarının ve öfke ile başa çıkma becerisinin her iki cinsiyetin de sosyal yeterliliği ve olumsuz sosyal davranışların azaltılmasında önemli olduğunu ifade etmiştir. Çocukların sosyal yeterliliğine yönelik program hazırlanırken öfke ve üzüntü duygusu ile başa çıkma, neşe duygusunu uygun yollarla deneyimleme becerileri kazandırmaya yönelik hazırlanmasını önermiştir.

Bir olay karşısında öfke duygusuyla başa çıkmada işlevsel, yapıcı stratejiler kullanamayan çocukların akranları tarafından kabul görmekte zorlandıkları belirtilmektedir (Eisenberg vd., 2000). Üzüntü duygusu bireyin ayrılık anında ya da

zarar gördüğü bir anda destek aramaya, yardım istemeye sevk etse de (Smith ve Lazarus, 1990), erkek çocuklarının akranları tarafından kabul görmek için üzüntü duygularını dışarıya yansıtmakta kızlara oranla da fazla güçlük çektikleri, bu duygunun onlar için kızlar kadar kabul görmediğini, alay edildiğini ve kontrol ettiklerini gösteren çalışmalar mevcuttur (Perry-Parrish ve Zeman, 2011; Morelen vd., 2012; Brody, 2000; Zeman ve Garber, 1996). Alanyazın incelemesi yapıldığında duygu düzenleme kavramının çoğunlukla olumsuz duygularla çalışıldığı görülmektedir. Thompson ve Goodman (2010) duygu düzenlemenin sadece olumsuz duygularla sınırlı olmadığını, olumlu duyguların kişide yarattığı duygusal uyarılmanın da ayarlanmasını içerdiğini ifade etmektedir.

Eğer kitaplar, içinde yer alan olumsuz duygular ve yaşantılarla çocukların özdeşim kurmalarına fırsat vererek empati kurmalarına destek oluyorsa esasında çocuklar için öğretici olmakta ve günlük yaşamlarında karşılaştıkları problemlere çözüm getirme noktasında önem taşımaktadır. Çocukların resimli çocuk kitapları aracılığıyla pek çok bilgi ve beceriyi kazanabileceği belirtilmektedir. Çocukların günlük yaşamlarında sadece öfke, korku, üzüntü gibi olumsuz duyguları değil coşku, sevinç, heyecan gibi olumlu duyguları da yoğun olarak yaşadıkları ve bu yoğun duyguları yönetmede zorlandıkları bilinmektedir. Çocukların herhangi olumlu ve olumsuz bir durum karşısında duygu yoğunluğu yaşadığı esnada işlevsel olan ya da işlevsel olmayan baş etme stratejilerini kullanma eğiliminde oldukları açıktır. Yapılan alanyazın taramasında resimli çocuk kitaplarında olumsuz duygularla başa çıkma stratejilerini inceleyen çalışmalara az sayıda rastlanırken olumlu duyguları düzenlemeye yönelik yapılan bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu anlamda söz konusu çalışmanın ailelerin, yayınevlerinin, eğitimcilerin, araştırmacıların, çocuklarla çalışan meslek gruplarının ve kuruluşların faydalanabileceği ve alanyazına katkılarda bulunabilecek potansiyelde bir kaynak olduğu düşünülmektedir.

Bu bilgilerden yola çıkılarak bu çalışma kapsamında, ele aldıkları konular aracılığı ile çocukların duygu düzenleme becerilerini geliştirmeye yardımcı olacağı düşünülen, çocuğun hem sosyal hem de eğitsel yaşamında yüksek önem ve etkiye sahip olan duygu düzenleme becerisini destekleyici kavramlara yer veren resimli öykü kitaplarının incelenmesi amaçlanmıştır. Türkiye’de 2010-2022 yılları arasında 3-6 yaş arası çocuklar için Türkçe olarak yayımlanmış çeviri ve yerli resimli kitaplarda bulunan karakterlerin hangi tür duygu durumlarına sahip oldukları, bu duygularla baş

etmede nasıl bir strateji kullandıkları açıklanarak çocukların duygu düzenlemelerini destekleyen etkenlerin nitelikleri ve kitapta yer alma düzeyi belirlenmek istenmiştir.

C. Varsayımlar

Bu araştırmanın varsayımları aşağıda maddeler halinde verilmiştir:

1. Araştırmada kullanılan veri toplama araçlarının kitaplardaki duygular ve duygularla başa çıkma stratejilerini tespit ettiği varsayılmaktadır.
2. Araştırmacının veri toplama araçlarına kaydedilmiş olan içeriklere ve ifadelere karşı objektif olduğu varsayılmaktadır.

D. Sınırlılıklar

Bu araştırma;

- Türkiye’ de satışa sunulmuş ve Türkçe yayımlanmış resimli çocuk kitapları ile sınırlıdır.
- Örnekleme alınmış olan resimli çocuk kitapları ile sınırlıdır.
- Belirlenmiş olan tarihler arasında basılmış olan resimli çocuk kitapları ile sınırlıdır.

E. Tanımlar

Resimli Çocuk Kitabı, “Çocukların olay, olgu ve durumların sanatçı bakış açısıyla yorumlanmasına tanık oldukları görsel ve yazılı araçlardır” (Sever, 2008).

Başta Çıkma, duygusal bir uyarılmayı düzenleme, kişinin içsel duygusal deneyimini düzenleme, davranışını düzenleme ve son olarak duygusal uyarılmanın kaynağını düzenleme olarak tanımlanır (Losoya vd., 1998).

Duygu Düzenleme, öfke, kaygı, korku, üzüntü, sevinç gibi duygusal durumların yoğunluğunun ayarlanabilmesi, kontrol altına alınmasıdır (Kopp, 2002).

II. TEMEL KAVRAMLAR VE KURAMSAL ÇERÇEVE

A. Çocuk Edebiyatı

Çocuk edebiyatının tanımı Türk Dil Kurumu Sözlük' te “Çocukların hayatı kavramasına yardımcı olacak, hayal gücünü geliştirici, okuma sevgisini aşıl原因, eğitici bir edebiyat türü, çocuk yazını” olarak ifade edilmektedir. Literatür incelendiğinde ise çocuk edebiyatı; usta yazarlar tarafından çocuklar için yazılmış olan, çocukların hayal dünyalarına, duygu ve düşüncelerine yönelik sanat değeri yüksek sözlü ve yazılı eserlerdir. Şirin' e (2007) göre çocuk edebiyatı çocuğun duygu, düşünce, algı ve ilgisine uygun olarak hazırlanmış, içeriği yalın ve içten, okuma alışkanlığı kazandırırken aynı zamanda çocuğun edebi, sanat ve estetik yönünü de geliştirmektedir. Hunt (2005) ise kitapları kişiye göre değişen özelliklerine dikkat çekerek iyi bir zaman geçirme, hayal gücünü geliştirme, problemlerle baş etme konusunda destek olma, birçok konuyu tartışma imkânı verme özelliklerini taşıyan eserler olarak tanımlamaktadır.

Sever (2008) çocuk edebiyatını erken çocukluk döneminden başlayarak ergenliği de kapsayan dönemde, çocukların gelişim düzeyine uygun olan, sanatsal niteliği ile çocukların duygu, düşünce ve beğeni düzeylerini geliştiren eserler olarak tanımlamaktadır. Yapılan tanımlamalardan yola çıkılarak çocuk edebiyatı denilince çocukların günlük yaşamlarında karışılacakları durumları içinde barındıran, hayal gücünü destekleyen, problemlerle baş etmede farklı bakış açıları sunan, çocuğa okuma alışkanlığı edinmesinde destek olan, dili sade ve anlaşılır, içerik olarak sanat ve edebi değeri yüksek eserler akla gelmektedir.

B. Çocuk Edebiyatının İşlevi ve Özellikleri

Sever (2008) çocuk edebiyatının temel işlevlerinden birinin okuma sevgisi ve alışkanlığı kazandırması olduğunu ifade etmektedir. Aksi takdirde öğretici olmayı merkeze alan, anlatımı çocuğun ilgisini çekmeyi başaramayan yayınlar çocukla okuma arasındaki ilişkiyi zayıflatacaktır. Nitelikli çocuk edebiyatı ürünlerinde metinler ve

resimler sayesinde günlük hayatta ses, jest ve mimik gibi bedensel hareketler ile yansıtılan sevinç, korku, öfke gibi duygular görünür hale gelir (Sever, 2008). Birbirinden farklı yaşantı ve duygular sergileyen karakterler açısından zengin kitaplar ile çocuklar kendi davranışları ve duyguları hakkında düşünme ve onları anlamlandırma imkânı bulur ve böylelikle bütün duyguların doğal olduğunu keşfeder (Ersoy ve Bayraktar, 2016). Kitapların bir diğer özelliği ise çocuğa emir cümleleri ile ne yapması gerektiğini söylemek yerine çocuğun düşünmesine olanak tanınması, eylemlerinin başkaları üzerinde yaratacağı duygusal etkiyi düşünen çocukların kendi kendine uygun olan seçimleri yapmasına olanak sağlaması olmalıdır (Sever, 2008).

C. Çocuk Edebiyatının Çocuğun Gelişim Alanlarına Etkisi

Yaşamın özellikle ilk yıllarında çocuğa sunulan destekleyici materyaller ile hazırlanmış öğrenme ortamı çocukların gelişim alanlarında ilerleme sağlamaktadır (Gönen vd., 2013). Çocuk edebiyatı da öğrenme ortamlarında kullanılan materyallerden biri olarak dilin yapısını öğretip sözcük dağarcığını arttırarak dil gelişimini, olayları anlama, problemlere alternatif çözüm üretme, yaratıcılık ve hayal gücünü geliştirerek bilişsel gelişimi, hareket etkinliklerinin yer alması ile bedensel gelişimi, hikayelerdeki kahramanlarla empati kurmalarını sağlayarak sosyal duygusal gelişimi bütüncül olarak desteklemektedir (Eti, 2021). Resimleri, dili, kurgusu ile çocukların dünyasına girmeyi başarabilen kitaplar erken çocukluk döneminden itibaren çocukla kitap arasında bağ kurulmasına destek olmaktadır (Sever, 2008). Kitaplar sayesinde çocukların kendi dilini öğrenme, edebi eserleri tanıma, estetik algısını geliştirme, okuma yazmaya hazırlık gibi becerileri edindirmektedir ve okul öncesi eğitimin amaçları arasında yer alan ilkokula hazırlık, Türkçe'yi düzgün konuşma, çocuklar arasında fırsat eşitliği yaratmada, çocukları fiziksel, bilişsel ve duygusal olarak geliştirmektedir (Eti, 2021). Erken çocukluk dönemi çocuk edebiyatının hedefleri genel olarak aşağıdaki gibi özetlenebilir:

Çocukların güven, başarı, sevgi, estetik haz, bir gruba dahil olma, öğrenme gibi ruhsal ihtiyaçlarını karşılamak,

- Günlük yaşam becerilerini geliştirmek,
- Kendi kültürünü ve farklı kültürleri tanıtmak,

- Kendi dilini doğru olarak kullanmasına destek olarak alıcı ve ifade edici dil gelişimini desteklemek,
- Dikkat, merak, tahmin etme, hatırlama gibi düşünme becerilerini destekleyerek bilişsel gelişime destek olmak,
- Çocuğa kitap sevgisi, edebi ve estetik değerler kazandırmak,
- Dinleme ve eleştiri becerisini geliştirmek,

Çocukların korku, kıskançlık, öfke, nefret gibi zor duygularla başa çıkmalarını ve böyle durumlarda duygularını kontrol altına almayı öğretmek (Gönen ve Veziroğlu, 2013; Çılgın, 2007).

1. Çocuk Edebiyatının Çocuğun Dil Gelişimine Katkısı

Çocuk kitapları çocukların okul öncesi dönemden itibaren anadilini öğrenmesine ve geliştirmesine ortam hazırlayan görsel ve dilsel bir uyaran olmaktadır (Sever, 2008). Dil gelişimi için kritik bir öneme sahip olan erken çocukluk döneminde çocuğun içinde yaşadığı toplumun dilini öğrenmesi için ninnilerle başlamış olduğu süreç masallar, tekerlemeler ve hikayelerle devam ederek zenginleşmekte kısacası o toplumun edebiyatı ile gelişmektedir (Eti, 2021). Hikayeler çocukların düşünme, hayal kurma, kendi düşüncelerini ifade etme ve okuma becerilerinin gelişmesine destek olmaktadır (Machado, 2003).

Çocuklar kitaplar sayesinde günlük yaşamlarında ya da televizyonda duymadıkları çeşitte ve zenginlikte kelimeleri duyabilmektedir (Gönen ve diğerleri, 2013). Çocuk kitapları ile okul öncesi dönemde çocuğun bulunduğu çevrenin de ötesinde zengin bir dil deneyimi edinen çocukların dilsel becerileri gelişmektedir (Tokgöz, 2006). Kitap okuyarak çocuğun görsel hafızası güçlenmekte, ses bilgisi artmakta ve çocuk kendinden başka bireylerin de duygu ve düşüncelerini anlama konusunda destek bulmaktadır (Şimşek, 2007). Sesli okuma da çocukların kelime dağarcığını genişletmekte, problem çözme becerilerini geliştirmekte ve dil bilgisi düzeyini arttırmaktadır (Connor ve Al'Otaiba, 2008). Çocuk edebiyatı seslerin ve sözcüklerin doğru olarak telaffuz edilmesine destek olmakta, çocukların dinleme, konuşma ve okuma yazma becerilerini geliştirmektedir (Sever, 2008).

2. Çocuk Edebiyatının Çocuğun Bilişsel Gelişimine Katkısı

Okul öncesi dönemdeki kitaplar çocukların öğrendikleri yeni kavramları adlandırmasını, kavramlar arasında ilişki kurmasını, kavram gelişimini ve anlama becerisini destekleyerek bilişsel süreçlerini harekete geçirir (Sever, 2008). Çocuk kitapları ile çocukların analiz etme, tahminde bulunma, ilişkilendirme (Aslan, 2006); nesnelere sınıflandırma, gruplama, hatırlama, dikkat, somut ve soyut kavramları öğrenme (Sever, 2008); anlama ve anlatma (Eti, 2021) gibi bilişsel becerileri desteklenir. Çocuk kitaplarındaki iyi kurgular ve karakterler sayesinde çocuklar düşünmeye sevk edilir ve çevrelerindeki olayları anlayıp yorumlama yapmasına olanak sağlanır (Aslan, 2006). Kitaplarda kullanılan renk ve çizimler ise birer karakter oluştururken çocukların bilişsel gelişimini desteklemektedir (Sever, 2008).

3. Çocuk Edebiyatının Çocuğun Sosyal ve Duygusal Gelişimine Katkısı

Çocuklar hoşgörüyü, toplumda uyulması gereken kuralları, kültürel değerlerini kitaplar sayesinde edinebilirler (Aslan, 2006). Yaşadığı toplumu, toplumun kurallarını, farklı kültürleri tanırlar (Sever, 2008). Farklı kültürlerdeki yaşam biçimlerini, davranış yöntemlerini okuyan çocukların kendi duygu ve düşünce yapısı da gelişmektedir (Tokgöz, 2006). Çocukların kendileri için önemli olan kişilerin duygu, düşünce ve davranışlarını örnek aldığı dönemde kitaplarda yer alan kahramanlar çocuklara özdeşim kuracakları yeni modeller yaratır ve bu sayede çocuklar kendilerini tanıma, değerli olduğuna inanma ve başkalarına saygı duymayı öğrenirler (Sever, 2008).

Çocuklar nitelikli hikayeler sayesinde günlük hayatta karşılaştıkları engellerin üstesinden gelebilir ve farklı bakış açılarını görürler (Lynch-Brown ve Tomlinson, 1999). Çocuk edebiyatının bir işlevi de çocukların kendi yaşamlarında başına gelen olayları farklı açılardan değerlendirmelerine destek olmasıdır. İyi bir edebiyat eseri sayesinde duyguları harekete geçen çocuklar kitaptaki kahramanların yaşadığı olaylar ile kendi yaşamları arasında kurduğu bağ sayesinde yalnız olmadığını, başkalarının da böyle durumlara maruz kaldığını görerek problemlerle başa çıkma, farklı çözüm yolları üretme, empati yapma, yardım, iş birliği gibi sosyal ve duygusal becerilerini geliştirmelerine yardımcı olur. Kitaplar çocukların yaşamlarında karşılaştıkları olayları, duyguları işleyerek hem çocukların kalbine hem de zihnine hitap eder. (Gönen ve Veziroğlu, 2013). Çocukların kitaplarda yer alan kahramanların karar

alması gereken durumlarda kendilerini onların yerine koyması ve ne yapacaklarını düşünerek yanlış ve doğru şekilde değerlendirmeler yapması okul öncesi dönemdeki çocuğun kişilik gelişiminde büyük önem taşır (Lynch-Brown ve Tomlinson, 1999). Çocuk edebiyatı problemlerle başa çıkma konusunda çocukların kendileriyle yüzleşmeleri ve çözüm üretmeleri konusunda yol göstermektedir (Uysal Bayrak vd., 2018).

D. Resimli Çocuk Kitaplarında Bulunması Gereken Özellikler

“Çocuk kitapları (öykü, roman, şiir vb.) çocukların olay, olgu ve durumların sanatçı bakış açısıyla yorumlanmasına tanık oldukları görsel ve yazılı araçlardır (Sever, 2008). Resimli çocuk kitapları, çocuklara haz veren, eğlendiren ve aynı zamanda öğretici, hayal gücünü destekleyen resimlerden ve metinden oluşan kitap türüdür (Bassa, 2013). Kitaplar gerek içerik gerekse biçim özellikleri ile okul öncesi dönemdeki çocukların oynama, eğlenme, keşfetme ihtiyacına yönelik olmalıdır (Sever, 2008). Okul öncesi dönemdeki çocuklar farklı resimler, boyut, tema, konulardaki kitaplarla tanıştırılmalıdır (Turla, 2016).

1. Tasarım Özellikleri

a. Resimleme

Okul öncesi dönemde resmin önemli bir işlevi insana özgü duygu durumlarını nitelikli bir biçimde yansıtması, çocukların duyularını harekete geçirerek onları hayal kurmaya davet etmesidir (Sever, 2008). Resimler çocuğun hayal gücünü harekete geçirmeli, hikayedeki olayı anlamasına yardımcı olmalı, karışıklıktan uzak sade ve anlaşılır olmalıdır (Turla, 2016). Nitelikli resimleri olan kitaplar sayesinde çocukların dikkati yazılanlara çekilir ve böylelikle çocuklar kitaptaki duyguları anlamaya teşvik edilir (Winters vd., 2017). Resmin bu kadar ön planda olmasının sebebi okuma yazma bilmeyen bu yaş grubunun resimler sayesinde anlatılanı anlaması, kitapla bağ kurması, keyif almasıdır (Bassa, 2013). Kitaplardaki resimlerin amacı öncelikle çocukların kitaplara ilgisini çekmek ve keyif vermek, metni destekleyerek anlamalarına destek olmak, kavramları öğretmek veya farkındalık geliştirmek, dil ve okuryazarlık becerilerini geliştirmektir (Fang, 1996). Resimler çocukların duygu dünyasını yansıtır, okula hazırlar, bilgilendirir, zekâ gelişimini ve yaratıcılıklarını destekler, konuşma becerilerini artırır (Bassa, 2013). Okul öncesi dönemde daha çok büyük boyutlu

kitaplar kullanılması, her sayfada bulunan resmin sayfanın dörtte üçünü kaplaması, dörtte birinin ise yazı olması uygun olmakla birlikte hiç metni olmayan ya da resmin tek sözcükle ifade edildiği kitaplar da kullanılabilir fakat dikkat edilmesi gereken nokta resimlemenin yazı olmadan da tek başına olayı anlatabilecek nitelikte olmasıdır (Turla, 2016).

b. Boyut

Resimli çocuk kitapları küçükten büyüğe doğru farklı boyutlarda olabileceği gibi kare, dikdörtgen gibi farklı şekillerde de olabilmekte ve hatta özellikle 0-3 yaş için hazırlanan kitaplarda içeriği yansıtacak biçimde farklı nesne ya da figür şekilleri de kullanılabilir (Eti, 2021). Bir oyuncak, taşıt ya da pelüş bir hayvan şeklinde de kitaplar bulunmaktadır (Kümmerling-Meibauer, 2015). Kitapların hacim ve ağırlık olarak hafif olması çocukların kolaylıkla taşınmasına olanak sağlamaktadır (Turla, 2016). Farklı amaçlara ve kullanım alanlarına göre kitapların boyutunu seçmek daha uygun olmaktadır. Küçük ve hafif kitaplar çocukların kendi kendine inceleme yapmaları için daha uygun ve sayfaları kolaylıkla çevrilebilirken büyük boyutlu kitaplar ise daha geniş hareket alanı sağlayarak sayıca fazla olan bir grupta örneğin bir sınıfta okumak için daha uygundur (Eti, 2021). Her boyuttaki kitap farklı amaca hizmet etmektedir ve faydalıdır (Lynch-Brown ve Tomlinson, 1999). Resimli çocuk kitaplarının boyutunun farklı olması, farklı şekillere sahip olması çocukların kitaplara olan ilgisini arttırmaktadır.

c. Kapak ve ciltleme

Çocuğun defalarca dokunması, evirip çevirerek incelemesi sebebiyle kitap ciltlerinin dayanıklı olması ve kolay dağılmaması önemlidir ve bu sebeple her ne kadar ülkemizde tel dikiş, zımbalama, iplik dikiş ve yapıştırma gibi teknikler kullanılarak ciltleme yapılsa da içlerinden en uzun süre dayanan iplik dikiş tercih edilmelidir (Ural, 2013). Erken çocukluk dönemi kitaplarının kalın mukavva, karton, sünger, plastik, keçe, bez, ahşap, farklı dokuya sahip kitap kapakları ve sayfaları bulunmaktadır (Eti, 2021). Kapak ve kâğıt seçiminde yazının ve resmin arka tarafa geçmemesi ve daha dayanıklı olması için ince olmamasına dikkat edilmelidir (Ural, 2013). Mat kâğıt tercih edilmesi renk tonlarını daha iyi yansıtarak derinlik katmakta ve bu da kişiyi kâğıda dokunmaya davet etmektedir (Sipe, 2001).

Parlak kuşe kağıtlar renkleri canlı gösterse de parlayarak resme odaklanmayı güçleştirmektedir (Ural, 2013; Eti, 2021). Bebeklik döneminde farklı duyularına hitap etmesi amacıyla bazı parçaları kaldırılabilen ve hareket ettirilebilen, düğmesine basılabilen, farklı yüzeylere dokunma olanağı sağlayan kitaplar kullanılırken bebeğin gelişim özelliği gereği her şeyi ağzına götürmesi sebebiyle kitapları da ağza alacağı için sağlıklı malzemelerden yapılmış olmasına dikkat edilmelidir (Eti, 2021).

d. Sayfa düzeni

Resimli çocuk kitaplarında sayfa düzenlemesi yapılırken çocuğun görsel ve işitsel algılamayı bütünleştirmesi bakımından metni ve metne ait olan resmi aynı sayfada görmesine dikkat edilmelidir (Turla, 2016). Kitaplarda yazılar resmin altına, resimdeki boşluklara ya da farklı yerlere veya bir sayfada resim diğer sayfada metin olacak şekilde tasarlanabilmektedir (Eti, 2021). Bazı resimlerde ise çocuğun hayal gücünü ve bilişsel becerilerini harekete geçirebilecek şekilde bir kısmı sayfada yer alırken bir kısmı sayfanın dışına taşmaktadır (Eti, 2021). Sayfada resme ve yazıya ayrılan oran çocuğun yaşına göre değişmekle birlikte küçük yaş grubunda sayfanın tamamına yakını resme ayrılmalı ve metin buna uygun olarak yerleştirilmelidir (Turla, 2016).

Sayfa düzeninin dikkat çekme açısından farklı işlevleri bulunmaktadır. Resmin çerçeve içinde olması gözleri hareketten uzaklaştırarak dikkati belli bir yerde tutmaya destek olurken (Lynch Brown ve Tomlinson, 2011); resmin iki sayfayı kaplayacak şekilde yapılması gözlerin iki sayfaya birden dikkat etmek durumunda kalması sebebiyle hareket katma, ihtişam ve genişlik hissi de yaratabilmektedir (Eti, 2021). Okul öncesi kitaplarda çocuğun sayfalara bakarken harfleri de tanımaya başladığı, okuma yazmaya hazırlandığı göz önünde bulundurulmalı ve süslemeli değil sade harfler kullanılmalı, kullanılan harflerin büyüklüğüne dikkat edilmelidir (Ural, 2013). Kullanılan harfler çocuğun okuma yazmaya geçtiği dönemde karşılaşacağı harfleri model almalıdır (Turla, 2016).

2. İçerik Özellikleri

a. Karakter

Yapıtlarda olayları yaşayan kitaptaki en önemli kişiye “kahraman” denir (Sever, 2008). Çocuk kitaplarında okul öncesi yaş grubunda en çok çocuk ve hayvan

karakterler ilgisini çekse de insan, hayvan, bitki, eşya, canlı ya da cansız nesnelere de karşımıza çıkmaktadır (Ural, 2013). Çoğunlukla günlük yaşamı ailesi ve yakın çevresinden ibaret olan çocuğun yaşamı, kitaplardaki kahramanların başından geçen olayların farklılığı ile zenginleşmektedir (Sever, 2008). Çocuğun küçük yaşlarda sorunlarla karşılaştığı, her alanda başarılı olamadığı düşüncesinden yola çıkılarak kitaplardaki karakterler de mükemmel ve ulaşılmaz olmamalı böylece çocuk onunla özdeşim kurabilmelidir (Ural, 2013). Kitaplardaki kahramanların yaşadıklarıyla kendi yaşamı arasında bağlantı kuran çocuk başkalarının da kendi yaşadıkları ile benzer durumları yaşadığını görerek yalnız olmadığını anlar, güven duygusu gelişir, sorunlar karşısında neler yapabileceği hakkında düşünceler geliştirir (Sever, 2008). Kahramanlar farklı özelliklere sahip olsa da bir olay karşısında problem çözme becerileri sergiliyor olmaları gereklidir (Turla, 2016). Kahramanın problemi çözmeye kullandığı yöntemleri gören çocuk kahraman gibi düşünebilir ve hareket edebilir (Sever, 2008).

b. Konu ve ileti

Yazarın çocuğun yaş ve gelişim düzeyini uygun bir yaklaşımla ele aldığı süreçte hayvanlar, aile, çevre, duygular, mevsimler, meslekler, kavramlar kısacası günlük yaşamda karşılaşılan her şey çocuk kitaplarına konu olabilmektedir (Ural, 2013). Kitaplarda yer alan konular çocukları düşünmeye sevk ederek bazı beceriler ve alışkanlıklar kazanmasına destek olmalıdır (Turla, 2016). Konu seçiminde çocuğun ilgi alanı belirleyici olmakla birlikte yazarlar kitaplarda gerçek olayları anlatabildiği gibi hayal ürünü olayları da anlatabilir fakat erken çocukluk döneminde zor konular (ölüm, boşanma vb.) çocukları duygusal olarak etkileyeceği için yaş ve gelişim düzeyleri dikkate alınarak bu konuların işlenmesinde hassasiyet gösterilmelidir (Ural, 2013).

Yazarın belli bir konu hakkında anlatmak istediği kitabın iletisi olmaktadır (Ural, 2013). Örneğin kış mevsimi konusunu işleyen bir kitapta yazar çok güzel olduğunu ifade ederek olumlu bir görüş bildirebilir ya da kış mevsiminin zorluklarından bahsederek olumsuz görüş de bildirebilir. Aynı konu farklı iletilerle sunulabilir. “Kitaplar sayesinde aklı ve duyguları etkilenen çocuğa verilen iletilerde olumlu bir bakış açısı sunulmalı, yaşadığı dünyaya karşı ilgi ve merak uyandırmalı,

üzücü ve acı durumlar yaş ve gelişime bağlı olarak hafifletilmeli, çocuklar üzerinde olumsuz bir etki bırakmadan çocuk yavaş yavaş hayata hazırlanmalıdır” (Ural, 2013).

c. Dil ve anlatım

Çocuk kitapları, “anadilinin söz varlığını çocuklara tanıtan, dilin anlam yapısını, özelliklerini, anlatım gücünü örneklendiren birer araç olarak çocukların karşılaştıkları, basılı ilk özgün dil modelleridir” (Sever, 2008). Okul öncesi dönemdeki çocuklar için yazılmış olan kitaplarda yaş ve gelişim düzeyine uygun olarak çocukların anlayabileceği sözcükler kullanılmalı, deyimlere çok yer verilmemeli, olumlu duygular hissettirilmeli, kurguda giriş, gelişme ve sonuç bölümleri bulunmalı, kitapta ele alınan bir problem kitabın sonunda çözüme kavuşmalı, yazım yanlışları ve yabancı sözcükler olmamalı, güncel olmayan süslü sözcüklerden ziyade günlük yaşamlarında duyabilecekleri sözcüklerden oluşan açık ve sade bir dil kullanılmalıdır fakat çocuğun sözcük dağarcığını geliştirmek için de çok fazla olmayacak şekilde yeni sözcükler de kullanılmalıdır (Ural, 2013).

E. Resimli Çocuk Kitaplarının Önemi

Ural’ a (2013) göre çocuğa resimli öykü kitabı okunmasının faydaları şunlardır:

Hayal gücünü ve yaratıcılığı geliştirir.

Öyküler sayesinde çocuklar sebep sonuç ilişkisi kurabilir.

Eleştiri becerisi gelişir.

Dikkat, hatırlama, yeniden anlatma ve tahmin etme becerisi gelişir.

Nitelikli resimler sayesinde estetik gelişimi desteklenir.

Resimleri okumayı öğrenir ve resimlerden yola çıkarak hikayeler anlatabilir.

Harfleri tanır, kelimelere dikkat eder ve okuma yazma için hazırlanmış olur.

Kelime haznesi gelişir ve dil gelişimi desteklenir.

Kafiyeli sözcüklerle ses duyarlılığı artar.

Tekerlemeler sayesinde ritim duygusu gelişir.

Kendisini, çevresini ve yaşadığı dünyayı keşfeder.

Okul öncesi dönemden itibaren ailenin desteği ile kitaplara karşı ilgi ve sevgi geliştiren çocuk ileri yaşlarda okuma alışkanlığı becerisinin temelini atmış olur (Sever, 2008). Bir sorun karşısında alternatif çözüm yolları hakkında fikirler edinir, kavramları öğrenir, kitapların eğlenceli bir öğrenme yolu olduğunu keşfeder, merak duygusu uyanır, kitap kullanımını ve bakımını öğrenir (Turla, 2016). Özdeşim kurduğu kahramanlar sayesinde sevdiği, sevmediği, üzüldüğü olayları keşfederken sorunlarla başa çıkmada yalnız olmadığını görür, empati kurabilir, rahatlar ve özgüveni gelişir.

F. Duygu Düzenleme

1. Duygunun Tanımı ve Önemi

Goleman (2005) duyguyu bir his, bu hisler hakkındaki düşünceler, içinde bulunulan psikolojik ya da biyolojik durumlar ve bunların sonucunda ortaya çıkan eylemleri gerçekleştirme isteği olarak ifade etmiştir. Caufield (2001) çocukların erken çocukluk döneminin sonunda tüm duygularla ilgili tepki verebildiği, iletişimde kullanabildiği, durumlar değiştikçe duyguların farklılaştığı, insanların aynı durumda bile farklı duygular hissedebileceğini algıladığı, farklı şekillerde duygularını ifade edebildiği ve duygularının zaman içinde değişebildiğini anladıklarını ifade etmiştir.

Duygular çevreyi anlama, sosyal etkileşimi kolaylaştırma ve olaylar karşısında uygun tepki verme konusunda destek olmaktadır (Mestci vd., 2019). Kendi duygularının farkında olan ve bu duygular hakkında konuşabilen çocuklar akranlarıyla olan sorunlarını da rahatlıkla çözmektedir (Denham, 1998). Çocukların duygularını anlamlandırmaları ve ifade edebilmeleri için bakım veren kişilerin kendi duygularını çocukların yaş ve gelişimine uygun sözcüklerle anlatmaları gerekmektedir. Çocuklarda yaş ve gelişim düzeyinin artmasıyla birlikte duygularını ifade etmekte kullandıkları sözcükler de artmaktadır (Erden, 2016). Araştırma sonuçları bilinçli ya da bilinçsiz olarak meydana gelen duyguların bastırılmaması aksine uygun bir biçimde ifade edilmesinin uyum sağlama ve psikolojik sağlık açısından önemli olduğunu göstermektedir (Kuzgun, 1997).

2. Duyguların Sınıflandırılması

Ortony ve Turner (1990) insanların temel duygularını esas alan çalışmaları derleyerek araştırmacıların yapmış olduğu sınıflamaları bir tablo biçiminde sunmuştur.

Çizelge 1: Farklı Kuramcılara Göre Temel Duygu Sınıflamaları

Kaynak	Temel Duygular
James (1884)	Korku, keder, sevgi, hiddet
McDougall (1926)	Öfke, nefret, gururlanma, korku, bağlılık, hassaslık, merak etme
Watson (1930)	Korku, sevgi, hiddet
Arnold (1960)	Öfke, tiksinti, cesaret, keyifsizlik, arzulama, umutsuzluk, korku, nefret, umut, sevgi, üzüntü
Mowrer (1960)	Acı, memnun olma
Izard (1972)	Öfke, küçümseme, nefret, ıstırap, korku, suçluluk, ilgilenme, sevinç, utanç, şaşkınlık
Plutchik (1980)	Kabul, öfke, ümit, nefret, sevinç, korku, üzüntü, şaşkınlık
Ekman, Friesen ve Ellsworth (1982)	Öfke, nefret, korku, sevinç, üzüntü, şaşkınlık
Gray (1982)	Hiddet, endişe, sevinç
Panksepp (1982)	Umut, korku, hiddet, panik
Weiner ve Graham (1984)	Mutluluk, üzüntü
Tomkins (1984)	Öfke, ilgilenme, küçümseme, nefret, ıstırap, korku, sevinç, utanç, şaşkınlık
Frijda (1987)	Arzulama, mutluluk, ilgilenme, şaşkınlık, merak etme, keder
Oatley ve Johnson- Laird (1987)	Öfke, nefret, endişe, mutluluk, üzüntü

Yukarıdaki duygu sınıflamalarının dışında Parrot (2001) duyguları daha detaylı olacak şekilde birincil, ikincil ve üçüncül duygular olarak gruplandırmıştır. Bu gruplama Çizelge 2 de sunulmuştur.

Çizelge 2: Parrot' un (2001) Duygu Sınıflaması

Birincil Duygular	İkincil Duygular	Üçüncül Duygular
Sevgi	Düşkünlük-şefkat	Hayranlık, düşkünlük, aşk-sevgi, şefkat-merhamet, ilgi, hoşlanma, çekicilik-cazibe, önemseme-bakım, hassasiyet, sevecenlik, duygusallık- duyarlılık
	Arzulama-şehvet	Arzu etmek-istemek, tutku, sevdalanma-kara sevdaya düşme-vurulma
	Özlem-hasret	Özlem-hasret
Sevinç	Neşe	Mutluluk, keyif, sevinç, eğlenme, bayram etme, coşku, yerinde duramama
	Hoşlanma	Heyecan, canlılık, heves, istek, zevk vermek
	Memnuniyet	Hoşnut olma, memnun olma
	Gurur	Övünmek, zafer kazanmak, başarı elde etmek
	İyimserlik	Can atmak, ümit etmek, ummak, istemek
	Büyülenme	Mest olma, kendinden geçme
	Ferahlama	Hafifleme, rahatlama, sıkıntıdan kurtulma
	Şaşkınlık	Şaşkınlık, hayret etme, sürpriz
Öfke	Sinirlendirme	Çileden çıkarma, kızdırma, tahrik, kıskırtma, rahatsızlık, huysuzluk, suratsızlık, somurtkanlık
	Hiddet	Öfke, hayal kırıklığı
	Köpürmek	Gazap, hakaret etmek, düşmanlık, gaddarlık, sertlik, vahşilik, kin, hıncını almak, üzme, zarar vermek, intikamcılık, kızgınlık, dargınlık
	Nefret	İğrenme, bıkkınlık, aşağılama, küçük görme, hoşlanmama
	Kıskançlık	Haset, çekememek
	Acı çektirmek	Canını yakmak, eziyet etmek
	Üzüntü	Acı çekme
Üzüntü	Üzülmek	Depresyon, bunalma, çöküntü, çaresizlik, hüznün, keder, kasvet, sıkıntı, mutsuzluk, tasa, melankoli
	Hüsran	Umutsuzluk, hayal kırıklığı, kırılma
	Utanç	Suçluluk, ayıp etmek, pişmanlık, kahır, vicdan azabı
	İhmal	Yabancılaşma, dışlanma, ilgisizlik, yalnızlık, reddedilme, yenilgi, güvensizlik, aşağılanma, hakaret edilme
	Duygudaşlık	Acıma
	Korku	Dehşet
Ürkeklik		Huzursuzluk, kaygı, endişe, ürkeklik, gerginlik, kuruntu

3. Erken Çocukluk Döneminde Duygu Düzenleme

Duygu düzenleme; öfke, şaşkınlık, kaygı, korku, üzüntü, sevinç gibi duygusal durumların yoğunluğunun kontrol altına alınmasıdır (Kopp, 2002). Duyguyla ilgili düzenleme, yalnızca duyguları bastırmak veya ifade etmekten daha fazlasıyla ilgilidir (Losoya vd., 1998). Her insan doğuştan gelen bir özellik olarak duygulara sahip olsa da duygularını yaşamayı, onları ifade etmeyi ve duygularını düzenlemeyi sonradan sosyalleşerek ve eğitimle öğrenmektedir (Reicher, 2010). Duygularını düzenleyebilen

birey dikkatini ve davranışlarını yönetme, problemlerle başa çıkma konusunda kararlı olma, problem çözme, planlama yapma, bir olayın nedeni ve sonucu arasında ilişki kurma ve insanlarla iletişim sürecinde kolaylaştırıcı bir araca sahip olmaktadır (Cole vd., 2004).

Okul öncesi dönemde edinilmiş olan sosyal ve duygusal beceriler ileriki yaşlarda sahip olunacak sosyal yeterlilikler hakkında ipucu vermektedir (Özdemir Beceren ve Zembat, 2019). Sosyal becerileri gelişen birey çevresine uyumlu olarak kararlı, bir problem karşısında hissettiği duyguyu kontrol edebilmekte ve bu duygusunu uygun şekilde ifade edebilmektedir (Gülây-Ogelman ve Akman, 2009). Duygu düzenleme için gereken bilgi ve becerileri kazanmak, empati yapabilmek, ilişkileri olumlu bir şekilde devam ettirebilmek ve karar verebilmek için sosyal ve duygusal becerilerin geliştirilmesi gerekmektedir (Corcoran ve Slavin, 2016). Burada akla sosyal duygusal becerilerin neler olduğu ve nasıl geliştirilebileceği sorusu gelmektedir. Paylaşma, sıra bekleme, olumlu iletişim kurabilme gibi kabul gören davranışların gelişimi sosyal becerilerle ilgilidir (Eti, 2021). Öyleyse sosyal gelişme ile duygu düzenleme arasında paralel bir ilişkinin olduğu söylenebilir.

Duygu düzenleme stratejileri çocuğun beklenmedik bir uyaran ya da durumla karşılaştığında duygularını kontrol edebilmesini ve dolayısıyla da uygun tepkileri verebilmesini sağlar (Cole vd., 2004). Duygu düzenleme becerisi güçlü çocukların öz-yeterlik duyguları yüksek ve olumlu sosyal davranışları daha fazla olduğu için problem durumlar ve kaygı yaratan olaylarla etkili bir şekilde baş edebilmektedir (Saarni, 2011). Okul öncesi dönemdeki çocuklar için duygularla başa çıkma zor olsa da hoşlanmadıkları bir durumu öfke yerine sözcüklerle ifade etmeleri gelişimsel açıdan önemli bir noktadır (Ersan, 2017).

4. Duygu Düzenleme Stratejileri

İlgili alanyazın incelendiğinde duygu düzenleme stratejilerinin bir stres, problem ya da bir olay karşısında hissedilen çoğunlukla olumsuz duygular ile (kaygı, öfke, korku vb.) “başa çıkma” olarak ifade edildiği görülmektedir. Başa çıkma, duygusal bir uyarılmayı düzenlemeyi ve başa çıkma eylemi kişinin içsel duygusal deneyimini düzenlemeyi, davranışını düzenlemeyi ve son olarak duygusal uyarılmanın kaynağını düzenlemeyi amaçlar (Losoya vd., 1998). Kaygılandığında bu anın bir süre sonra geçeceğini düşünerek kendini rahatlatma, öfkelenildiğinde sakinleşmeye çalışma,

kendisini korkutan bir filmi izlemeyi bırakma bir duygu düzenleme durumudur (Berk, 2006).

Çocukların bir problemle karşılaştıklarında duygu düzenleme stratejileri kullanabilmeleri için dikkatlerini de düzenleyebilmeleri gerekmektedir (Fındık Tanrıbuyurdu, 2012). Hansen ve Zambo'ya göre (2005) çocukların bazen kendilerine bakım veren kişilerden ayrı kaldıklarında kendilerini sakinleştirmenin bir yolunu bulması önemlidir ve bunu kendini sakinleştirerek, kendine güven veren bir nesneyi örneğin battaniyesini okşayarak, uyumak için kendini sallayarak veya parmak emerek yapabilir. Çocuk başına gelen olumsuz bir durumda dikkatini başka bir yöne çekebilirse bu durumda duygu düzenleme sistemi de aktif hale gelmektedir (Eisenberg vd., 2011). Çocuklar çeşitli stratejiler kullanarak örneğin bir oyundan dışlandıklarında dikkatlerini başka bir oyuna vererek, kendi kendilerine konuşarak (annem yakında dönecek) ya da hoşuna gitmeyen uyarıcıları uzaklara bakıp engelleyerek kendi duygularını düzenlediklerini gösterebilirler (Berk, 2006). Hansen ve Zambo (2005) erken çocukluk döneminde yetişkinlerin teşvik ve destek sözlerinin çocuklar için önemli olduğuna dikkat çekerek çocukların sosyal uyum becerilerinin gelişiminin onlara seçim yapma ve hatalarından ders çıkarma konusunda alan açan yetişkinlere bağlı olduğunu ifade etmektedir. Küçük yaşlarda çocuklar duygu düzenleme stratejileri kullanırken başkalarının desteğine ihtiyaç duyarken zamanla kendi kendine yapabilir hale gelmektedir (Ersan, 2017).

Duygularla ilgili düzenleme türlerinin başa çıkmayı içerdiği ve başa çıkmanın geniş bir şekilde tanımlanan bir duygu düzenleme çabası olduğu giderek açık hale gelmiştir (Losoya vd., 1998). Duygu düzenleme bireyin bir olay karşısında içinde bulunduğu duygu halini rahatlatıcı seviyeye getirmek için bazı stratejiler kullanmasıdır (Eisenberg vd., 2011; Berk, 2006). Chalmers, Frydenberg ve Deans (2012) araştırmaların erken çocukluk dönemindeki çocukların kâbus görerek uyandıklarında 10'a kadar sayarak sakinleşmesi, kendilerine eğlenceli bir hikâyeye okunarak rahatlaması gibi otokontrol ve kendi kendine telkin gerektiren işlevsel başa çıkma biçimlerini kullanabildiklerini ifade etmiştir. Çocukların yaşadıkları kaygı ve korkularla baş etmek için kullandıkları olumlu stratejiler; dikkatini başka bir şeye yönlendirme, problemi çözmeye çalışma, yetişkin desteği isteme, rahatlama arayışına girme/sakinleşme, olumlu düşünme, duygusunu ifade etme, mizahi şekilde ifade etme yöntemlerini kullandıkları belirlenirken; olumsuz stratejiler olarak da hiçbir şey

yapmama/ne yapacağını bilmeme, ağlama/bağırma/tepinme, kızgınlık, sorunu görmezden gelme, başkalarını suçlama, kendini suçlama, duygularını saklama ve saldırgan davranışlar sergileme yollarına başvurdukları görülmüştür (Chalmers vd., 2012; IREX, 2013).

G. Okul Öncesi Dönem Resimli Çocuk Kitapları ve Duygu Düzenleme

Çocukların bir problemle karşılaştıklarında çözüm yolları bulmaları, alternatif çözümler üretmeleri için onları destekleyecek ortamların oluşturulması, yetişkin ya da akran desteğinin sağlanması gerekmektedir. Bu eğitim ortamlarında hikayeler kullanılarak çocukların olumlu davranışları pekiştirilebilir (Gülay-Ogelman ve Akman, 2009). Resimli çocuk kitapları ile kurulan bağ sayesinde çocuklar sosyal rollerin farkına vararak öfke, sevinç, kıskanmak gibi duygularını anlayabilir ve empati kurabilir (Üstün, 2007). Kitaplar duyguların, sosyal becerilerin ve baş etme becerilerinin öğretilmesinde etkili bir araç olarak kullanılabilir (Ülker Erdem vd., 2017). Bu araç çocukların duygusal gelişimi ve değişimi için hızlı bir etkiye sahiptir (Eti, 2021). Çocuk kitapları sayesinde çocuklar farklı bir bakış açısı tanır, duyguları öğrenir, zor durumlarla baş etmek için farklı yöntemlerin de kullanılabileceğini görür (Heath vd., 2005). Çocuk edebiyatı yapıtları duyguları bir olay akışı içerisinde kurgu ile çocuğa sunarak onun farklı duyguları tanıması, duyguların önemini anlaması, duyguları deneyimlemesi ve olaylar karşısında duyguları olumlu ve uygun bir biçimde yaşamaları için öğretici olmaktadır (Eti, 2021; Kanmaz, 2020). Kitaplarda çocukların kendi yaşamlarında karşılabilecekleri olayların ve duyguların yapıcı bir dille aktarılması olumsuz durumlarla başa çıkması konusunda destek olmaktadır (Ülker Erdem vd., 2017).

Hansen ve Zambo'ya göre (2005) resimli kitaplar eğitimciler tarafından çocukların bilişsel, fiziksel, sosyal-duygusal gelişimlerini desteklemek için, günlük yaşamlarında karşılaştıkları olumsuz durumlarla ve duygularla baş etme becerilerini geliştirmek için kullanılabilir. Örneğin Owen (Henkes, 1993) kitabında kahraman battaniyesini duygularını düzenlemek ve stresle başa çıkmak için kullanmaktadır ve bu kitap eğitimci adayları için bir öğrenme aracı olarak kullanılabilir. Bir kitapta öncelikle çocukların ihtiyaç duyduğu ilgi, sevgi ve güven duygusunu hissettirecek olumlu duyguların olabileceği gibi onları tedirgin edebilecek, korkutacak, kaygı

geliştirmelerine neden olacak olumsuz durumların da aşılabilir olduğunu hissettirecek olayların yaşandığı içeriklerin de olması gerekir (Tekin, 2005).

Çocukların yaş ve gelişim düzeylerine uygun, onların günlük yaşamda karşılaşılabilecekleri problemlere yönelik hazırlanan kitaplar çocukların korku ve kaygı durumundan uzaklaşmasına ve rahatlamasına yardımcı olmaktadır (Işıtan, 2005). Çocuk kitaplarındaki çocuklar kimi zaman kendilerine benzeyen, aynı duyguları hisseden, benzer sorunlarla mücadele eden, kendisi gibi tepkiler veren karakterleri göreceği gibi bunun aksine kendisine hiç benzemeyen, farklı duyguları olan, farklı tepkileri, ilgileri olan karakterleri de görmekte böylelikle bir kıyas yapabilmekte ve kendi kişilik özelliklerini, hislerini, deneyimlerini fark etmektedir (Eti, 2021; Aslan, 2006). Çocuk kitapları içerisinde yer alan karakterler sayesinde çocuğun özdeşim kurarken onların yaşadıkları olaylar üzerinden deneyimleri ve duyguları anlayabilmesine akabinde bu olaylar karşısında kendi duygularını açıklayabilmesine fırsat vermektedir (Al Otaiba, 2004).

H. İlgili Araştırmalar

1. Yurtiçinde Yapılan Araştırmalar

Uzmen (1993) 1970-1993 yılları arasında basılmış Türkçe ve İngilizce resimli hikâye kitaplarını konu olarak incelemiş olduğu çalışmada “ben” konusuna ait alt konulardan korku, sevgi, kıskançlık, kızgınlık yani herkeste olması uygun “olumlu duygular” alt konusu Türkçe kitaplarda %37,50 oranında bulunurken İngilizce kitaplarda %62,50 oranında bulunmuştur. Düşmanlık, kin, nefret gibi zarar verici yani “olumsuz duygular” alt konusu ise Türkçe kitaplarda %85,71 oranında bulunurken, İngilizce kitaplarda bu oran %14,29 olarak belirlenmiştir.

Uzmen ve Mağden (2002) prososyal davranışlar içerisinde yer alan paylaşma ve yardım etme davranışlarının bu konularda yazılmış resimli çocuk kitapları ile desteklenebilirliğini belirlemek amacıyla okul öncesi eğitim kurumuna giden altı yaşında 40 çocukla yaptığı deneysel çalışmada 16 adet resimli çocuk kitabı kullanılarak uygulama yapılan grupta bulunan kız çocuklarının yardım etme, erkek çocuklarının ise paylaşma davranışları üzerinde daha fazla etki gösterdiği tespit edilmiştir. Yetişkinlerin olumlu rol model olması, çocuğun olumlu davranışını onaylanması önemlidir. Öncelikle paylaşma, iş birliği yapma, yardım etme gibi

prososyal davranışlara yönelik olarak okul öncesi dönemdeki çocuklara uygun kitaplar hazırlanmalı ve öğretmenlerin sınıflarında gerek bu kitapları gerekse bu konularla ilgili filmler, oyunlar, geziler ve farklı etkinlikler uygulaması gerekmektedir.

Tuğrul ve Feyman (2006) okul öncesi çocuklarına yönelik hazırlanmış resimli kitaplardaki temaları inceledikleri çalışmada sınıflandırılan yirmi dokuz farklı temadan en fazla yer alan %8,3 oranla yardımlaşma ve paylaşma olurken, on dokuzuncu sırada %2,1 ile empati kurma ve duygular, yirmi yedinci sırada ise %1,0 oranla korkular yer almaktadır.

Dağlıoğlu ve Çamlıbel Çakmak (2009) 112 tanesi yerli toplam 174 resimli hikâye kitabını %10 oranında şiddet ve korku içeren resim ve kelime tespit edilmiştir. Çocuklar için hazırlanan materyallerin baskı şiddet, ceza, kıskançlık, onur kırıcı durumlar olmaması aksine çocuklarda oluşan korku ve kaygının giderilmesi için bu sorunları çözmeye yönelik kitapların çocuklara sunulması önerilmektedir. Ebeveynlerin de nitelikli çocuk yayımları hakkında bilgilendirilmesi önem taşımaktadır.

Durmuşoğlu Saltalı (2010) doktora tezinde okul öncesi eğitime devam eden altı yaş grubundaki çocuklara haftada üç gün olmak üzere 16 hafta boyunca duygu eğitimi programı uygulamış ve çalışmanın sonunda çocukların duygusal becerilerinin desteklendiği sonucuna ulaşılmıştır.

Alper' in (2012) resimli çocuk kitaplarındaki karakterlerin duygu durumlarını incelediği çalışmada kitapların resim ve metinlerinde en çok yer alan duygu sevinç olarak belirlenirken en az rastlanan duygu durumu resimlemede şaşkınlık, metinde ise öfke olarak tespit edilmiştir. Ayrıca kitapların metin-resim ilişkisi zayıf bulunmuştur. Okumanın henüz öğrenilmediği okul öncesi dönemde resimlerin niteliği önem taşımaktadır. Çocuğun dinlediği hikâyeyi resimle takip edebilmesi gerekmektedir.

Veziroğlu ve Gönen (2012) tarafından yapılan resimli çocuk kitaplarının Millî Eğitim Bakanlığı (2013) Okul Öncesi Eğitim Programı' nda yer alan kazanımları içermesi yönünden incelendiği araştırmada 250 kitap incelemesi yapan araştırmacılar kitaplarda en fazla yer alan kazanımların sosyal duygusal gelişim alanına ait olduğu ve en çok oranda bulunan kazanımların ise; kendini tanıyabilme, duygularını fark edebilme, kendini kontrol edebilme kazanımlarına ait olduğu belirlenmiştir.

Gönen, Aydos, Şentürk, Karacan, Kahraman ve Tuna (2013) çalışmalarında 3-6 yaş grubu için hazırlanan 228 çocuk kitabını içerik olarak incelemiş ve araştırmanın sonunda incelenen kitapların çoğunluğunun belirlenen kriterleri taşıdığı tespit edilmiştir. İncelenen kitapların kurgularıyla çocuklara problem çözme yöntemlerini öğrettiği, dil ve anlatım yönünden uygun olduğu, konu dağılımlarına bakıldığında en fazla sırayla hayvanlar, doğa ve duygular olduğu ifade edilmiştir. Kitapların çoğunlukla bilişsel gelişim alanına yönelik olduğu duygusal gelişime yönelik olanların arka planda kaldığı ifade edilmiş ve çocukların günlük hayatta yararlanabileceği problem durumlarını içeren durumların olması, farklı konuların işlenmesi önerilmiştir.

Kuyucu ve Tepeli (2013) yaptıkları çalışmada 60-72 aylık çocukların duyguları anlama becerileri arttıkça kaçınmacı, saldırgan ve manipülatif tepkilerinde azalma olduğunu tespit etmiştir.

Ertan (2013) tezinde 4-6 yaş grubu çocuklarla yaptığı çalışmada çocukların duygusal düzenleme becerilerinin arttıkça baş etme stratejileri geliştirme derecelerinin de arttığı bulunmuştur. Aynı zamanda çalışmada duygu düzenleme becerisi yüksek çocukların çaba sarf ederek kendilerini denetleme becerisinin de yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Işıtan (2016), özel amaçla yazılmış 405 kitabı temasına göre incelediği çalışmasında en fazla zor sorun davranışların konu edildiği saptanmıştır. Bu temanın alt boyutlarından en fazla korku, kardeş ilişkileri kıskançlığı, okul korkusu okula uyum çıkmıştır. En az ise ölüm, akran zorbalığı, öfke kontrolü, utangaçlık olarak tespit edilmiştir. Değerler eğitimi alt boyutuna bakıldığında ise kendi özelliklerinden memnun olma, sorumluluk, sevgi, az oranda ise sabırlı olma, özsaygı, empati iyilik, şefkat merhametli olma, cesur olma temalarının yer aldığı bulunmuştur.

Turan ve Ulutaş (2016) Ankara’ da resmi anaokullarında görev yapan 245 okul öncesi öğretmeninin en sık kullandığı 100 kitabı belirleyerek ardından bu öğretmenler arasından gönüllü 24 öğretmenle odak görüşmesi yapmıştır. Araştırmada okulların yarısından fazlasında kütüphane bulunmadığı fakat sınıflarda kitap merkezi olduğu, seçilen 100 kitaptan 31 tanesinin çeviri eser olduğu, kitaplarda en fazla işlenen konuların sırasıyla sosyal ilişkiler, öz güven, yardımlaşma, aile, duygular ve arkadaşlık olduğu çıkan sonuçlar arasında yer almaktadır. MEB ve üniversitelerin iş birliği yaparak okul öncesi dönem çocuğu olan ailelere ve bu yaş grubuyla çalışan

öğretmenlere rehberlik yapacak resimli öykü kitaplarının tavsiye edilmesi önerilmektedir.

Sildir (2016) tezinde okul öncesi döneme yönelik hazırlanmış olan hikâye kitaplarını MEB (2013) Okul Öncesi Eğitim Programı'nda yer alan sosyal duygusal gelişim alanına ait kazanımları desteklemesi bakımından incelemiştir. Çalışmada "Bir olay veya durumla ilgili başkalarının duygularını açıklar" kazanımı kitaplarda %8,78 oranında yer alan kazanım ve bu kazanımın göstergelerinden "başkalarının duygularını söyler" kitaplarda en fazla yer alan yer alan gösterge olmuştur. "Bir olay veya durumla ilgili olumlu/olumsuz duygularını olumlu yollarla gösterir" kazanımı %14,91 oranıyla yer alarak göstergeleri incelendiğinde en fazla yer alan "olumlu/olumsuz duygularını olumlu sözel ifadeler kullanarak açıklar" olarak tespit edilmiştir.

Aktürk (2016) Osmaniye ilinde anne babası boşanmış olan okul öncesi dönemde bulunan 24 çocuğa oyun tabanlı bir eğitim programı hazırlayarak çocukların duygu düzenleme düzeylerine etkisine bakmıştır. Deney grubuna haftada bir kez toplamda 7 oturum olacak şekilde uygulama yapmış ve süreci çocuğun hem öğretmeni hem de ebeveyni tarafından değerlendiren ölçme aracı uygulamıştır. Çalışmanın sonunda psiko-eğitim programı uygulanan grubun uygulanmaya göre duygu düzenleme becerilerinde anlamlı bir artış gözlenmiştir.

Ülker Erdem, Aydos ve Çoban (2017) kitaplarda yer alan olumsuz duyguları ve çocukların olumsuz durumlarda kullandıkları baş etme stratejilerini incelemek amacıyla 3-6 yaş çocukları için hazırlanan 61 resimli çocuk kitabını incelemiş ve araştırma sonunda en çok rastlanan duygu sırasıyla üzüntü, korku ve öfke olarak tespit edilmiştir. Bu duygularla baş etmek için kullanılan işlevsel olan stratejiler akran desteği isteme, yetişkin desteği isteme, iş birliği, mantıksal çözüm bulma/üretme, kendi kendini motive etme olarak belirlenmiştir. İşlevsel olmayan başa çıkma stratejilerinden bazıları ise hiçbir şey yapmama, ne yapacağını bilememe, tepinme/ağlama, duygularını bastırmaya çalışma, surat asma, kırgınlık olarak tespit edilmiştir. Kitaplarda bütün duygulara yer verilmesi gerektiği, olumsuz duyguların yanısıra olumlu duyguların da kitaplarda nasıl ifade edildiğinin incelenmesi ve kitap okurken çocuklarla işlevsel ve işlevsel olmayan stratejiler üzerine konuşma yapılması, sorgulanması önerilmektedir.

Erdağı Toksun ve Erginsoy Osmanoglu (2017) ortaokullarda okutulan Türkçe ders kitaplarında yer alan 12 metinde yer alan kahramanların olumsuz duygularla baş etmede kullandıkları savunma mekanizmalarını incelemek amacıyla yaptığı çalışmada kahramanlar en fazla korku, üzüntü, öfke ve endişe duygularını yaşamaktadırlar. Bu duygularla baş etmede ise “gerileme, fedakârlık, agresif davranış, baskılama, boyun eğme ve karşıt tepki geliştirme” olarak belirlenmiştir.

Ersan (2017) doktora tezinde Denizli ilinde 3-5 yaş aralığında bulunan ve okul öncesi eğitime devam eden 863 çocukla yaptığı çalışmada çocukların saldırganlık düzeyini belirlemek için öğretmenleri tarafından, duygu ifade etme ve duygu düzenleme becerilerini belirlemek için anneleri tarafından doldurulan lme araçlarını değerlendirmiştir. Çalışmanın sonucunda çocukların öfke ifade etme düzeyleri ve duygu düzenleme güçlüklerinin fiziksel ve ilişkisel saldırganlığı pozitif yönde anlamlı bir biçimde yordadığı tespit edilmiştir. Bu becerilerin çoğunlukla ailede kazanılmasından hareketle ebeveynlerin iyi birer rol model olması için bilgi ve deneyimlerini arttırmaları gerektiği ve hem ailelerin hem de okul öncesi ğretmenlerinin gerekirse bir uzmandan tavsiye alabileceklerini ifade etmiştir.

Uysal Bayrak, zen Altınkaynak ve Erginsoy Osmanoglu (2018) Kars ilinde okul öncesi eğitime devam eden 48-66 ay aralığında 32 çocukla yaptığı araştırmada çocukların bir problem karşısında kullandıkları baş etme stratejilerini tespit etmek amacıyla yaptıkları çalışmada araştırmacılar çocuklarla birebir görüşmeler yaparak bir resimli ocuk kitabını çocuğa okumuş ve çocuktan kitaptaki problem duruma çözüm üretmeleri istenmiştir. Araştırma sonunda çocukların problemlerle başa ıkımda en çok aktif-davranışsal stratejiler kullandıkları tespit edilmiştir. Yaşamın önemli bir kısmının geçtiği yer olan okullarda özellikle okul öncesi eğitim kurumlarında çocuklara etkinlikler ile başa çıkma stratejilerinin öğretilmesi önerilmektedir.

Mestci, Gökkaya ve Ormankıran (2019) okul öncesi dönem çocuklarının sosyal problem çözme becerilerini geliştirmek amacıyla duygularını anlama, ifade etme, başkalarının duygularını anlama, istenmeyen duygularla baş etme etkinliklerinin yer aldığı altı hafta süren duygu düzenleme eğitimi programını uygulamış ve duygu eğitiminin çocukların sosyal problem çözme becerilerini desteklediği görülmüştür.

Kılıncı ve Can (2020) okul öncesi dönem resimli ocuk kitaplarındaki karakterlerin MEB (2013) Okul ncesi Eğitim Programı’nda yer alan sosyal duygusal gelişim

alanına ait kazanımları bulundurması yönünden incelediği çalışmada ağırlıklı olarak “bir olay veya durumla ilgili olumlu/ olumsuz duygularını uygun yollarla gösterir” kazanımının yer aldığı görülmüştür. “Bir olay veya durumla ilgili olarak başkalarının duygularını açıklar” kazanımı ile ilgili olarak kitaplarda başkalarının duygularından çok karakterin kendi duygularını açıklamaya daha fazla yer verildiği belirlenmiştir. Göstergeleri arasında “başkaları ile sorunlarını onlarla konuşarak çözer” “arkadaşları ile sorunlarını çözemediği zamanlarda yetişkinlerden yardım ister” ve “gerekli zamanlarda uzlaşmacı davranır” kazanımlarına yönelik ifadelerin yer aldığı “başkalarıyla sorununu çözer” kazanımının ise kitaplarda yeterince işlenmediği tespit edilmiştir.

Ateş ve Aktaş (2020) duygu durumlarının farklılaştığı resimli öykü kitaplarına okuyucuların verdiği tepkileri incelediği çalışmada ödüllü üç kitabı incelemiş ve kitaplarda sevinç, üzüntü, şaşkınlık, sevgi ve öfke duygularına daha çok görsellerde yer verilirken korku, merak, endişe, alay etme, heyecan ve pişmanlık duygularına ise daha çok metinde yer verildiği tespit edilmiştir.

Ceylan ve Kılınç (2021) öfke ve üzüntü duygularını ve kitaptaki kahramanların bu duygularla baş etme stratejilerini inceledikleri 26 resimli çocuk kitabında öfke duygusu üzüntüden daha az bulunurken öfkenin ikincil duygularından en fazla sinirlendirme yer almış kıskançlık ve acı çektirmek ikincil duygularına ise rastlanmamıştır. Öfke duygusuyla baş etmede kullanılan işlevsel stratejilerden en fazla akran desteği alma, yetişkin desteği alma, bireysel farklılıkların yararını anlama olurken; işlevsel olmayan baş etme stratejileri ise surat asma, kızgınlık, yıkıcı davranış sergileme olmuştur. Üzüntü duygusu ile baş etmede kullanılan işlevsel strateji yardım kabul etme olurken işlevsel olmayan strateji ise zihnini/ dikkatini başka yöne yönlendirme, sakinleşme, mizahi şekilde ifade etme olmuştur. Çocuk kitaplarında öfke duygusuna ilişkin daha fazla olumlu baş etme stratejileri bulundurulması gerektiği ve diğer duyguların da araştırılması gerektiği önerilmiştir.

Koçak ve Bencik Kangal (2021), Ankara’ da bulunan üniversitelere bağlı anaokullarında bulunan 227 resimli öykü kitabını duygusal okuryazarlık açısından inceledikleri çalışmada kitaplarda en çok mutluluk, sevinç, heyecan gibi duyguların yer aldığı zevk duygu kümesinin, en az kızgınlık, hiddet gibi duyguların yer aldığı öfke duygu kümesinin olduğunu tespit etmiştir.

Dağlı ve Dağlıoğlu (2021) okul öncesi dönem çocuklarının duygu düzenleme becerileri ile problem zme becerileri arasındaki ilişkiyi incelediği ve 60-71 ay aralığında bulunan 120 çocukla yaptığı çalışmada hem duygu düzenleme alt boyutunda yer alan olumlu davranışların hem de değişkenlik/ olumsuzluk alt boyutundaki davranışların problem zme ile ilişkili olduğu bulunmuştur.

2. Yurtdişında Yapılan Araştırmalar

Eisenberg ve diğerleri (1993) okul öncesi dönemde bulunan çocukların duygu düzenleme becerilerinin akranları ile sosyal ilişkilerindeki etkisine bakmak için yaptıkları çalışmada duygu düzenleme becerileri başa çıkma olarak ele alınmış ve erkek çocuklarının olumsuz duygularını düzenlemede işlevsel başa çıkma stratejileri kullanmasının sosyal statüleri ile pozitif tnde bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Rydell, Berlin ve Bohlin (2003) 151 ocukla boylamsal olarak gerçekleştirdiği çalışmada 5-8 yaş arasında bulunan çocukların duygu düzenleme becerilerini tespit etmek için geliştirdiği ölçekte negatif duygular olarak üzüntü, öfke ve korku; pozitif duygular olarak oşkunun düzenlemesi bölümü yer almaktadır. Araştırmacılar çalışmanın sonunda uyum sağlayıcı olan oşku ile uyumsuzluğa sebep olan oşku arasındaki farkın çocuğun duygu düzenleme becerisinde yattığını ifade etmiştir. Olumlu duyguların düzenlenmesinin yapılmış olan araştırmalarda nadiren yer aldığını fakat yoğun olumlu duygular ile davranış problemleri arasında ilişki olduğunu ifade etmiştir.

Kochenderfer-Ladd (2004) ocukların akran zorbalığı, davranış sorunları ve başa çıkma stratejileri arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla yaptığı çalışmada hikayeler kullanılarak çocukların yanıtları incelenmiş ve zorbalığa maruz kalan çocukların korku, öfke duygularını daha fazla yaşadıkları tespit edilmiştir. Okul ncesi dönemdeki çocukların başa çıkma stratejilerinden en fazla yardım istemeyi kullandıkları görülmüştür.

Gregory ve Vassey (2004) okulda alay edilen çocuklar ve zorbalık ile ilgili yazılmış olan kitaplar ile bibliyoterapi kullanılarak bu davranışların azaldığı ve bunu yaşayan çocukların baş etme stratejilerinin geliştiği sonucuna varılmıştır.

Dockett, Perry ve Whitton (2006) okul hakkında yazılmış olan 106 adet resimli ocuk kitabını inceledikleri çalışmada; ğretmen ile ilgili endişeler, okula başlayan

çocukla alay edilmesi, okul taşıtını kaçırmaya, kaybolma ve tuvaleti bulamama gibi korku ve kaygı yaratan durumlarla kısacası uyum sağlama sorunları ile baş etmede ilgili ve destekleyici bir öğretmenin ve ailenin duygusal destek ve cesaret vermesinin, okulda bir arkadaşın olmasının okulla ilgili olumlu duygular edinme ve duygularıyla baş etme konusunda işlevsel stratejiler olarak ele alındığı ifade edilmektedir. Araştırmacılar resimli çocuk kitaplarının okula uyum konusunda işlevsel potansiyelini dikkate almaları konusunda eğitimciler ve ailelere önerilerde bulunmuştur.

Miller ve diğerleri (2006) sosyoekonomik olarak düşük seviyede bulunan okul öncesi öğrencilerinin duyguları tanıma, olumsuz duygularını ifade etme becerileri ve duygu düzenleme becerileri ile sosyal yeterlilikleri arasındaki ilişkiyi inceledikleri çalışmada çocukların duygularını düzenlemede kullandıkları olumlu ve olumsuz stratejilerin sosyal yeterliliklerini, kaygı ve saldırganlığı etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

Chalmers, Frydenberg ve Deans (2012), yaptıkları çalışmada okul öncesi çocuklar tarafından tanımlanan baş etme stratejileri ve bu stratejilerin kullanım sıklığını anlamak için 7 farklı problem durum görseli kullanarak 4 yaşındaki 46 çocukla görüşmeler yapmıştır. Çalışmanın sonucunda çocukların işlevsel ve işlevsel olmayan yöntemleri ifade ettikleri ortaya çıkmıştır. Çocuklar işlevsel stratejileri işlevsel olmayanlardan daha fazla kullanmıştır. Araştırmacılar çocukların ayrılıkla başa çıkmada zorlandıklarını ve bu konu ile ilgili çocuklara işlevsel yöntemlerin öğretilmesi gerektiğini ifade etmişlerdir.

Herndon, Bailey, Shewark, Denham ve Basset (2013) tarafından yapılan çalışmada örneklem olarak belirlenen 3 ile 5 yaş arasında bulunan 308 çocuğun duygularını ifade etme ve düzenleme becerilerinin okul uyumu üzerinde etkisini incelemek amacıyla gözlemler yapılmış, öğretmenler tarafından raporlar tutulmuştur. Çalışmanın sonunda olumsuz duyguları ifade etme düzeyi ile olumsuz duyguları düzenlemede yaşanan güçlüklerin okula uyumu negatif olarak anlamlı bir biçimde yordadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Kwon ve diğerleri (2017), akademik fonksiyonlar ile coşku, üzüntü ve öfke duygularını ifade edebilme ve bu duyguların düzenlenmesi arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmada 417 ilkökul öğrencisi ve öğretmenleri ile çalışmış ve araştırmanın

sonunda duygu düzenleme ile akademik fonksiyonların birçok açıdan olumlu bir ilişkisi olduğu ortaya çıkarılmıştır.

III. YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde, araştırmanın modeli/deseni, çalışma grubu, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve veri analizine yönelik detaylı açıklamalar yer almaktadır.

A. Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada nitel araştırma desenlerinden biri olan doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. Doküman incelemesi araştırmanın amacına uygun olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsamaktadır ve İçerik analizi yapılırken araştırmacı amacı doğrultusunda “sözcük, tema, karakter, cümle, paragraf, madde, içerik” gibi birimleri kullanabilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2016).

B. Çalışma Grubu

Bu araştırmada amaçlı örnekleme yöntemlerinden biri olan ölçüt örnekleme yöntemi tercih edilmiştir. Amaçlı örnekleme yöntemi, belirlenen amaç doğrultusunda bilgi açısından zengin veri elde edebileceğimiz durumların seçilerek derinlemesine araştırma yapılmasına fırsat veren, belli özellikleri olan bir ya da birden fazla özel durumun çalışılmasında tercih edilen bir yöntemdir (Büyüköztürk vd., 2014). Ölçüt örnekleme ise, önceden belirlenmiş olan bir grup ölçütü karşılayan durumların çalışılmasıdır. Ölçüt bizzat araştırmacı tarafından oluşturulabileceği gibi daha önceden hazırlanmış olan ölçüt listesi de kullanılabilir (Marshall ve Rossman, 2014). Bu araştırmanın çalışma grubu; 2010-2022 yılları arasında okul öncesi yaş grubuna yönelik Türkçe ya da Türkçe’ye çevrilerek yayımlanmış olan, içerisinde Parrot’ın (2001) duygu sınıflamasına göre öfke, üzüntü, korku, sevinç ve sevgi duygularının ve bu duygularla başa çıkma stratejilerinin yer aldığı 113 kitaptan oluşmaktadır.

C. Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada veri toplama aracı olarak; araştırmacı tarafından alanyazın taraması yapılarak hazırlanmış ve uzman görüşleri doğrultusunda son hali verilmiş olan “Kitap Künye Formu”, “Duygu İnceleme Formu” ve “Duygularla Başa Çıkma Stratejileri Ölçüt Listesi” kullanılmıştır.

1. Kitap Künye Formu

Araştırmada kullanılan resimli çocuk kitaplarının künye bilgilerinin belirlenmesi amacıyla kullanılmıştır. Forma işlenen her bir kitaba bir sayı verilerek kitaplar K1, K2 şeklinde kaydedilmiştir. Kitaplara ait basım yılı, kitabın yerli ya da çeviri olma durumu ve kahramanın insan, hayvan ya da diğer (bitki, nesne vb.) olma durumu bu forma kaydedilmiştir.

2. Duygu İnceleme Formu

Araştırmanın amacı doğrultusunda belirlenmiş olan duyguların kitaplarda yer alma durumunun incelendiği formdur. İncelenen kitaplar bu forma kaydedilirken öfke, üzüntü, korku, sevinç ve sevgi duygusu ile bu duyguların ikincil ve üçüncül alt duyguları yer almaktadır. Parrot (2001) tarafından duyguların birincil duygular, ikincil duygular ve üçüncül duygular olarak gruplandırıldığı duygu sınıflaması dikkate alınmıştır. Olumlu ve olumsuz duygular incelenirken şaşkınlık ve alt duygusu kapsam dışında bırakılmıştır. Kitaplarda yer alan duygular işaretlenmiş ve işaretlenen duyguları ifade eden örnek cümleler duyguların yanına yazılarak kaydedilmiştir.

3. Duygularla Başa Çıkma Stratejileri Ölçüt Listesi

Bu form Parrot (2001) tarafından yapılmış olan duygu sınıflamasında yer alan duygulara yer verilerek oluşturulmuştur. Resimli çocuk kitapları sınıflamada yer alan birincil, ikincil ve üçüncül duygu durumlarını içermesi yönünden incelenmiştir. Ek olarak araştırmacı tarafından alanyazın doğrultusunda kategorize edilmiş olan işlevsel ve işlevsel olmayan başa çıkma stratejileri (Chalmers, Frydenberg ve Deans, 2011; IREX, 2013) listeye eklenerek kitaplardaki kahramanların olumsuz duygularıyla başa çıkma stratejileri belirlenmiştir. Ardından araştırmacı tarafından yine ilgili alanyazın ışığında olumlu duygularla başa çıkmada işlevsel olan ve işlevsel olmayan başa çıkma stratejileri listeye eklenerek kitaplarda yer alan kahramanların olumlu duygularıyla

başa çıkma yöntemlerini belirlemede kullanılmıştır. Resimli çocuk kitaplarında yer alan duygularla başa çıkma stratejileri tespit edilerek forma işlenmiş ve bu stratejilerle ilgili örnek ifadeler kaydedilmiştir.

D. Verilerin Toplanması

Araştırmada veriler toplanması sürecinde öncelikle İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Etik Komisyonu'ndan etik izni alınmıştır. Araştırmanın amacına uygun olarak belirlenmiş olan kitapların bir kısmı araştırmacı tarafından kitabevlerine, çocuk kütüphanelerine gidilerek bir kısmı da satın alınarak incelenmiştir. Çalışma grubunda yer alan kitaplar araştırmacı tarafından baştan sona okunarak kitaplarda yer alan duygular ve örnek ifadeler ile bu duygularla başa çıkmada kullanılan stratejiler ve örnek ifadeler tespit edilerek formlara kaydedilmiştir.

E. Verilerin Analizi

Bu araştırmada, kavramsal çerçeveden hareketle verilerin analizi için Duygularla Başa Çıkma Stratejileri Ölçüt listesi oluşturulmuştur. Çalışma kapsamında ulaşılabilen 224 adet resimli çocuk kitabı incelenmiş ve 113 kitabın bu ölçütleri taşıdığı tespit edilmiştir. Formlardan elde edilen verilerin analizinde yüzde, frekans, ortalama gibi betimsel istatistik yöntemleri kullanılmıştır. Verileri bu listeye göre düzenleyerek ulaşılan bulgular araştırmacı tarafından yorumlanmıştır.

IV. BULGULAR

Bu bölümde ilk olarak araştırmada örneklem olarak seçilmiş olan resimli çocuk kitaplarının künye bilgilerine ilişkin bulgulara ardından araştırmanın bulgularına yer verilecektir.

A. Künye Bilgi Formundan Elde Edilen Bulgular

Bu çalışma kapsamında incelenmiş olan 113 adet resimli çocuk kitabının basım yılına göre dağılımı, dilinin özgün ya da çeviri olma durumu, kitapta yer alan kahramanın insan, hayvan ya da diğer (nesne, eşya, bitki vb.) olma durumu gibi künye bilgilerine yönelik bulgular aşağıda verilmiştir.

Araştırma kapsamında incelenen 2010-2022 yılları arasında basılmış 113 resimli çocuk kitabının basım yılına göre dağılım durumu Çizelge 3' de verilmiştir.

Çizelge 3: Resimli Çocuk Kitaplarının Basım Yılına Göre Dağılımı

Yıl	Frekans (f)	Yüzde (%)
2010	2	1,76
2011	4	3,53
2012	8	7,07
2013	9	7,96
2014	5	4,42
2015	5	4,42
2016	6	5,30
2017	16	14,15
2018	9	7,96
2019	24	21,23
2020	7	6,19
2021	15	13,27
2022	3	2,65
Toplam	113	100

Çizelge 3'e göre incelenen kitapların en fazla 2019 (n=24) yılında basılmış olduğu, en düşük ise 2010 (n=2) yılında basılmış olduğu görülmektedir.

Çizelge 4: Resimli Çocuk Kitaplarının Yerli veya Çeviri Olma Durumlarına Göre Dağılımı

Kitabın Orijinal Dili	Frekans (f)	Yüzde (%)
Yerli	11	9,74
Çeviri	102	90,26
Toplam	113	100

İncelenen kitaplara göre 113 kitaptan 11 tanesinin Türkçe dilinde yazıldığı, geriye kalan 102 kitabın ise yabancı bir dilden çeviri olarak basıldığı görülmektedir.

Çizelge 5: Resimli Çocuk Kitaplarının Kahramanlarına Göre Dağılımı

Kahraman	Frekans (f)	Yüzde (%)
İnsan	31	27,43
Hayvan	56	49,55
Diğer (nesne, eşya, bitki vb.)	12	10,61
İnsan ve hayvan	4	3,53
İnsan ve diğer	8	7,07
Hayvan ve diğer	1	0,88
İnsan, hayvan ve diğer	1	0,88
Toplam	113	100

İncelenen kitapların kahramanlarına bakıldığında kitaplarda en fazla hayvan (56) karakterlerin kahraman olarak kullanıldığı görülmektedir. Bunu sırasıyla insan (31) ve diğer (12) kahramanlar takip etmektedir. Bazı kitaplarda aynı anda birden fazla kahramanın yer aldığı da tespit edilmiştir. İnsan ve hayvan kahraman 4 kitapta birlikte yer almaktadır. İnsan ve diğer kahraman ise birlikte 8 kitapta yer almaktadır. Sadece 1 kitapta hayvan ve diğer kahramanın bir arada yer aldığı ve yine sadece bir kitapta üç gruba ait kahramanın bir arada yer aldığı tespit edilmiştir.

B. Resimli Çocuk Kitaplarında Yer Alan Duygulara İlişkin Bulgular

Araştırma kapsamında Parrot (2001) tarafından yapılmış olan duygu sınıflaması kapsamında 113 adet resimli çocuk kitabı öfke, üzüntü, korku, sevinç ve sevgi duygularını bulundurması yönünden incelenmiş ve bulgular aşağıda verilmiştir.

Çizelge 6: Öfke Duygusunun Kitaplarda Yer Alma Durumu

Birincil Duygular	Frekans (f)	İkincil Duygular	Frekans (f)	Üçüncül Duygular	Frekans (f)		
Öfke	20	Sinirlendirme	3	Çileden Çıkarma	2		
				Kızdırma	1		
				Tahrik	-		
				Kışkırtma	-		
				Rahatsızlık	1		
				Huysuzluk	2		
				Suratsızlık	-		
				Somurtkanlık	1		
				Hiddet	-	Öfke	-
						Hayal kırıklığı	3
				Köpürmek	2	Gazap	-
						Hakaret etmek	1
						Düşmanlık	-
						Gaddarlık	-
		Sertlik	-				
		Vahşilik	-				
		Kin	-				
		Hıncını almak	-				
		Üzmek	-				
		Zarar vermek	1				
		İntikamcılık	-				
		Kızgınlık	8				
		Dargınlık	-				
Nefret	-	İğrenme	1				
		Bıkkınlık	-				
		Aşağılama	-				
		Küçük görme	-				
		Hoşlanmama	-				
Kıskançlık	6	Haset	2				
		Çekememek	1				
Acı çektirmek	-	Canını yakmak	2				
		Eziyet etmek	-				

Tablo incelendiğinde 20 kitapta öfke birincil duygu olarak yer almaktadır. İkincil duygulara baktığımızda en fazla sırasıyla kıskançlık (n=6), sinirlendirme (n=3) ve köpürmek (n=2) duyguları karşımızda çıkmaktadır. Öfkenin ikincil duyguları arasında yer alan hiddet, nefret ve acı çektirmek duygularına incelenen kitaplarda rastlanmamıştır. Öfke duygusunun üçüncül duygularını incelediğimizde ise en fazla köpürmek duygusunun alt duygularından biri olan kızgınlık (n=8) ve hiddet duygusunun alt boyutunda yer alan hayal kırıklığı (n=3) olduğu görülmektedir. Üçüncül duygulardan çileden çıkarma, kızdırma, rahatsızlık, huysuzluk, somurtkanlık, hakaret, zarar vermek, iğrenme, haset, çekememek, canını yakmak duygularına

diğerlerinden daha az rastlanırken; incelenen kitaplarda tahrik, kıskırtma, suratsızlık, öfke, gazap, düşmanlık, gaddarlık, sertlik, vahşilik, kin, hıncını almak, üzme, intikamcılık, dargınlık, bıkkınlık, aşağılama, küçük görme, hoşlanmama, eziyet etmek üçüncül duygularına rastlanmamıştır.

İncelenen kitaplarda yer alan öfke duygusu ve alt boyutları ile ilgili örnek ifadeler aşağıdaki şekildedir;

Çizelge 7: Öfke Duygusu ve Alt Boyutları ile İlgili Örnek İfadeler

Birincil Duygular	Duygu İfadesi Örneği
ÖFKE	En sevdiği programı televizyonda seyredemediği için büyük bir öfkeye kapılıyor.
	Tırtık öfkeden kıpkırmızı oldu. "Ama bu HAKSIZLIK!"
	Annesinin hazırladığı kahvaltıyı beğenmedi. Bir de muzunu düşürdü. İçindeki öfke büyüdükçe büyüdü.
	Yumurğunu mu sıkıyorsun, kaşlarını mı çattın? Bu bir işarettir, öfkelendiğinin.
İkincil Duygular	Duygu İfadesi Örneği
Sinirlendirme	Ama ne yapması gerektiği söylendiğinde, Tırtık çok... ama çok... SİNİRLENİYOR. Biri benimle dalga geçtiği zaman sinirlenirim.
Köpürmek	Bazen kardeşlerinden birine hediye geldiğinde ve ona kimse bir şey vermediyse öfkeden deliye dönüyor. Öfke en kızgın olduğun zaman demektir. İçinden fişkıracak kadar sinirlenmektir.
Kıskançlık	Oynadıkları oyunlarda kardeşi kadar başarılı olamadığında hemen kıskanıyor. Annemin kardeşimi benden çok sevdiğini düşününce, onu kıskanıyorum.
Üçüncül Duygular	Duygu İfadesi Örneği
Çileden çıkarma	Aradığım şeyi bulamadığımda çileden çıkarım.
Rahatsızlık	Rahatsız olmak gerildiğini gösterir.
Huysuzluk	Sabahın ilk ışıklarından gecenin çöktüğü geç saatlere kadar devam eden bir huysuzluğu var.
Somurtkanlık	O zaman neden somurtuyorsun diye sordu Monty
Hayal kırıklığı	Hayal kırıklığına uğramak diğerlerine ve kendine dahi artık sabrının olmamasıdır.
Hakaret etmek	Sinirden kıpkırmızı kesildi tiz bir sesle bağırdı hırsızın birisin sen, kötüsün!
Zarar vermek	"Sebzelerimi yemek İSTEMİYORUUUUM!!" (Masadaki tabağı yakma görseli)
Kızgınlık	Bobo artık hep kızgın görünüyordu.
İğrenme	"ne biçim yemek buu! Ben bu yemeği yememm!"
Haset	Karamel; keşke hiç doğmasaydı diye geçirdi içinden... yeşil kıskançlık ve haset duymanın rengiydi.
Çekememek	Biri iyi olmak istediğim bir şeyde benden daha başarılıysa onu kıskanıyorum.
Canını yakmak	Beyaz köpek çok kızmış, kardeşini ısırılmış.

Çizelge 8: Üzüntü Duygusunun Kitaplarda Yer Alma Durumu

Birincil Duygular	Frekans (f)	İkincil Duygular	Frekans (f)	Üçüncül Duygular	Frekans (f)		
Üzüntü	21	Acı Çekme	4	Istırap	-		
				Dertli olma	-		
				Kırılmak	-		
				Gücenmek	-		
		Üzülmek	-			Rencide olmak	-
						İncinmek	1
						Depresyon	1
						Bunalmak	-
						Çöküntü	1
						Çaresizlik	-
						Hüzün	-
						Keder	1
						Kasvet	-
						Sıkıntı	1
						Mutsuzluk	3
						Tasa	-
		Hüsran	-			Melankoli	-
						Umutsuzluk	1
						Hayal kırıklığı	5
		Utanç	1			Kırılma	-
						Suçluluk	3
Ayıp etmek	-						
Pişmanlık	2						
Kahır	-						
İhmal	-			Vicdan azabı	-		
				Yabancılaşma	-		
				Dışlanma	5		
				İlgisizlik	1		
				Yalnızlık	7		
				Reddedilme	1		
				Yenilgi	-		
				Güvensizlik	1		
Aşağılanma	1						
Duygudaşlık	1			Hakaret edilme	-		
				Acıma	-		

Tablo incelendiğinde 21 kitapta üzüntü birincil duygu olarak yer almaktadır. İkincil duygulara baktığımızda en fazla sırasıyla acı çekme (n=4), utanç (n=1) ve duygudaşlık (n=1) olarak karşımıza çıkmaktadır. Üzüntünün ikincil duyguları arasında yer alan üzülmek, hüsran ve ihmal duygularına incelenen kitaplarda rastlanmamıştır. Üzüntü duygusunun üçüncül duygularını incelediğimizde ise en fazla ihmal duygusunun alt duygularından biri olan yalnızlık (n=7), dışlanma (n=5), hüsran duygusunun alt boyutunda yer alan hayal kırıklığı (n=5) olduğu görülmektedir.

Sonrasında ise mutsuzluk ve suçluluk (n=3) geldiği tespit edilmiştir. Üçüncül duygulardan depresyon, çöküntü, keder, sıkıntı, umutsuzluk, pişmanlık, ilgisizlik, reddedilme, güvensizlik, aşağılanma duygularına diğerlerinden daha az rastlanırken; incelenen kitaplarda ıstırap, dertli olma, kırılmak, gücenmek, rencide olmak, bunalmak, çaresizlik, hüznün, kasvet, tasa, melankoli, kırılma, ayıp etmek, kahır, vicdan azabı, yabancılaşma, yenilgi, hakaret edilme, acıma üçüncül duygularına rastlanmamıştır.

İncelenen kitaplarda yer alan üzüntü duygusu ve alt boyutları ile ilgili örnek cümleler aşağıdaki şekildedir;

Çizelge 9: Üzüntü Duygusu ve Alt Boyutları ile İlgili Örnek İfadeler

Birincil Duygular	Duygu İfadesi Örneği
ÜZÜNTÜ	Boş duran kafesinin yanı başına gidince içini büyük bir üzüntü kapladı ve gözyaşlarını tutamadı.
	Gaston bütün gün kendisini üzgün hissetti.
	Ama Gabin' i üzen bir şey vardı. Keşke arkadaşlarını da kutulara koyup yanında götürebilseydi.
	Moralin mi bozuk, sanki biraz üzgünsün.
İkincil Duygular	Duygu İfadesi Örneği
Acı Çekme	Sanki çok ağır bir kirpi Noa' nın kalbine oturmuş, hareket ettikçe batan dikenleriyle Noa' nın kalbine iyice yerleşmişti.
	Küçük Tostos kalbinde derin bir acı hissetmiş. Ayaklarını ellerini kabuğunu hissedemiyormuş.
	Bazen çok üzgün hissediyorum. Kollarım, bacaklarım ağırlaşıyor ve kalbim ağrıyor.
Utanç	Utaniyor çünkü hata yaptı.
Duygudaşlık	Başka biri üzüldüğünde, ben de üzülürüm.
Üçüncül Duygular	Duygu İfadesi Örneği
İncinmek	Öfkeli noktanız çileden çıktığımızda, korktuğunuzda ya da incindiğinizde ortaya çıkabilir.
Depresyon	Yalnız olmadığı zamanlarda bile kendisini tamamen yalnız hissetmeye başlamış. Hiçbir şey onun kendisini üzgün hissetmesini engellemiyormuş
Çöküntü	Bir depremde boylu boyunca yarılıveren toprak gibi çatırdamak üzere olduğunu düşünebilirsin.
Keder	Bazen hissettiğimiz üzüntü o kadar büyük olur ki içimize sığmaz ve vücudumuzdan taşmak için bir yol arar. İşte o zaman ağlarız.
Sıkıntı	Vücudunda denizlerdeki gelgit dalgalarına benzer bir baskı hissedebilirsin. Bir fırtına gibi büyüyen ve içinden taşacak gibi duran

Çizelge 9 (devamı) : Üzüntü Duygusu ve Alt Boyutları ile İlgili Örnek İfadeler

Mutsuzluk	Bir zamanlar suaygırı olduğu için hiç mutlu olmayan küçük bir suaygırı varmış
Umutsuzluk	Bazen arkadaşlarıma bakıp kendi kendime asla o kadar hızlı koşamayacağım derim
Hayal kırıklığı	Hayal kırıklıklarının kasıp kavurmaya hazır bir hortum gibi içinde toplanıp büyüdüğünü hissedebilirsin.
Utanç	Utaniyor çünkü hata yaptı.
Suçluluk	Her şeyi mahvettim dedi tombik ayı üzüntüyle
Pişmanlık	Belki üzülür, keşke söylemeseydim, diye düşünürsün.
Dışlanma	Kimse benimle oynamadığında kendimi dışlanmış hissedirim.
İlgisizlik	Ya da bir şey anlatmak istediğimde ama kimse beni dinlemediğinde
Yalnızlık	Her geçen gün biraz daha yalnız hissediyorum.
Reddedilme	Biri bana küserse üzülürüm.
Güvensizlik	Yeterince akıllı olmadığını, komik olmadığını, hoş görünmediğini düşünüyordu artık.
Aşağılanma	Çiko her şeyi üstüne döküyor. Ne kadar pasaklı. Çiko adını bile yazamıyor.

Çizelge 10: Korku Duygusunun Kitaplarda Yer Alma Durumu

Birincil Duygular	Frekans (f)	İkincil Duygular	Frekans	Üçüncül Duygular	Frekans	
Korku	25	Dehşet	-	Telaşlanmak	1	
				Dehşete Düşmek	-	
				Şok Olmak	-	
				Korkmak	-	
				Panik Olmak	-	
		Ürkeklik	5	5	Huzursuzluk	1
					Kaygı	11
					Endişe	8
					Ürkeklik	-
					Gerginlik	3
					Kuruntu	2

Tablo incelendiğinde 25 kitapta korku birincil duygu olarak yer almaktadır. İkincil duygulara baktığımızda ürkeklik (n=5) duygusuna rastlanırken dehşet duygusuna rastlanmamıştır. Korku duygusunun üçüncül duygularına baktığımızda ise en fazla ürkeklik duygusunun alt boyutunda yer alan kaygı (n=11) ve endişe (n=8) olduğu görülmektedir. Sonrasında ise gerginlik (n=3), kuruntu (n=2) ve huzursuzluk (n=1) yer alırken dehşet duygusunun alt boyutlarından sadece telaşlanmak (n=1)

duygusunun kitaplarda yer aldığı geriye kalan dehşete düşmek, şok olmak, korkmak, panik olmak duygularına rastlanmamıştır.

İncelenen kitaplarda yer alan üzüntü duygusu ve alt boyutları ile ilgili örnek cümleler aşağıdaki şekildedir;

Çizelge 11: Korku Duygusu ve Alt Boyutları ile İlgili Örnek İfadeler

Birincil Duygular	Duygu İfadesi Örneği
KORKU	Korkakozor Kamber kaybolmaktan çok korkuyor. Birisini oynadığını elinden aldığı anda onu bir daha göremeyeceğini düşünmek insanı korkutur bilirim Yüksek bir ses duyduğumda ödüm kopar. Gabin o geceyi kabuslar içinde geçirdi. Yeni sınıf, yeni öğretmen, yeni çocuklar, her şey çok korkunçtu.
İkincil Duygular	Duygu İfadesi Örneği
Ürkeklik	Gaston çubuk şekere bayılırdı ama cesaret edip alamadı. Çünkü utandı. Tosbi utandı. Cevap vermedi Hız ona ürkütücü geliyor ve biraz da tehlikeli görünüyordu.
Üçüncül Duygular	Duygu İfadesi Örneği
Telaşlanmak	İşin aslı, derin sularda ürküp heyecanlanıyordu.
Huzursuzluk	Endişelendiğin, kızdığın, korktuğun, yalnız hissettiğin ya da bir şeyler yolunda gitmediği zaman içinde bir fırtına oluşmaya başlar
Kaygı	Ya da yeni insanlarla tanışacağın zaman ortama uyum sağlayamayacağından kaygı duyabilirsin.
Endişe	Ender öyle endişeli ki bir türlü boşluğa bırakamıyor kendini. Uçmayı beceremeyeceğini düşünüyor çünkü.
Gerginlik	Yeni insanlarla tanışırken gerilirim.
Kuruntu	Ya bir ejderha dağlardan uçarak gelip onu alıp götürürse

Çizelge 12: Sevinç Duygusunun Kitaplarda Yer Alma Durumu

Birincil Duygular	Frekans (f)	İkincil Duygular	Frekans (f)	Üçüncül Duygular	Frekans (f)
Sevinç	4	Neşe	2	Mutluluk	8
				Keyif	2
				Sevinç	-
				Eğlenme	1
				Bayram Etme	-
				Coşku	5
				Yerinde Duramama	7
				Hoşlanma	-
				Heyecan	3
				Canlılık	-
				Heves	-
				İstek	1
				Zevk Vermek	1
				Memnuniyet	-
				Hoşnut Olma	2
				Memnun Olma	2
				Gurur	2
				Övünmek	-
				Zafer	-
				Kazanmak	-
Başarı Elde Etmek	2				
İyimserlik	-				
Can Atmak	-				
Ümit Etmek	-				
Ummak	-				
İstemek	-				
Büyülenme	1				
Mest Olma	5				
Kendinden Geçme	1				
Ferahlama	2				
Hafifleme	-				
Rahatlama	2				
Sıkıntıdan Kurtulma	-				

Tablo incelendiğinde 4 kitapta sevinç birincil duygu olarak yer almaktadır. İkincil duygulara baktığımızda en fazla neşe, gurur, ferahlama (n=2) ve sonrasında büyülenme (1) duyguları karşımızda çıkmaktadır. Sevinç duygusunun ikincil duyguları arasında yer alan hoşlanma ve iyimserlik duygularına incelenen kitaplarda rastlanmamıştır. Sevinç duygusunun üçüncül duygularını incelediğimizde ise en fazla neşe duygusunun alt duygularından biri olan mutluluk (n=8), yerinde duramama (n=7), coşku (n=5) ve büyülenme duygusunun alt boyutunda yer alan mest olma (n=5) olduğu görülmektedir. Üçüncül duygulardan keyif, eğlenme, heyecan, istek, zevk vermek, hoşnut olma, memnun olma, başarı elde etmek, kendinden geçme ve rahatlama duygularına diğerlerinden daha az rastlanırken; incelenen kitaplarda sevinç, bayram

etme, canlılık, heves, övünmek, zafer kazanmak, can atmak, ümit etmek, ummak, istemek, hafifleme, sıkıntıdan kurtulma üçüncül duygularına rastlanmamıştır.

İncelenen kitaplarda yer alan sevinç duygusu ve alt boyutları ile ilgili örnek cümleler aşağıdaki şekildedir;

Çizelge 13: Sevinç Duygusu ve Alt Boyutları ile İlgili Örnek İfadeler

Birincil Duygular	Duygu İfadesi Örneği
SEVİNÇ	Yeni bir arkadaşım olduğunda sevinçli hissederim. Gabin' in kalbinin etrafında yüzlerce sevinç baloncuğu uçtu. Koray o sabah sevinçle uyandı.
İkincil Duygular	Duygu İfadesi Örneği
Neşe	Sonra bütün baloncuklar birbiri ardına neşe ile pat pat pat diye patladı.
Gurur	Çok çalıştığım zaman kendimle gurur duyarım
Büyülenme	Herkes büyüledi.
Ferahlama	Izleyiciler keyifle alkışlamaya Betül de rahatlamaya başladı.
Üçüncül Duygular	Duygu İfadesi Örneği
Mutluluk	Geri döndüğünde çok mutlu oluyorum
Keyif	Kalbi ve bütün bedeni büyük bir keyifle dolardı.
Eğlenme	Doğada dans etmek ne kadar eğlenceliydi.
Coşku	Anne diye bağrışmışlar; kanat çırpıp dans etmişler ve dallarının üstünde hoplayıp zıplamışlar.
Yerinde Duramama	Kıpır kıpır kıpırdanır, kıvrıla kıvrıla kıvrılır, onu bunu çekiştirirmiş. Olmuyor diye düşünmüş ne yapayım ben hareketli bir çocuğum
Heyecan	Yeni bir şey öğrendiğimde heyecanlanırım
İstek	Herkesin bir istek canavarı vardır ve bu canavarların tek isteği insanları mutlu etmektir.
Zevk Vermek	Noa birçok şeyden haz alırdı. Mesela arkadaşlarıyla oynamaktan, ayak tabanlarında toprağın sıcaklığını hissetmekten...
Hoşnut Olma	Panda huzurla uyanıp etrafındaki seslere kulak kabarttı. Panda huzur içinde gülümsedi.
Memnun Olma	Mesela, abisi daha hızlı koşsa da Minik Leopar kendi hızından memnundu.
Başarı Elde Etmek	Bir konuda başarılı olan insanlar kendilerini mutlu hissederler.
Mest Olma	Dev adımlar atarak kaydı. Hızlandı, hızlandı, gittikçe hızlandı. Buna bayılmıştı
Kendinden Geçme	Orada kızağa bineceğini, kayak yapacağını, Düşündükçe sevinçten neredeyse uçacak gibi oluyordu.
Rahatlama	Merhaba ben sakin nokta. Sakin nokta gevşemenizi ve rahatlamanızı sağlar.

Çizelge 14: Sevgi Duygusunun Kitaplarda Yer Alma Durumu

Birincil Duygular	Frekans (f)	İkincil Duygular	Frekans (f)	Üçüncü Duygular	Frekans (f)		
Sevgi	16	Düşkünlük - Şefkat	1	Hayranlık	1		
				Düşkünlük	2		
				Aşk -sevgi	2		
				Şefkat- merhamet	-		
				İlgi	-		
				Hoşlanma	-		
				Çekicilik- cazibe	-		
				Önemseme- bakım	1		
				Hassasiyet	-		
				Sevecenlik	-		
				Duygusallık- duyarlılık	-		
				Arzulama- şehvet	-	Arzu etmek- istemek	-
						Tutku	-
						Kara sevdaya düşme- vurulma	-
		Özlem- hasret	7	Özlem- hasret	-		

Tablo incelendiğinde 16 kitapta sevgi birincil duygu olarak yer almaktadır. İkincil duygulara baktığımızda en fazla özlem- hasret (n=7), en az düşkünlük- şefkat (n=3) duyguları karşımızda çıkmaktadır. Öfkenin ikincil duyguları arasında yer alan arzulama- şehvet duygusuna incelenen kitaplarda rastlanmamıştır. Sevgi duygusunun üçüncül duygularını incelediğimizde ise en fazla düşkünlük- şefkat duygusunun alt duygularından biri olan düşkünlük ve aşk-sevgi (n=2) ve hayranlık, önemseme-bakım (n=1) olduğu görülmektedir. Şefkat- merhamet, ilgi, hoşlanma, çekicilik- cazibe, hassasiyet, sevecenlik, duygusallık- duyarlılık, arzu etmek-istemek, tutku, kara sevdaya düşme- vurulma, özlem-hasret üçüncül duygularına rastlanmamıştır.

İncelenen kitaplarda yer alan sevgi duygusu ve alt boyutları ile ilgili örnek cümleler aşağıdaki şekildedir;

Çizelge 15: Sevgi Duygusu ve Alt Boyutları ile İlgili Örnek İfadeler

Birincil Duygular	Duygu İfadesi Örneği
SEVGİ	Köpeğim beni öptüğünde sevildiğimi hissedirim. İşte söylüyorum seni çok seviyorum. Ben seni olduğun gibi seviyorum.
İkincil Duygular	Duygu İfadesi Örneği
Düşkünlük- Şefkat	Dedesinin gülümseyen yüzü ve rengarenk kelebeğin hatırası Tostos' un kalbini yumuşatmış
Özlem- Hasret	Bazen seni özliyorum. Mesela işe gittiğin zaman özliyorum.
Üçüncül Duygular	Duygu İfadesi Örneği
Hayranlık	Konuştuğu zaman da, tatlı tatlı şarkı söyleyen bir kuşa benziyor.
Düşkünlük	Ya en sevdiği battaniyesi uçup giderse ve bir daha asla geri gelmezse...
Aşk- Sevgi	Okula başladığım gün aşık oldum.
Hoşlanma	Sevgi ne demek diye sordum. Birinden ya da bir şeyden çok hoşlanmak diye açıkladı babam.
Önemseme- Bakım	Bir teşekkür kartı aldığımda bana değer verildiğini hissedirim.

C. Resimli Çocuk Kitaplarında Yer Alan Duygularla Başa Çıkmada Kullanılan Stratejilere İlişkin Bulgular

Araştırma kapsamında incelenmiş olan 113 resimli çocuk kitabı duygularla başa çıkma stratejileri açısından incelenmiş ve bulgular aşağıda verilmiştir.

Çizelge 16: Öfke Duygusuyla Başa Çıkmada Kullanılan İşlevsel Stratejiler

Öfke Duygusuyla Başa Çıkma Stratejileri/ İşlevsel Stratejiler					
İşlevsel Stratejiler	Kitaplar	Örnek ifade	İşlevsel Stratejiler	Kitaplar	Örnek ifade
Akran Desteği Alma	K44, K45	Karga öfkesini arkadaşlarına anlatıyordu.	Yetişkin Desteği Alma	K5, K11, K14, K34, K42, K47, K48, K49, K94, K107, K111	En sonunda, nasıl da çok kıskandığını annesine anlatmaya karar veriyor Kerem.
Mantıksal Problem Çözme	K6, K34, K41, K42, K44, K49, K51, K55, K85	Kardeşimin benim sevgime ihtiyacı var. Onu kıskanmamalıyım. Biliyorum annem ikimizi de çok seviyor. Leo benim arkadaşım ama onun başka arkadaşları da olabilir.	İş Birliği	K51, K55	Sonra el ele verin ve ikinizin de mutlu olacağı bir çözüm bulmaya çalışın.

Çizelge 16 (devamı) : Öfke Duygusuyla Başa Çıkma Kullanılan İşlevsel Stratejiler

Bireysel Farklılıkların Yararını Anlama	K6, K19, K41	Herkesin yeteneği kendine özeldir. Bu yüzden kendimi kimseyle kıyaslamamalıyım. Çizimlerim de mükemmel olmak zorunda değil	Kendi Kendini Motive Etme	K5, K6, K10, K14, K16, K34, K41, K42, K44, K47, K51, K55, K89, K94, K104, K106, K107, K111	Ama böyle zamanlarda herhangi bir şey söylemeden önce 10' a kadar sayıp derin nefesler alıyor ve öfkelenmemeye çalışıyorum, ayrıca keyif aldığım şeyleri düşünmeyi de deneyebilirsin. Bu da içine dolan o öfkenin yatışmasını sağlayabilir
Prososyal Davranış	K50, K51, K104	Ne zaman başka birinin kovaşına bir damla düşmesine yardım etse, kendi kovaşına da bir damla düştüğünü fark etmişti	Geçiş Nesnesi Kullanma	-	
Model Olma	K10, K49, K51, K94	Biliyor musun dedi annesi ben küçükken büyükannenle benim gizli bir işaretimiz vardı. Ben kendimi yalnız ve mutsuz hissettiğimde ona elimle bir öpücük yollardım. Yanıma gelip bana sarılır ve okşardı.	Kurala Uyuma	K15	Ağlamak istedi. Var gücüyle bağırarak istedi. Olduğu yerde yatmak, kollarını ve bacaklarını sallayarak tepinmek istedi ama bunların hiçbirini yapmadı.
Davranışın Sonucuyla Yüzleşme	K18, K102	Kaplan özür dilerim dedi sakın bir sesle. Bunu söyleyince daha iyi hissetti kendisini.			

Tabloya göre incelenen kitaplarda öfke duygusuna yönelik olarak yer alan en fazla işlevsel başa çıkma stratejisi sırasıyla kendi kendini motive etme (n=18), yetişkin desteği alma (n=11), mantıksal problem çözme (n=9), model olma (n=4), bireysel farklılıkların yararını anlama, prososyal davranış (n=3), akran desteği alma, iş birliği, davranışın sonucuyla yüzleşme (n=2) ve kurala uyma (n=1) olarak tespit edilmiştir. İşlevsel stratejilerden geçiş nesnesi kullanma ise incelenen kitaplarda tespit edilememiştir.

Çizelge 17: Öfke Duygusu ile Başa Çıkma Stratejileri ile Kullanılan İşlevsel Olmayan Stratejiler

Öfke Duygusuyla Başa Çıkma Stratejileri / İşlevsel Olmayan Stratejiler					
İşlevsel Olmayan Stratejiler	Kitaplar	Örnek İfade	İşlevsel Olmayan Stratejiler	Kitaplar	Örnek İfade
Tepinme/ Ağlama	K1, K5, K15, K16, K18, K34, K47, K49, K94, K102, K107	Öfkesinin şiddetinden ömür ayağını yere öyle bir vuruyor ki televizyondaki görüntü bozuluyor	Duygularını Bastırmaya Çalışma/ Saklama	K15, K18, K42	Sonunda Jim mutlu görünüyordu. Ama içten içe hiç mutlu hissetmiyordu.
Surat Asma	K1, K10, K15, K16, K34	Hatice yüzüne en asık ifadesini yerleştiriyor.	Kızgınlık	K5, K16, K41, K45, K59, K85, K102, K107	Canı hiç yılanmak istemediğinde annesi yılanmasını söyler. Gaston sinirlenir.
Sözel Saldırganlık	K5, K34, K50, K51, K94, K104, K111	Benimle oyun oynamak istedi. Ama ben ona da, “Git odamdan!” diye bağırırım	Karşı Gelme	K1, K13, K102, K111	Okto yine çok kızgın. Okto bacaklarını yere vurdu. Babasıyla gitmek istemedi.
Geri Çekilme	-		Çözümü Reddetme	K1, K106	Al bile beni sakinleştiremez.
Yıkıcı Davranış Sergileme	K1, K5, K15, K44, K48, K49, K55, K87, K94, K102, K104, K106, 107, K111	Okto küçük kız kardeşine bir bacağıyla vurdu. Okto sert kabuk’un kupasını kırdı. Okto eline geçen eşyaları fırlatıp atmaya başladı.			

İncelenen kitaplarda öfke duygusuyla baş etmede işlevsel olmayan stratejiler ise sırasıyla yıkıcı davranış sergileme (14), tepinme/ağlama (n=11), kızgınlık (n=8), sözel saldırganlık (n=7), surat asma (n=5), karşı gelme (n=4), duygularını bastırmaya çalışma/ saklama (n=3), çözümü reddetme (n=2) olarak tespit edilmiştir. İşlevsel olmayan stratejilerden geri çekilme ise incelenen kitaplarda tespit edilememiştir.

Çizelge 18: Üzüntü Duygusuyla Başa Çıkma Kullanılan İşlevsel Stratejiler

Üzüntü Duygusuyla Başa Çıkma Stratejileri / İşlevsel Stratejiler					
İşlevsel Stratejiler	Kitaplar	Örnek İfade	İşlevsel Stratejiler	Kitaplar	Örnek İfade
Akran Desteği İsteme	K29, K93	Koray arkadaşımı rahatlattı.	Yetişkin Desteği İsteme	K44, K65, K71, K84, K97, K105	Anneme üzgün olduğumu söyleyebilirim. Çoğu zaman, “Önemli değil,” deyip bana sarılır. Üzgün olduğumda birine yakın olmak iyi geliyor.
Yardım Kabul Etme	K29, K62, K67, K88, K94, K113	Yalnız değilsin! Tüm bu sorunların üstesinden tek başına gelmek zorunda değilsin!	İş Birliği ve Paylaşma	K29, K38, K62, K67, K83, K89, K94	Duygularımızı dışa vurmaya, onları kimseyi incitmeden başkalarıyla paylaşmayı öğrenebiliriz.
Mantıksal Çözüm Bulma	-	-	Başına Gelenleri ve Duygusunu İfade Etme	K38, K62, K65, K66, K67, K70, K71, K113	Sakinleştikten sonra beni üzen şeyin ne olduğunu anlatabilirim.
Kendi Kendini Motive Etme	K36, K62, K65, K88, K94, K96, K101	Sevdiklerimiz hep bizimle olacak, nereye gidersek gidelim, kalbimizde onları da götüreceğiz.	Olayla İlgili Konuşup Rahatlama	K29, K62, K69, K89, K94, K113	Birinin yardıma ihtiyacı olduğunu anladığınızda, ona iyi olup olmadığını sorun ve sizinle konuşabileceğini hissettirin.
Empati	K29, K36	Mutsuz noktayı empati kurarak sakınleştirin.	Zihnini/Dikkatini Başka Yöne Yönlendirme	K17, K21, K29, K62, K64, K65, K69, K83, K88, K89, K94, K100, K101, K113	Şimdi çok sevdiğin bir şey düşün... Mutlu düşünceler, üzüntülerinden kurtulmana yardım eder.
Rahatlama Arayışına Girme	K38, K65	Bir keresinde çok sevdiğim biri bana duygular hava olayları gibidir gelip giderler demişti.	Araştırma	-	-
Sakinleşme	K17, K28, K29, K38, K62, K69, K94	Derin bir nefes al ve üzüntünü nefesinle birlikte yavaşça dışarı bırak.	Mizahi Şekilde İfade Etme	K21, K36, K38, K62, K85, K89, K93, K106	Arkadaşım uykucu kirpinin başına elma düştüğünü de düşünebilirim diyerek güldü

Çizelge 18(devamı) : Üzüntü Duygusuyla Başa Çıkmada Kullanılan İşlevsel Stratejiler

Üzüntüsünün Üzerine Gitme	K100, K113	Üzüntüden korkma hatta ona bir isim ver. Ona nereden geldiğini ve neye ihtiyacı olduğunu sor.	Sabırlı Olma	K85	Arkadaşları oyuncaklarını onunla paylaşmak istemediklerinde dahi Leo, kibarlığını korur.
Bireysel Farklılıkların Yararını Anlama	K13, K88, K96	Ben mutluyum, ben bir suaygırıyım ve kendim olduğum için mutluyuum!	Prososyal Davranış	K64, K89, K96	Başka insanlara yardım etmek senin de mutlu olmanı sağlayabilir.
Geçiş Nesnesi Kullanma	K81, K106	Önce istemedi Kaan ayrılmak battaniyesinden öylesine yumuşaktı ki annesinin gösterdiği özenden ve o sıcak sevgisinden	Rahatlama	K17, K29, K62, K66, K68, K69, K71, K105, K106	Konuşmak istemezsen rahatlama deneyebilirsin. Önemli olan iyi hissetmen, istersen ağlayabilirsin!
Sorunun Nedenini Araştırma	-	-	Yardımlaşma	K29, K69, K76	Bazen başkalarının yardımı sayesinde bunun ufak bir sorun olduğunu ve kolayca çözülebileceğini fark edersiniz.
Teselli Kabul Etme	K63, K88, K105	Mutlu yapabileceğimi anlatır bana, beni cesaretlendirir.	Sorumluluk Alma	K9, K66, K94	Özür dileyebilir çok üzgünüm der ya da başka bir şey yaparak hatasını telafi eder
Model Olma	K84, K94	Marul bunu yaptı sen de yapabilirsin	Pes Etmeme	K74, K96	Ama oturup üzgün üzgün beklemeye niyeti olmadığı için hazırlanıp yola çıkmaya ve kendini her haliyle sevecek birini bulmaya karar verdi.
Olayın Sonucundan Ders Alma	K84, K92, K94	Sözlerini geri alabilirsin...Öyle demek istememiştim. Böyle söylememeliydim. Özür dilerim	Uyum Sağlama	K38, K69	Kendi duygularımıza ya da başkalarının duygularına takılıp kalmamıza hiç gerek yok.

Tabloya göre incelenen kitaplarda üzüntü duygusuna yönelik olarak yer alan en fazla işlevsel başa çıkma stratejisi sırasıyla zihnini/dikkatini başka yöne yönlendirme (n=14), rahatlama (n=9), başına gelenleri ve duygusunu ifade etme, mizahi şekilde ifade etme (n=8), iş birliği ve paylaşma, kendi kendini motive etme, sakinleşme (n=7), yetişkin desteği isteme, yardım kabul etme, olayla ilgili konuşup rahatlama (n=6), bireysel farklılıkların yararını anlama, prososyal davranış, yardımlaşma, teselli kabul etme, sorumluluk alma, olayın sonucundan ders çıkarma

(n=3) , akran desteği isteme, empati, rahatlama arayışına girme, üzüntüsünün üzerine gitme, geçiş nesnesi kullanma, model olma, pes etmeme, uyum sağlama (n=2) ve sabırlı olma (n=1) olarak tespit edilmiştir. İşlevsel stratejilerden mantıksal çözüm bulma, araştırma ve sorunun nedenini araştırma ise incelenen kitaplarda tespit edilememiştir.

Çizelge 19: Üzüntü Duygusuyla Başa Çıkmada Kullanılan İşlevsel Olmayan Stratejiler

Üzüntü Duygusuyla Başa Çıkma Stratejileri / İşlevsel Olmayan Stratejiler		
İşlevsel Olmayan Stratejiler	Kitaplar	Örnek İfade
Hiçbir şey yapmama	K37, K66, K67, K113	Bir köşede üzgün üzgün oturabilirsin ya da...
Ne Yapacağını Bilememe		-
Tepinme, Ağlama	K28, K37, K67	Gök gürültüsü gibi gürelemek ya da şimşek gibi çakmak isteyebilirsin
Duygularını Bastırmaya Çalışma	K28, K36, K37, K65, K66, K68, K100	Annesinin kutuları kapatıp bantladığı gibi gabin de kendi içine kapandı.

İncelenen kitaplarda üzüntü duygusuyla baş etmede işlevsel olmayan stratejiler ise sırasıyla duygularını bastırmaya çalışma (n=7), hiçbir şey yapmama (n=4), tepinme, ağlama (n=3) olarak tespit edilmiştir. İşlevsel olmayan stratejilerden ne yapacağını bilememe ise incelenen kitaplarda tespit edilememiştir.

Çizelge 20: Korku Duygusuyla Başa Çıkmada Kullanılan İşlevsel Stratejiler

Korku Duygusuyla Başa Çıkma Stratejileri/ İşlevsel Stratejiler					
İşlevsel Stratejiler	Kitaplar	Örnek ifade	İşlevsel Stratejiler	Kitaplar	Örnek ifade
Akran desteği isteme	K59, K89	Bir arkadaşınla veya ailenden biriyle konuş	Yetişkin Desteği İsteme	K53, K56, K57, K87, K89, K94, K109	Sabah olunca annesiyle konuşacaktı. Bunu düşününce rahatlardı ve hemen uykuya daldı.
Yardım Kabul Etme	K2, K3, K57, K112	Ender annesinin önerisine hemen kulak veriyor ve kendisini endişelendiren önemli ya da önemsiz her şeyi yazıyor	İş Birliği ve Paylaşma	K76	Korktuğun şey ne olursa olsun yaklaş bana canım burada seni her zaman güvenle sarmalarım

Çizelge 20 (devamı) : Korku Duygusuyla Başa Çıkmada Kullanılan İşlevsel Stratejiler

Mantıksal Çözüm Bulma/ Üretme	K43, K94, K112	Küçük kaygılı noktalara sahip olmakta bir sorun yok çünkü endişelenmek bazen kendinizi korumanızı sağlar.	Başına Gelenleri ve Duygusunu İfade Etme	K2, K8, K43, K53, K57, K61, K94, K109, K112	Endişeli olduğumu başkalarına söyleyebilirim.
Kendi Kendini Motive Etme	K3, K12, K21, K43, K54, K57, K58, K83, K88, K94, K109, K112	Yapamayacağını düşünüyorsan kendine yapabileceğini söyle ve sonra da yap.	Olayla İlgili Konuşup Rahatlama	K2, K35, K61, K87, K89, K109, K112	Onu gerçekten endişelendiren şeyleri konuştuklarında Ender, endişelerinin azalmaya başladığını hissediyor.
Empati	K36, K59, K61, K109, K112	Kardeşinin üzüntüsünü gören Suzi onu teselli etmeye çalıştı. Sadece sen değilsin ki arkadaşlarından ayrılan. Ben de arkadaşlarımdan uzaklaşıyorum.	Zihnini/Dikkatini Başka Yöne Yönlendirme	K4, K7, K11, K12, K21, K43, K53, K57, K58, K60, K87, K88, K94, K106, K109, K112	Korktuğun zaman maskeli dinozoru getir aklına o her şeyi alt edebilir
Rahatlama Arayışına Girme	K3, K57	Çok sevdiğin oyuncaklarından birini götürmek de utandığın zamanlarda işe yarayabilir. Oyunağına sarılabilirsin mesela	Araştırma	-	-

Çizelge 20 (devamı) : Korku Duygusuyla Başa Çıkmada Kullanılan İşlevsel Stratejiler

Sakinleşme	K31, K43, K52, K53, K83, K94, K101, K103, K109, K112	Çünkü yavaşça ve dikkatlice burnundan nefes alıp vermek seni sakinleştirir. Endişeliysen, huzursuzsan ya da bir şeylerden korkuyorsan, böyle nefes almak bunlarla baş etmeni kolaylaştıracak.	Mizahi Şekilde İfade Etme	K4, K21, K37, K54, K57, K58, K60, K72,	Belki de seni korkutan şeylerle dalga geçebiliriz
Korkusunun Üzerine Gitme	K4, K8, K12, K35, K53, K54, K60, K109, K112	Şövalye sınıf arkadaşlarının yardımıyla o ana kadar cesaret edemediği her şeyi denemeye başlamış			

Tabloya göre incelenen kitaplarda korku duygusuna yönelik olarak yer alan en fazla işlevsel başa çıkma stratejisi sırasıyla zihnini/dikkatini başka yöne yönlendirme (n=16), kendi kendini motive etme (n=12), sakinleşme (n=10), başına gelenleri ve duygusunu ifade etme , korkusunun üzerine gitme (n=9), mizahi şekilde ifade etme (n=8), yetişkin desteği isteme, olayla ilgili konuşup rahatlama (n=7), empati (n=5), yardım kabul etme (n=4), mantıksal çözüm bulma/ üretme (n=3), akran desteği isteme, rahatlama arayışına girme (n=2) ve iş birliği ve paylaşma (n=1) olarak tespit edilmiştir. İşlevsel stratejilerden araştırma ise incelenen kitaplarda tespit edilememiştir.

Çizelge 21: Korku Duygusuyla Başa Çıkmada Kullanılan İşlevsel Olmayan Stratejiler

Korku Duygusuyla Başa Çıkma Stratejileri/ İşlevsel Olmayan Stratejiler		
İşlevsel Olmayan Stratejiler	Kitaplar	Örnek İfade
Hiçbir Şey Yapmama	K35, K59, K61, K112	Böylece Rubi de kaygıyı görmüyormuş gibi yaptı. Her şey yolundaymış, sanki kaygı hiç yokmuş gibi davranmayı denedi.
Ne Yapacağımı Bilememe	K7, K37, K106, K112	Herkesin kendisine baktığını görünce huzursuzlandı. Nasıl davranacağını bilemedi. Utandı.
Tepinme/Ağlama	K3, K87, K109, K112	Bazen ağlamaya başladığı bile oluyor
Kaçma	K3, K7, K35, K36, K54, K57, K59, K61, K87, K103, K106, K109	Kimseyle göz göze gelmemeye çalışıyordu

İncelenen kitaplarda korku duygusuyla baş etmede işlevsel olmayan stratejiler sırasıyla en fazla kaçma (n=12), hiçbir şey yapmama, ne yapacağını bilememe ve tepinme/ağlama (n=4) olarak tespit edilmiştir.

Çizelge 22: Sevinç Duygusuyla Başa Çıkmada Kullanılan İşlevsel Stratejiler

Sevinç Duygusuyla Başa Çıkma Stratejileri / İşlevsel Stratejiler		
İşlevsel Stratejiler	Kitaplar	Örnek İfade
Sakinleşme	K22, K23, K25, K26, K27, K39, K88, K90, K91, K94, K98, K99, K101, K108	Sakin olmak mutlu noktayı büyütür
Sabırlı Olma	K30, K90, K95, K98, K108, K110	Ailesi ondan sabırlı olmasını istediği zaman onları dinledi.
Kendi Kendini Motive Etme	K22, K27, K30, K32, K96, K98, K101, K108	Cesurum, sevgi ve iyilik doluyum. Özgüven mutlu noktayı büyütür.
Başına Gelenleri ve Duygusunu İfade Etme	K27, K30, K31, K94,	Hislerini adlandırmayı öğrendiğinde kendinle ilgili yeni şeyler keşfedeceksin. Bu da harika hissetmeni sağlayacak.
Zihnini/ Dikkatini Başka Yöne Yönlendirme	K22, K25, K39, K92, K94, K95, K108	Eğer bir şeyle oyalanırsan dedi Köstebek, zaman daha hızlı geçecek. Haydi gel de bize yardım et

Tabloya göre incelenen kitaplarda sevinç duygusuna yönelik olarak yer alan en fazla işlevsel başa çıkma stratejisi sırasıyla sakinleşme (n=14), kendi kendini motive etme (n=8), zihnini/ dikkatini başka yöne yönlendirme (n=7), sabırlı olma (n=6), yaşına gelenleri ve duygusunu ifade etme (n=4) olarak tespit edilmiştir.

Çizelge 23: Sevinç Duygusuyla Başa Çıkmada Kullanılan İşlevsel Olmayan Stratejiler

Sevinç Duygusuyla Baş Etme Stratejileri / İşlevsel Olmayan Stratejiler		
İşlevsel Olmayan Stratejiler	Kitaplar	Örnek İfade
Enerji Patlamaları Yaşama	K33, K91, K92, K94	Asla oturmazdı ve her zaman meşguldü. Sağa sola çarpıp, herkesin başını döndürdü. Sakin olmak için zamanım yok. Benim için dinlenmek yok.
Heyecanlandığında Sakinleşmekte Güçlük çekme	K33, K90, K91, K92, K94, K99, K108, K110	Ne yaparsa yapsın Ece kıpırdamadan sakince durmayı başaramıyormuş
Çevresindekileri Rahatsız Etme	K33, K90, K94, K99, K108, K110	Fakat bazen bu mutluluğun öylesine büyür ki saçmalamaya hatta çevrendekileri rahatsız etmeye başlarsın.
Duygularını Bastırmaya Çalışma	K108	Ona karşı koymayı denedim ama o çok güçlü. Ondan kaçmayı denedim ama o çok hızlı.

İncelenen kitaplarda sevinç duygusuyla baş etmede işlevsel olmayan stratejiler ise sırasıyla heyecanlandığında sakinleşmekte güçlük çekme (n=8)), çevresindekileri rahatsız etme (n=6), enerji patlamaları yaşama (n=4) ve duygularını bastırmaya çalışma (n=1) olarak tespit edilmiştir.

Çizelge 24: Sevgi Duygusuyla Başa Çıkma Stratejileri / İşlevsel Stratejiler

Sevgi Duygusuyla Başa Çıkma Stratejileri / İşlevsel Stratejiler					
İşlevsel Stratejiler	Kitaplar	Örnek İfade	İşlevsel Stratejiler	Kitaplar	Örnek İfade
Başına Gelenleri ve Duygusunu İfade Etme	K20, K40, K80	Seni özlemek çok ağır ve zor bir duygu	Yetişkin Desteği Alma	K20, K21, K76, K83, K86	Seni özlediğim zaman bana yardım edenler var. Senin geri döneceğini hatırlatan, bana sarılan ve benimle oynayan. Birine yakın olmak çok iyi hissettiriyor.
Akran Desteği Alma	K20, K24, K82	Bence hepimiz benim dalıma oturmalıyız demiş Sedef. Öyle de yapmışlar üçü birlikte.	Kendi Kendini Motive Etme	K20, K21, K24, K46, K72, K75, K77, K79, K82, K85, K86, K97	Kendi kendime yetme yöntemlerim de var. Oyuncak ayıma ve battaniyeme sarılabiliyim.
Zihnini/ Dikkatini Başka Yöne Yönlendirme	K20, K21, K46, K72, K73, K75, K78, K95	Sana göstermek için bir resim çizebilirim.	Sabırlı Olma	K20, K72, K83, K85, K95	Sen gittikten bir süre sonra oyun oynayıp bir şeyler yapıyorum, böylece özlemine dayanabiliyorum
Birisiyle Paylaşmak	K31, K73, K76, K79	Ben sevgi şemsiyemle senin yanındayım.			

Tabloya göre incelenen kitaplarda sevgi duygusuna yönelik olarak yer alan en fazla işlevsel başa çıkma stratejisi sırasıyla kendi kendini motive etme (n=12), zihnini/ dikkatini başka yöne yönlendirme (n=8), sabırlı olma (n=5), birisiyle paylaşmak (n=4), başına gelenleri ve duygusunu ifade etme, akran desteği alma(n=3) olarak tespit edilmiştir.

Çizelge 25: Sevgi Duygusuyla Başa Çıkma Stratejileri / İşlevsel Olmayan Stratejiler

Sevgi Duygusuyla Başa Çıkma Stratejileri / İşlevsel Olmayan Stratejiler		
İşlevsel Olmayan Stratejiler	Kitaplar	Örnek İfade
Tepinme/Ağlama	K20, K21, K24, K78, K79	Yanımda olmanı istiyorum hem de hemen.
Bekleyememe	K20, K21	Kırpık, annesini gittiği her yerde takip etmeye devam etti.
Ne Yapacağımı Bilememe	K77, K79, K80, K82,	O an ne yapacağımı bilemedim

İncelenen kitaplarda sevgi duygusuyla baş etmede işlevsel olmayan stratejiler ise sırasıyla tepinme/ağlama (n=5), ne yapacağımı bilememe (4) ve bekleyememe (n=2) olarak tespit edilmiştir.

V. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Okul öncesi dönem resimli çocuk kitaplarının duygu düzenleme becerilerini desteklemesi yönünden incelendiği bu araştırmada elde edilen verilerin analiz edilmesi sonucu ortaya çıkan bulgular yurt içi ve yurt dışında yapılmış olan araştırmalarla ve konu ile ilgili alan yazın bağlamında tartışılacaktır.

A. Tartışma ve Sonuç

1. Kitap Künye Formundan Elde Edilen Bulguların Tartışılması

Araştırma kapsamında incelenen 113 adet resimli çocuk kitabının basım yılları incelendiğinde duygular ve duygularla başa çıkma konularının en fazla 2019 yılında ele alındığı tespit edilmiştir. Özdemir, Eruzun ve Kuru (2021) geçmişten günümüze kadar olan bütün okul öncesi eğitim programlarını sosyal duygusal gelişim alanı açısından incelediği çalışmada programlarda bu alana yönelik öğelere giderek daha fazla yer verildiğini fakat yine de güçlendirilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Okul öncesi dönem çocuklarına yönelik hazırlanmış olan resimli kitaplarda da son yıllarda duygularla ilgili konularda artış olduğu görülmektedir. Gerek okul öncesi eğitim programlarındaki sosyal duygusal gelişim alanına verilen önemin artması gerekse sosyal duygusal gelişim alanı ile ilgili araştırmaların artması ve sonuçlarının çocuk üzerindeki olumlu etkisinin anlaşılmasıyla bu durumun yayınevleri ve yazarlar tarafından dikkate alındığı söylenebilir.

Araştırma kapsamında incelenen kitapların diline bakıldığında 11 tanesinin Türkçe olarak yazıldığı, 102 kitabın da çeviri olarak basıldığı tespit edilmiştir. Bu sonuç Ülker Erdem ve diğerleri (2017) ile Ceylan ve Kılınç' ın (2021) yapmış olduğu çalışmalar ile benzerlik göstermektedir. Çeviri eserlerin yerli eserlerden fazla olması dikkat çekmektedir.

Araştırmanın bir diğer bulgusu kitaplardaki kahramanların büyük çoğunluğunun hayvan olmasıdır. Ceylan ve Kılınç da (2021) bu çalışmaya benzer biçimde yaptıkları çalışmada inceledikleri kitaplarda en çok hayvan karakterlerin

kullanıldığı sonucuna ulaşmışlardır. Ülker Erdem ve diğerleri (2017) ile Koçak ve Bencik Kangal (2021) ise inceledikleri kitaplarda en fazla insan karakterlerin kullanıldığını tespit etmiştir. Sever (2008) çocuk edebiyatında insan, hayvan ya da bir nesnenin kahraman olarak kullanılabileceğini, özellikle okul öncesi dönemde çocukların bağ kurabileceği, çevresinde görebileceği, sevdiği ya da korktuğu bir hayvanın kahraman olarak yer alabileceğini, nesne ya da hayvan kahramanların insana özgü davranışlarda bulunmasının çocukların hoşuna gideceğini ve hayal gücünü geliştireceğini ifade etmiştir. Ural da (2013) yaşamın ilk yıllarında çocuğun ilgisini çoğunlukla hayvan ya da küçük çocuk karakterlerin çektiğini ifade etmiştir. Çocuklara yönelik hazırlanan kitaplarda yaş grubuna dikkat edildiği ve bu araştırma kapsamında incelenen kitapların da okul öncesi yaş grubuna yönelik olması sebebiyle çocukların ilgi göstermesi amacıyla hayvan karakterlerin daha çok tercih edildiği söylenebilir.

2. Duygu İnceleme Formundan Elde Edilen Bulguların Tartışılması

Araştırmada en sık rastlanan olumsuz duygu durumu Parrot' un (2001) yapmış olduğu duygu sınıflamasına göre birincil duygulardan korku duygusu olmuştur. Bunu sırasıyla üzüntü ve öfke duygusu takip etmiştir. Erdağı Toksun ve Erginsoy Osmanoğlu'nun (2017) Türkçe ders kitaplarındaki metinleri incelediği çalışmanın sonucunda da benzer biçimde korku duygusu kitaplarda en fazla tespit edilen duygu olmuştur. Alanyazında üzüntü duygusunun diğer duygulardan daha fazla tespit edildiği araştırmalar da bulunmaktadır (Ülker Erdem vd., 2017; Ceylan ve Kılınç, 2021). Ülker Erdem ve diğerlerinin (2017) çalışmasında 61 kitaptan 41 tanesinde olumsuz duygu durumu olarak korku duygusu tespit edilirken Öztürk ve Giren (2016) tarafından okul öncesi dönemdeki çocuklar için hazırlanmış olan hikâye kitaplarının resim ve metinlerinin incelendiği çalışmada %13 oranında korku ögesine rastlanmıştır. Araştırmacılar tarafından kitaplarda yer alan ve çevresindeki kişilere bağırarak, onlara kötü sözler söyleyen, canını yakan karakterlerin çocuklara olumsuz rol model olabileceği ifade edilmiştir. Dağlıoğlu ve Çakmak' ın (2009) resimli çocuk kitaplarında yer alan korku ve şiddet öğelerini inceledikleri çalışmanın sonuçları da yukarıdaki çalışmayı desteklemektedir. Kitaplarda %11 oranında korku ögesine rastlanmıştır. Ve çalışmanın sonunda araştırmacılar tarafından korku ve kaygı durumları karşısında etkili baş etme yöntemleri olan hikâye kitaplarının çocuklara sunulması tavsiye edilmiştir. Bilgin' in (2011) 5-6 yaş çocukları için hazırlanmış olan

220 kitabı incelediği çalışmada kitaplardaki resimlerde %23 oranında korkutucu ögenin olduğu, %16 oranında gerçek hayatta korkulan varlıkların karakter olarak kullanıldığı belirlenirken; Konar' ın (2004) okul öncesine yönelik yayımlanmış olan 164 kitabı incelediği çalışmada da %0.6 oranında korkuya yönelik ögelere rastlanmıştır. Koçak ve Bencik Kangal (2021) yaptığı çalışmada resimli çocuk kitaplarında korku duygu kümesinin en fazla kaygı ve ürkme alt kümesi ile yer aldığı sonucuna ulaşmıştır. Kayhan Aktürk (2015) çalışmasının sonunda korku, kaygı, utanç gibi duygularını düzenlemekte güçlük çeken çocukların çekingen davranışlarda bulunabileceğini, isteklerini açıkça ifade etmek yerine akranları ile iletişimde zorlanabileceğini ifade etmiştir. Kitapların çocuklarda korku ve kaygı uyandıran ölüm, ayrılık, karanlık, felaketler gibi durumlarda çocuğun yaş ve gelişim düzeyine uygun olarak problemlerine yönelik yazılmış olması durumunda sakinleşmelerine, korku ve kaygılarından uzaklaşmalarına destek olduğu araştırmalar da mevcuttur (Alexander ve Miller, 2001; Işıtan, 2005). Çocukların gelişimsel olarak ortaya çıkan olumsuz duygularını ifade etmesini engellemesi yerine uygun bir şekilde ifade etmeyi öğrenmesi gerekmektedir (Ersan, 2017). Çocuklar için yazılmış öyküler kendileri deneyimlemese de çocukları acı, neşe gibi duygularla tanıştırmakta ve kitaplar insanların tepkilerini anlamada olgunlaşmalarına destek olmaktadır (Eti, 2021). Eğer kitaplar, içinde yer alan olumsuz duygular ve yaşantılarla çocukların özdeşim kurmalarına fırsat vererek empati kurmalarına destek oluyorsa esasında çocuklar için öğretici olmakta ve günlük yaşamlarında karşılaştıkları problemlere çözüm getirme noktasında önem taşımaktadır. Çocukların işlevsel olmayan yöntemler, duygular ve davranışların yerine neler yapabileceğini görmesi önemlidir. Çalışmada incelenen kitapların gelişme bölümünde olumsuz olarak ifade edilebilecek davranışlar görülse de hikâyenin sonunda kahraman, neler yapabileceğini öğrenmekte ve işlevsel olmayan stratejileri değiştirerek bunun yerine işlevsel olan stratejileri kullanmaktadır. Bu açıdan bakıldığında kitaplarda korku ögesinin yer almasından ziyade nasıl işlendiği, çocuğa kitabın sonunda nasıl bir mesaj verildiği, anlatım dilinin önemi ortaya çıkmaktadır.

Araştırmada en sık rastlanan ikinci olumsuz duygu durumu üzüntü duygusu olmuştur. Aynı zamanda en sık görülen üçüncül duygu durumunun üzüntü duygusuna ait olduğu belirlenirken en fazla yer alan üçüncül duygular ise kaygı, endişe ve kızgınlık olarak tespit edilmiştir. Bu sonuç Ülker Erdem ve diğerlerinin (2017)

çalışmasıyla benzerlik göstermekle birlikte o çalışmada en sık rastlanan üçüncül duygunun korku olması bu çalışmayla farklılık göstermektedir. Bu çalışmada birincil duygu olarak öfkenin üçüncül duygularından düşmanlık, sertlik, vahşilik, kin, hıncını almak, intikamcılık, dargınlık, eziyet etmek duygularına ve birincil duygu olan üzüntünün üçüncül duygularından ıstırap, dertli olma, kahır, yenilgi duygularına rastlanmadığı tespit edilmiştir ve bu durum alanyazınla benzerlik göstermektedir (Ülker Erdem vd., 2017; Ceylan ve Kılınç, 2021). Koçak ve Bencik Kangal (2021) tarafından yapılan çalışmada üzüntü duygusu en fazla neşesizlik alt kümesi ile temsil edilmektedir. Ülker Erdem ve diğerleri (2017) tarafından yapılmış olan çalışmada okul öncesi dönem için hazırlanmış olan 61 kitaptan 47 tanesinde tespit edilerek resimli kitapta en sık rastlanan olumsuz duygu üzüntü olarak belirlenmiştir. Kitaptaki kahramanların üzüntü ile başa çıkmada çoğunlukla işlevsel stratejiler kullandığı ortaya çıkarken az da olsa işlevsel olmayan başa çıkma yöntemlerine de rastlanmıştır. Ceylan ve Kılınç (2017) tarafından yapılan çalışmada da kitaplarda üzüntü duygusunun öfke duygusuna göre daha fazla yer aldığı ortaya çıkmıştır. Kitaplarda üzüntü uyandıran durumlara ve duygulara yer verilmesi çocuklar için kahramanla özdeşim kurma, kendini onun yerine koyma, probleme çözüm bulma konusunda öğretici olmaktadır. Bebeklikten çıkarak okul öncesi döneme gelmiş olan çocukların daha fazla sosyalleştiği, akranları ile vakit geçirdiği düşünülürse gelişimi sebebi ile akranlar, ebeveynler kısacası çevresinde gerçekleşen olaylar karşısında üzüntü hissetmesi muhtemeldir. Dolayısıyla bu duyguyu yansıtan kitaplar bu anlamda hem çocuklar hem de çocuklarla iletişim halinde olanlar için önem taşımaktadır. Kitaplarda üzüntü duygusuna ve alt boyutları ile ilgili olaylara ağırlıklı olarak yer verilmesi bu sebeplerle açıklanabilir.

Araştırmada incelenen resimli çocuk kitaplarında yer alan son olumsuz duygu durumu öfke duygusu olarak tespit edilmiştir. İkincil duygulara bakıldığında ise en sık rastlanan duygu durumu öfke olarak belirlenmiştir. Ceylan ve Kılınç (2021) tarafından yapılan çalışmada öfke duygusunun ikincil duygularından olan kıskançlık ve acı çektirmek duygularına rastlanmadığı tespit edilmiştir ve araştırmacılar tarafından öfke duygusunun hiddet gibi davranışlarla özdeşleştirilmesinden kaynaklı kıskançlık duygusunun geri planda kaldığı şeklinde yorumlanmıştır. Oysaki bu çalışma acı çektirmek duygusunun yer almaması yönünden yukarıdaki çalışma ile benzerlik gösterse de yine bu çalışmada kıskançlık duygusu en fazla yer alan ikincil duygu

olarak belirlenmiş ve bu açıdan yukarıdaki çalışmayla farklılık göstermektedir. Bu sonuç Ülker Erdem ve diğerlerinin (2017) yaptığı çalışma ile benzerlik göstermekle birlikte araştırmacılar tarafından 61 kitaptan 20 tanesinde olumsuz duygu durumu olarak tespit edilmiş olan öfke duygusunun üzüntü duygusundan daha az yer aldığı tespit edilmiştir. Alper (2012) tarafından yapılmış olan çalışmada da öfke duygusuna kitaplarda daha az rastlandığı ifade edilmiştir. Koçak ve Bencik Kangal' ın (2021) resimli çocuk kitaplarını duygusal okuryazarlığı desteklemesi yönünden incelediği çalışmada öfke duygusunun alt kümesinden en fazla kızgınlık duygusu ile ifade edildiği belirlenmiştir. Eisenberg ve Fabes (1995) okul öncesi dönemde bulunan çocukların duygusal becerilerinin gelişmemiş olması sebebiyle akran ilişkilerinin zayıf olabileceğini, sosyal çevresinde yer alan akranlarına ve yetişkinlere karşı öfke duygusu ve saldırganlık gibi tepkiler verebilmeye meyilli olduklarını ifade etmiştir. Kayhan Aktürk (2015) yaptığı çalışmada çocukların duygu düzenleme becerilerinin arttıkça saldırgan hareketlerinde azalma tespit etmiştir. Çocuklar tarafından deneyimlenen fakat ifade edilmeyen duygular bazen sosyal ortamlarda uygun olmayan yollarla; ağlama, öfke nöbeti ve hatta saldırganlığa dönüşerek dışa vurulmaktadır (Çağdaş ve Şahin-Seçer, 2015). Eisenberg ve Fabes (1995) bir problem karşısında duygularını düzenleyerek sakin kalabilen çocukların akranları tarafından kabul görme oranının yüksek olduğunu belirtmiştir. Calkins, Gill, Johnson ve Smith (1999) okul öncesi yaş grubunda bulunan 56 çocukla yapmış olduğu çalışmada benzer olarak çocukların akranlarıyla olan sosyal davranışlarının olumlu olması ile duygu düzenleme becerileri arasındaki ilişkiye dikkat çekmiştir. Ülker Erdem ve diğerleri (2017) resimli çocuk kitaplarında işlevsel olmayan yöntemlere yer verilse de kitaptaki kahramanın sonuç bölümünde işlevsel bir yöntem kullanması gerektiğini ifade etmiştir. Öztürk ve Giren (2016) tarafından yapılan çalışmada okul öncesi dönemdeki çocuklar için hazırlanmış olan hikâye kitaplarının resim ve metinlerinde %6.5 oranında şiddet ile ilgili unsurlara rastlanmıştır. Araştırmacılar tarafından çocukların saldırganlığı sorun çözme yöntemi olarak görmelerini engellemede nitelikli kitaplardan yararlanılması tavsiye edilmiştir. Bu sebeple bu çalışmada örneklem seçiminde sadece öfke duygusunun yer almasına değil karakterin bu duygu ile işlevsel olarak nasıl baş ettiğine de bakılmıştır. Böylelikle gerek ailelere gerekse eğitimcilere duygularla başa çıkma konusunda onları destekleyecek nitelikli kitapların olabileceği gösterilmiştir. Aynı şekilde çocukların da bu kitaplar sayesinde saldırgan davranışlar yerine yapabilecekleri yöntemler ortaya

çıkarılmıştır. Bu noktada başa çıkma becerileri ile duygu düzenleme becerileri desteklenen çocukların saldırgan davranışlar yerine daha uygun ve sağlıklı bir yöntemle çözüm bulmasına destek olduğu yorumu yapılabilir.

Araştırmada kullanılan olumlu duygular incelendiğinde en sık rastlanan birincil duygu durumu sevgi, üçüncül duygu durumu sevinç olarak tespit edilmiş ve ikincil duygu durumlarında ise anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür. Genel olarak incelendiğinde ise sevinç duygusunun sevgi duygusundan daha fazla yer aldığı tespit edilmiştir. Sevgi duygusu en sık özlem-hasret alt duygusu ile yer alırken sevinç duygusunun ise mutluluk ve yerinde duramama alt duygusu olarak yer aldığı tespit edilmiştir. Koçak ve Bencik Kangal (2021) çalışmasında en çok işlenen duygu kümesi zevk ve alt kümeleri olan mutluluk, hoşnutluk, sevinç duyguları olarak belirlenmiş ve sevgi duygu kümesi ise en fazla kabul görme alt kümesi ile temsil edilmiştir. Alper' in (2012) çocuk kitaplarındaki duygu durumlarını incelediği çalışmada da Parrot (2001) tarafından yapılmış olan duygu sınıflaması kullanılmış ve en çok rastlanan duygu sevinç duygusu olarak belirlenmiştir. Rydell, Berlin ve Bohlin (2003) 151 çocukla boylamsal olarak gerçekleştirdiği çalışmada 5-8 yaş arasında bulunan çocukların duygu düzenleme becerilerini tespit etmek için bir ölçek geliştirmiş ve ölçekte negatif duygular olarak üzüntü, öfke ve korku; olumlu duygular olarak coşkunun düzenlenmesi yer almaktadır. Araştırmacılar çalışmanın sonunda uyum sağlayıcı olan coşku ile uyumsuzluğa sebep olan coşku arasındaki farkın çocuğun duygu düzenleme becerisinde yattığını ifade etmiştir. Ek olarak olumlu duyguların düzenlenmesinin örneğin coşku duygusunun düzenlenmesinin araştırmalarda nadiren yer aldığını, yoğun olumlu duygular ile davranış problemleri arasında ilişki olduğunu ifade etmiştir. Bu sebeple bu çalışmada sadece olumsuz duygulara değil olumlu duyguların ve bu duygularla başa çıkma konusunda kitaplarda neler olduğuna bakılmıştır. Araştırmada incelenen kitaplarda sevgi ve sevinç duygularının alt boyutları ile yer aldığı ve başa çıkmaya yönelik stratejilerin bulunduğu tespit edilmiştir. Buradan yola çıkılarak kitaplardan olumlu duyguları düzenleme becerilerini desteklemede yararlanılabileceği yorumu yapılabilir.

3. Duygularla Başa Çıkma Stratejileri Ölçüt Listesinden Elde Edilen Bulguların Tartışılması

Araştırmada incelenen kitaplarda korku duygusu ile başa çıkmada kullanılan stratejiler sırasıyla zihnini, dikkatini başka yöne yönlendirme, kendi kendini motive etme, sakinleşme, başına gelenleri ve duygusunu ifade etme olurken işlevsel olmayan stratejilerden en fazla kullanılan ise kaçma olarak tespit edilmiştir. Ülker Erdem ve diğerleri (2017) tarafından yapılan çalışmada korku ile baş etmede en çok kullanılan stratejiler korkusunun üzerine gitme, başına gelenleri ve duygusunu ifade etme ve araştırma olarak belirlenmiştir. Korku duygusu yaşamımızı sürdürmek için gerekli olmakta fakat bazı durumlarda yaşamı zorlaştırmaktadır (Ersan, 2017). Korku ile baş etme konusunda önemli bir nokta korkunun üstesinden gelebilecek yöntemlerin öğrenilmemiş olmasıdır (Beidel vd., 1985). Korkularla baş etmek için önce kaçmamalı, kişi rahatlama teknikleri öğrenmeli, “ben bunu yapabilirim, üstesinden gelebilirim” gibi düşüncelerle kendini cesaretlendirmelidir (Gençöz, 1998). Okul öncesi dönem için hazırlanmış olan kitaplarda yer alan kahramanlar duygu, düşünce ve davranışlarıyla çocukların benlik duygularını geliştirmeli ve nefret, düşmanlık gibi duygularla baş etmeyi göstermelidir (Sever, 2002). Dağlıoğlu ve Çakmak (2009) çocuklarda oluşan korku ve kaygının giderilmesi için çözüm önerileri sunan kitapların okunmasını tavsiye etmektedir. Chalmers ve diğerleri (2011) çocukların gece kâbus görüp uyandıkları zaman 10’ a kadar sayma, sakinleşme, kendilerine hikâye okunarak rahatlatılmak gibi işlevsel başa çıkma yöntemleri kullanabildiklerini ifade etmektedir. Dockett ve diğerleri (2006) okul hakkında yazılmış olan 106 adet resimli çocuk kitabını inceledikleri çalışmada öğretmenin tutumlarına dair endişe, okula başlayacak çocukla dalga geçme, okul otobüsünü kaçırmaktan korkma, kaybolmaktan korkma, tuvaleti bulamama gibi korku ve kaygı yaratan durumlara rastlanmıştır. Çalışmanın sonunda araştırmacılar tarafından uyum sağlama sorunları ile baş etmede ilgili ve destekleyici bir öğretmenin fark yarattığı, ailenin okuldan korkan çocuklara nazikçe duygusal destek ve cesaret vermesinin, okulla ilgili canlandırmalar yapmasının, okulda bir arkadaşın varlığının okulla ilgili olumlu duygular edinmede ve baş etme konusunda işlevsel stratejiler olarak olarak ele alındığı görülmektedir. Aynı zamanda araştırmacılar okula uyumu olumlu bir geçişle sağlamak isteniyorsa ebeveynler ve eğitimcilerin çocukların endişelerini ciddiye almaları gerektiğini ve resimli çocuk kitaplarının bu konuda işlevsel potansiyelini dikkate almaları konusunda önerilerde

bulunmuştur. Ülker Erdem ve diğerlerinin (2017) yapmış olduğu çalışmanın sonucunda da bu çalışmayı destekler nitelikte akran desteği alma en sık başvurulan işlevsel yöntemlerden biri olmuştur. Bu çalışmada da yetişkin desteği isteme ve akran desteği isteme kitaplarda başvurulan işlevsel stratejilerdendir. Bu açıdan araştırmanın bulgusu literatürle benzerlik göstermektedir. Kitaplarda korku duygusuna ve başa çıkma stratejilerine sıklıkla yer verilmesi ise genellikle okul öncesi dönemde yaşanan okula başlama, taşınma, anne babadan ayrılma, yeni bir kardeşin olması gibi çocuklarda korku ve kaygı yaratan durumların ortaya çıkmasının yayınevleri ve yazarlar tarafından konu edinmesi ile yorumlanabilir.

Araştırmada üzüntü duygusuyla başa çıkmada sıklıkla kullanılan işlevsel stratejiler zihnini dikkatini başka yöne yönlendirme olarak tespit edilmiştir. İşlevsel olmayan stratejiler duygularını bastırmaya çalışma ve hiçbir şey yapmama olmuştur. Gülgez'in (2018) araştırmasında üzüntü duygusunu ağlama gibi işlevsel olmayan yöntemler yerine duygusunu düzenleyebilen erkek çocuklarının sosyal yeterliliği yüksek bulunmuştur. Üzgün olduğunda sevdiği bir öykünün okunmasını isteme gibi yollarla çocuklar duygularını düzenlemeye yönelik stratejiler kullanabilirler (Bredenkamp, 2015). Sever (2008) bir öyküde kahramanın her zaman her şeyi başaran, cesur, çalışkan olarak temsil edilmesinin çocuk gerçekçiliğinden uzaklaşmakta olduğunu ve asıl önemli olanın kahramanın başına gelen bir olumsuzlukla, korku ya da başarısızlıkla nasıl başa çıktığı, nasıl bir yöntem geliştirdiği olduğunu ifade etmektedir. Araştırma kapsamında incelenen kitaplarda yer alan ve yaşanan olaylar karşısında hayal kırıklığına uğrayan, üzülen çocukların duygularını bastırma ya da içine kapanma gibi tepkiler yerine işlevsel stratejilerin yer almasının duygu düzenleme becerilerini desteklediği yorumu yapılabilir.

Araştırmada incelenen resimli çocuk kitaplarında öfke duygusu ile baş etmede kullanılan işlevsel stratejiler en fazla kendi kendini motive etme ve yetişkin desteği alma olarak belirlenmiştir. İşlevsel olmayan stratejiler ise yıkıcı davranış sergileme, tepinme/ ağlama olarak belirlenmiştir. Araştırmanın bu bulgusu literatür ile desteklenmektedir. Ceylan ve Kılınç (2021) en fazla akran desteği alma, yetişkin desteği alma; Ülker Erdem ve diğerleri (2017) ise benzer biçimde akran ya da yetişkin desteği alma olarak ifade etmiştir. Uysal Bayrak ve diğerleri (2017) bir çocuk kitabı kullanarak kitaptaki probleme yönelik çocukların başa çıkma stratejilerini incelediği çalışmanın sonucunda çocukların anneden yardım isteme ve anne dışında birisinden

yardım isteme gibi başa çıkma stratejileri kullandıkları tespit edilmiştir. Aynı çalışmada bir şey yapmama/ uyuma, saklama, ceza verme gibi işlevsel olmayan stratejiler de tespit edilmiştir. Kochenderfer-Ladd (2004) tarafından hikâyeleştirilmiş senaryolara çocukların verdikleri yanıtlara bakılarak okul öncesi dönemdeki çocukların bir problem karşısında birinden yardım isteme stratejisini kullandığı tespit edilmiştir. Erdağı Toksun ve Erginsoy Osmanoğlu' nun (2017) incelediği Türkçe metinlerde başa çıkmada gerileme, fedakârlık, agresif davranış, baskılama gibi işlevsel olmayan yöntemler tespit edilmiştir. Kılıç (2021) dil ve konuşma bozukluğu olan çocuklara yönelik öykülerle terapi programı uyguladığı çalışmanın sonunda çocukların öfke ile baş etme becerilerinde artış olduğu ve öfke duygularında bastırma ve düzenlenmemiş ifade kullanımını azalttığı tespit edilmiştir. Gülgez (2018) tarafından yapılan çalışmada duygu düzenlemede cinsiyet de bir değişken olarak alınmış ve kız çocuklarının öfke duygusu ile başa çıkmada etkili olmasının sosyal yeterlilik düzeyini de arttırdığı sonucuna ulaşılmıştır. Erkek çocukların ise öfke duygusu ile başa çıkmada işlevsel yöntemler kullanmalarının sosyal yeterlilik düzeyini arttırdığı ve olumsuz sosyal davranışlarının azaldığı sonucuna ulaşılmıştır. Öfke duygusu saldırganlıkla aynı anlama gelmeyen, diğer tüm duygular gibi normal, evrensel, uygun ifade edildiğinde sağlıklı, güçlü fakat kontrol edilmesi öğrenilebilen bir duygudur (Kökdemir, 2004). Buradan işlevsel olmayan stratejilerden en fazla yıkıcı davranış sergileme ya da ağlama gibi tepkilerin kullanılmasının esasında çocukların böyle güçlü bir duygu karşısında sakinleşmesinin zor olduğu fakat kitaplardan nasıl sakinleşeceklerine dair bilgilendiği ve bunun da duygu düzenleme becerilerini desteklediği ifade edilebilir.

Sevinç duygusuyla başa çıkmada sıklıkla kullanılan işlevsel stratejiler sakinleşme ve kendi kendini motive etmek olarak bulunurken; işlevsel olmayan stratejiler ise heyecanlandığında sakinleşmekte güçlük çekme ve çevresindekileri rahatsız etme olarak belirlenmiştir. Kayhan Aktürk (2015) araştırmasında duygu düzenleyememe ile aşırı hareketlilik arasındaki ilişkiye bakarak yerinde durmakta güçlük çeken, aşırı hareketli olan çocukların dikkat gerektiren durumlarda, sıra beklemede ve kurallara uyma konusunda zorlandıklarını ifade etmiştir. Duygu düzenleme sadece olumsuz duyguları değil olumlu duyguları da düzenleme yani “yüksek seviyede görülen olumlu ve olumsuz duygularla başa çıkma” anlamına gelmektedir (Ersan, 2017). Rydell ve diğerleri (2003) olumlu duyguları düzenleme

becerisi düşük olan çocukların, öfke düzeyi yüksek olan çocukların ve üzgün çocukların daha çok dış vurulan problem davranışlar (bir insana ya da eşyaya zarar verme vb.) gösterdiği tespit edilmiştir. Gülgez' in (2018) çalışmasında kız çocuklarının neşe duygusunu köreltikçe sosyal yeterlilik düzeylerinin azaldığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu çalışmada da benzer olarak neşe duygusunun içinde bulunduğu duygu kümesi olan sevinç duygusu ile başa çıkmada “duygularını bastırmaya çalışma” işlevsel olmayan stratejiler arasında yer almaktadır. Korku duygusunu düzenlemekte zorluk çeken çocukların ise içsel problem davranışlar (suçluluk, yetersizlik hissetme vb.) sergilediği tespit edilmiştir. Okul öncesi dönemde çocuklar olumlu ya da olumsuz duygularını ifade etmeyi ve bu duyguları yönetebilmeyi öğrenmektedir (Berk, 2006). Duygu düzenleme, öfkenin kontrol edilmesi, duyguların uygun bir biçimde ifade edilmesi, heyecanını kontrol edebilmesi ve bireylerle sosyal etkileşimi içermektedir (Eisenberg ve Spinrad, 2004). Ülker Erdem ve diğerleri (2017) yaptıkları çalışmada sadece kahramanların olumsuz duygularla başa çıkma stratejilerini incelediklerini ifade ederek olumlu duyguları da nasıl ifade ettiklerinin incelenmesini önermiştir. Uysal Bayrak ve diğerleri (2017) çocukların küçük yaşlardan itibaren devam ettikleri okul öncesi eğitim kurumlarının çocukların başa çıkma stratejilerini öğrenmeleri ve etkin olarak kullanabilmeleri açısından önemli görevler üstlendiğini ifade etmektedir. Heyecan duygusunu yönetemeyen çocukların yıkıcı davranışlar sergilediğinin tespit edildiği çalışmalar bulunmaktadır (Cole vd., 1994).

Sevgi duygusuyla başa çıkmada kullanılan işlevsel stratejiler çoğunlukla kendi kendini motive etme ve zihnini dikkatini başka yöne yönlendirme olduğu sonucuna ulaşılmıştır. İşlevsel olmayan stratejiler ise tepinme/ağlama ve ne yapacağını bilememe olarak tespit edilmiştir. Alanyazında heyecan, coşku, hareketlilik, aşırı sevinç gibi olumlu duyguların da düzenlenmesine yönelik az sayıda çalışmalar olsa da (Cole vd., 1994; Underwood, 1997; Rydell vd., 2003; Asıcı vd., 2018) sevgi duygusunun yoğunluğuyla başa çıkma ya da duygu düzenleme ile ilgili alanyazında bir bulguya rastlanmamıştır. Parrot'un (2003) duygu sınıflamasında yer alan sevgi duygusunun alt boyutları incelendiğinde düşkünlük, arzu etmek-istemek, tutku, özlem-hasret gibi duyguların da yer aldığı görülmektedir. Bu duyguların da tıpkı diğer duygularda olduğu gibi çocuğun günlük yaşamında yoğun olarak yaşayabileceği duygular arasında olduğu söylenebilir. Bu sebeple kitaplardaki kahramanların bu

duygularla nasıl başa çıkacağı merak edilerek araştırmaya dahil edilmiştir. Araştırmanın sonunda karakterlerin bu duygularla başa çıkmakta zorlandığı fakat duygu düzenleme becerilerini destekleyecek olan kendi kendini motive etme, zihnini dikkatini başka yöne yönlendirme gibi işlevsel olan stratejiler kullandığı tespit edilmiştir. Arıca alanyazında birebir sevgi duygusu ile başa çıkma konusunda bir çalışmanın olmaması, bu duygunun alt boyutlarının diğer duygular ile benzerlik göstermesi ile açıklanabilir. Örneğin bu çalışmada kullanılan duygu sınıflamasında sevgi duygusu alt boyutunda yer almış olan “özlem-hasret” duygusu bir başka sınıflamada “ayrılık” olarak korku duygusunun altında yer almış olabilir.

B. Öneriler

Okul öncesi dönemde bulunan çocuklar için hazırlanmış olan resimli çocuk kitaplarının çocukların duygu düzenleme becerisini desteklemeye yönelik incelendiği bu çalışmada aşağıdaki öneriler sunulmaktadır.

1. Okul öncesi dönemde bulunan çocukların yaş ve gelişim özellikleri gereği ayrılık, karanlık, okula başlama, başarısız olma gibi kaygı ve korkuları bulunabilir. Bu sebeple onları anlayan, sakinleşmesine destek olan kitapların üretilmesi önerilebilir.
2. Okul öncesi dönemde bulunan çocuklar için yayınlar hazırlayan yayınevlerine duygular ve duygularla başa çıkmaya yönelik, ailelere ve eğitimcilere rehberlik edecek nitelikli çocuk kitapları yayınlamaları önerilebilir.
3. Okul öncesi dönemde bulunan çocuklar için yayınlar hazırlayan yazarlara çocuğun yaş ve gelişim özellikleri anlatılarak özellikle de zor konuların hassasiyetle işlenmesi gerektiği hakkında bilgiler verilebilir. Duygular ve duygularla başa çıkmaya yönelik, ailelere ve eğitimcilere rehberlik edecek nitelikli çocuk kitapları yayınlamaları konusunda desteklenebilir.
4. Okul öncesi dönemde bulunan çocuklar için yayınlar hazırlayan illüstratörlere çocuğun yaş ve gelişim özellikleri hakkında bilgi verilerek, okuma yazma bilmeyen bu yaş grubu için resimlemenin önemine dikkat çekilebilir ve özellikle duyguların resmedilmesinin çocuklarda kitaba karşı olumlu ya da olumsuz bir tutum geliştirmeye etki ettiği hatırlatılabilir.

5. Resimli çocuk kitaplarında çocukların günlük hayatlarında karşılaşacakları olaylar karşısında hissedebilecekleri olumsuz duygulara ve bu duygularla başa çıkmada destek olacak olaylara yer verilebilir.
6. Ebeveynlerin ve eğitimcilerin çocuğa kitap okuma sırasında kitapta yer alan uygun olan ve uygun olmayan başa çıkma yöntemleri hakkında sohbet edilmesi önerilebilir.
7. Okul öncesi öğretmenlerinin resimli çocuk kitaplarını kullanarak çocukların duygu düzenleme becerilerini geliştirmesine yönelik deneysel çalışmalar yapılabilir.
8. Ebeveynlerin resimli çocuk kitaplarını kullanarak çocukların duygu düzenleme becerilerini geliştirmesine yönelik deneysel çalışmalar yapılabilir.
9. Duygular konusunu işleyen resimli çocuk kitaplarının bu duygulara hangi durumlarda sahip olduğu, hangi temalarda yer verildiği incelenebilir.
10. Çocukların duygularını ifade etmeleri, duygularıyla başa çıkabilmeleri ve duygu düzenleme becerilerinin gelişimi için kitap okuma etkinliği planlamasında kitap hakkında konuşma, canlandırmalar yapma, resim çizme gibi aktiviteler olabilir.
11. İçinde bütün duyguların yer aldığı resimli çocuk kitapları setleri hazırlanabilir.

VI. KAYNAKÇA

KİTAPLAR

- ASLAN, C. (2006). **Yazınsal Nitelikli Çocuk Kitaplarının Çocuğun Gelişim Sürecindeki Yeri**. S. Sever (Yay. haz.). Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi, 2. *Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu*, 04-06 Ekim 2006, Ankara, Türkiye, Bildiriler içinde (s. 189-201). Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- BASSA, Z. (2013). “Çocuk Kitaplarında Resimleme”, Ed. M. Gönen, **Çocuk Edebiyatı**. Ankara, Eğiten Kitap, ss. 1-12.
- BERK, L.E. (2006). **Child Development**. Boston, MA: Pearson, Allyn and Bacon.
- BERK, L. E. (2015). **Bebekler ve Çocuklar: Doğum Öncesinden Orta Çocukluğa**. Çev. N. Işıkoğlu Erdoğan, Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- BREDEKAMP, S. (2015). **Erken Çocukluk Eğitiminde Etkili Uygulamalar**, Çev. H. Z. İnan ve T. İnan, Ankara: Nobel Yayıncılık.
- BÜYÜKÖZTÜRK, Ş., ÇAKMAK K., E., AKGÜN, Ö. E., KARADENİZ, Ş. ve DEMIREL, F. (2008). **Bilimsel Araştırma Yöntemleri**. Ankara: Pegem Akademi.
- CAUFIELD, R. (2001). **Infants Toddlers**. New Jersey: Prentice Hall.
- CONNOR, C. M. ve AL OTAIBA, S. (2008). **Literacy Encyclopedia of Infant and Early Childhood Development**. Kidlington, Oxford UK: Elsevier Limited.
- ÇAĞDAŞ, A. ve ŞAHİN SEÇER, Z. (2015). **Anne Baba Eğitimi**. Ankara: Eğiten Kitap.
- ÇILGIN, A. (2007). **Çocuk Edebiyatı**. İstanbul: Morpa.
- DENHAM, S. (1998). **Emotional Development Of Young Children**. New York: Guilford.

- EISENBERG, N., SMITH, C. L. ve SPINRAD, T. L. (2011). "Effortful control: Relations with emotion regulation, adjustment, and socialization in childhood", Ed. K. D. Vohs ve R. Baumeister, **Handbook of Self-Regulation: Research, Theory, And Applications**. New York, Guilford Press, ss. 263-283.
- ERDEN, Ş. (2016). "Duygusal gelişim", M.E. Ed. Deniz, **Erken Çocukluk Döneminde Gelişim**. Ankara, Maya Akademi Yayın Dağıtım, ss. 184-218.
- ERSOY, Ö.A. ve BAYRAKTAR, V. (2016). "Okul Öncesi Dönemde Çocuk Edebiyatı Kavramı ve Çocuk Kitaplarının Özellikleri", Ed. A. Turla, **Okul Öncesi Dönemde Çocuk Edebiyatı**, Ankara, Hedef CS Yayıncılık, ss.12-22.
- ETİ, İ. (2021). "Çocuk Kitaplarında Fiziksel Özellikler ve Resimlendirme", Ed. M.S. Gönen, G. Uyanık, **Okul Öncesinde Çocuk Edebiyatı ve Etkinlik Örnekleri**, Ankara, Nobel, ss. 85-109.
- GOLEMAN, D. (2005). **Duygusal Zekâ Neden IQ' Dan Daha Önemlidir**, Çev. B.S. Yüksel, İstanbul, Varlık Yayınları.
- GÖNEN, M. ve VEZİROĞLU, M. (2013). "Çocuk Edebiyatının Genel Hedefleri", Ed. M. Gönen, **Çocuk Edebiyatı**, Ankara, Eğiten Kitap, ss. 1-12.
- GÖNEN, M., BURÇAK, F., UYSAL, H., VE BEDİZ, E. (2013). 0-3 Yaş Dönemi Kitapları. M.Gönen (Ed.), **Çocuk Edebiyatı**, içinde (s. 77-92). Ankara: Eğiten Kitap.
- GÜLAY- OGELMAN, H. ve AKMAN, B. (2009). **Okul Öncesi Dönemde Sosyal Beceriler**. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- HENKES, K. (1993). **Owen**. New York: Greenwillow.
- HUNT, P. (2005). **Understanding Children's Literature**. Newyork: Taylor & Francis Books.
- KUZGUN, Y. (1997). **Rehberlik ve Psikolojik Danışma**. Ankara: ÖSYM Yayınları.
- LYNCH-BROWN, C. ve TOMLINSON, C.M. (1999). **Essentials Of Children' S Literature**. Needham Heights. MA: Allyn and Bacon.
- MACHADO, J. (2003). **Early Childhood Experience İn Language Arts: Emergent Literacy**. Canada: Thomson Learning.

- MARSHALL, C. ve ROSSMAN, G. B. (2014). **Designing Qualitative Research**. New York: Sage.
- ÖZDEMİR BECEREN, B. ve ZEBAT, R. (2019). “Erken Çocukluk Döneminde Sosyal Duygusal Öğrenme ve Etkinlik Örnekleri”. Ed. A. Adak Özdemir, Y. Güven, B. Özdemir Beceren, R. Zembat, **Erken Çocuklukta Mekânsal Beceriler ve Sosyal Duygusal Öğrenme Becerileri ve Etkinlik Örnekleri**, Ankara, Vize Yayıncılık, ss. 49-114.
- PARROTT, W. G. (2001). **Emotions In Social Psychology: Essential Readings**. Philadelphia, PA: Psychology Press.
- SEVER, S. (2008). **Çocuk ve Edebiyat**. İzmir: Tudem.
- ŞİRİN, M.R. (2007). **Çocuk Edebiyatına Eleştirel Bir Bakış- Çocuk Edebiyatı Nedir Ne Değildir?** Ankara: Kök Yayıncılık.
- THOMPSON, R. A. ve GOODMAN, M. (2010). “Development Of Emotion Regulation: More Than Meets the Eye”, Ed. A. M. Kring ve D. M. Sloan, **Emotion Regulation and Psychopathology: A Transdiagnostic Approach to Etiology and Treatment**, The Guilford Press, ss. 38–58.
- TUĞRUL, B. ve FEYMAN, N. (2006). **Okul Öncesi Çocukları İçin Hazırlanmış Resimli Öykü Kitaplarında Kullanılan Temalar**. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi 2. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu (387-392). Ankara: Ankara Üniversitesi Yayınları, No:203.
- TEMPLE, C., MARTINEZ, M. ve YOKOTA, J. (2004). **Children’s Books in Children’s Hands An Introduction To Their Literature**. Boston: Pearson Education.
- TURLA, A. (2016). **Okul Öncesi Dönemde Çocuk Edebiyatı**. Ankara: Hedef CS Yayıncılık.
- TÜR, G. ve TURLA, A. (1999). **Okul Öncesinde Çocuk Edebiyat ve Kitap**. İstanbul: Ya- Pa.
- URAL, S. (2013). “Okul Öncesi Çocuk Kitaplarının Tanımı”, Ed. M. Gönen, **Çocuk Edebiyatı**, Ankara, Eğiten Kitap, ss. 33-55.

ÜSTÜN, E. (2007). **Okul Öncesi Çocukların Okuma Yazma Becerilerinin Gelişimi**. İstanbul: Morpa Yayınları.

WINTERS, K. L., FIGG, C., LENTERS, K. ve POTTS, D. (2017). “Performing Picture Books As Co-Authorship”, Ed. N. Hamer, P. Nodelman, M. Reimer, **More Words about Pictures**, Routledge, ss. 100-115.

YILDIRIM A. ve ŞİMŞEK, H. (2016). **Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri**. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

MAKALELER

ALEXANDER K. J. ve MILLER, P. J. (2001). “Young Children’s Emotional Attachment to Stories”, **Social Development**, cilt 10, sayı 3, ss. 374-398.

AL OTAİBA, S. (2004). “Weaving Moral Elements And Research-Based Reading Practices İn Inclusive Classroom Susing Shared Book Reading Techniques”, **Early Child Development and Care**, cilt 174, sayı 6, ss. 575-589.

ASICI, E., İKİZ, F.E. ve KARACA, R. (2018). “Olumlu Duyguyu Düzenlemede Güçlükler Ölçeği (O-DDGÖ): Türkçeye Uyarlama, Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışması”, **Kastamonu Education Journal**, cilt 26, sayı 5, ss. 1589-1600.

ATEŞ, S. ve AKTAŞ, N. (2020). “Duygu Durumlarının Farklılaştığı Resimli Çocuk Kitaplarına Yönelik Okuyucu Tepkilerinin İncelenmesi”, **Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, cilt 6, sayı 3, ss. 726-745.

BEIDEL, D.C., TURNER, S. M. ve DANCU, C.V. (1985) “Physiological, Cognitive and Behavioral Aspects Of Social Anxiety”, **Behaviour Research and Therapy**, cilt 23, sayı 2, ss. 109-117.

CALKINS, S. D., GILL, K. L., JOHNSON, M. C. ve SMITH, C.L. (1998). “Emotional Reactivity and Emotional Regulation Strategies as Predictors of Social Behaviour With Peers During Toddlerhood”, **Social Development**, cilt 8, sayı 3, ss. 310–334.

CEYLAN, Ş. VE KILINÇ, N. (2021). “Resimli Çocuk Kitaplarının İncelenmesi: Öfke ve Üzüntü Duyguları”, **Yıldız Journal of Educational Research**, cilt 6, sayı 2, ss. 106-121.

- CHALMERS, K., FRYDENBERG, E. ve DEANS, J. (2012). “An Exploration into The Coping Strategies of Preschoolers: Implications for Professional Practice”, **Children Australia**, cilt 36, sayı 3, ss. 120– 127.
- COLE, P. M., MICHEL, M. K. ve TETI, L. (1994). “The Development of Emotion Regulation and Dysregulation: A Clinical Perspective”, **Monographs of the Society for Research in Child Development**, cilt 59, ss. 73-100.
- COLE, P. M., DENNIS, T. A., SMITH-SIMON, K. E. ve COHEN, L. H. (2009). “Preschoolers’ Emotion Regulation Strategy Understanding: Relations with Emotion Socialization and Child Self-Regulation”, **Social Development**, cilt 18, sayı 2, ss. 324-352.
- CORCORAN, R.P. ve SLAVIN, R. (2016). “Effective Programs for Social and Emotional Learning (SEL): A Systematic Review”, **Campbell Library Database System Review**, cilt 2, ss. 1-19.
- DAĞLI, H. ve DAĞLIOĞLU, H.E. (2021). “Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Duygu Düzenleme Becerileri İle Problem Çözme Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi”, **Cumhuriyet International Journal of Education**, cilt 10, sayı 3, ss. 1020-1046.
- DAĞLIOĞLU, H. E. ve ÇAMLİBEL ÇAKMAK, Ö. (2009). “Okul Öncesi Çocuklarına Yönelik Yayınlanan Hikâye Kitaplarının Şiddet ve Korku Ögeleri Açısından İncelenmesi”, **Türk Kütüphaneciliği**, cilt 23, sayı 3, ss. 510-534.
- DOCKETT, S., PERRY, B. ve WHITTON, D. (2006). “Picture Storybooks and Starting School”, **Early Child Development and Care**, cilt 176, sayı 8, ss. 835-848.
- DURMUŞOĞLU SALTALI, N., DENİZ, M. E., ÇELİKÖZ, N. ve ARI, R. (2009). “Altı Yaş Çocukları İçin Duygusal Becerilerin Değerlendirilmesi Testi’nin (ACES) Türkçe’ye Uyarlanması: Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışması”, **Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi**, cilt 42, sayı 1, ss. 403-420.
- EISENBERG, N., FABES, R. A., BERNZWEIG, J., KARBON, M., POULIN, R. ve HANISH, L. (1993). “The Relations of Emotionality and Regulation to Preschoolers' Social Skills and Sociometric Status”, **Child Development**, cilt 64, sayı 5, ss. 1418–1438.

- EISENBERG, N. ve FABES, R. A. (1995). “The Relation Of Young Children’s Vicarious Emotional Responding to Social Competence, Regulation, and Emotionality”, **Cognition and Emotion**, cilt 9, ss. 203- 228.
- EISENBERG, N., FABES, R. A., GUTHRIE, I. K. ve REISER, M. (2000). “Dispositional Emotionality And Regulation: Their Role In Predicting Quality of Social Functioning”, **Journal of Personality and Social Psychology**, cilt 78, sayı 1, ss. 136–157.
- EISENBERG, N. ve MORRIS, A. S. (2003). “Children’s Emotion-Related Regulation”, **Advances in Child Development and Behavior**, cilt 30, ss. 189-229.
- EISENBERG, N. ve SPINRAD, T.L. (2004). “Emotion-Related Regulation: Sharpening the Definition”, **Child Development**, cilt 75, sayı 2, ss. 334-339.
- ERDAĞI TOKSUN, S. ve ERGINSOY OSMANOĞLU, D. (2017). “Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinlerde Bulunan Duygu ve Savunma Mekanizmalarının İncelenmesi”, **Turkish Studies**, cilt 12, sayı 25, ss. 337-358.
- FANG, Z. (1996). Illustrations, text, and the child reader: What are pictures in children’ s storybooks for? Reading Horizons: **A Journal of Literacy and Language Arts**, cilt 37, sayı 2, ss. 130-142.
- GENÇÖZ, T. (1998). “Korku: Sebepleri, Sonuçları Ve Başetme Yolları”, **Kriz Dergisi**, cilt 6, sayı 2, ss. 9- 16.
- GÖNEN, M., AYDOS, E.H., ŞENTÜRK, Ç., KARACAN, G., KAHRAMAN, C. ve TUNA, P. (2013). “Resimli Çocuk Kitaplarının İçerik ve Fiziki Özelliklerinin İncelenmesi”. **Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, cilt 1, ss. 1-14.
- GREGORY, K. E. ve VESSEY, J. A. (2004). “Bibliotherapy: A Strategy to Help Students with Bullying”, **The Journal of School Nursing**, cilt 20, sayı 3, ss. 127-133.
- HANSEN, C. C. ve ZAMBO, D. (2005). “Piaget, Meet Lilly: Understanding Child Development Through Picture Book Characters”, **Early Childhood Education Journal**, cilt 33, sayı 1, ss. 39-45.

- HEATH, M., SHEEN, D., LEAVY, D., YOUNG, E.L. ve MONEY, K. (2005). "Bibliotherapy: A Resource To Facilitate Emotional Healing And Growth", **School Psychology International**, cilt 26, sayı 5, ss. 563-580.
- HERNDON, K. J., BAILEY, C. S., SHEWARK, E., DENHAM, S. A. ve BASSETT, H. H. (2013). "Preschoolers' Emotion Expression and Regulation: Relations With School Adjustment", **Psychol**, sayı 174, ss. 642-663.
- IŞITAN, S. (2016). "Özel Amaçla Yazılmış Çocuk Kitapları", **Turkish Studies**, cilt 11, sayı 4, ss. 471-492.
- KANMAZ, F.E. (2020). "Çocuk Edebiyatı ve Duyarlık Eğitimi", **Ana Dili Eğitimi Dergisi**, cilt 8, sayı 1, ss. 237-239.
- KILINÇCI, E. ve CAN, B. (2020). "Resimli Çocuk Kitaplarındaki Karakterlerin Sosyal ve Duygusal Beceriler Yönünden İncelenmesi", **İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, cilt 21, sayı 3, ss. 1216-1234.
- KOCHENDERFER-LADD, B. (2004). "Peer Victimization: The Role of Emotions in Adaptive and Maladaptive Coping", **Social Development**, cilt 13, sayı 3, ss. 329-349.
- KOÇAK, C. ve BENCİK KANGAL, S. (2021). "2005-2017 Yılları Arasında Basılmış Resimli Öykü Kitaplarının Duygusal Okuryazarlık Açısından İncelenmesi", **Uluslararası Çocuk Edebiyatı ve Eğitim Araştırmaları Dergisi**, cilt 5, sayı 1, ss. 50-65.
- KOPP, C.B. (2002). "Commentary: The Codevelopments Of Attention And Emotion Regulation", **Infancy**, cilt 3, sayı 2, ss. 199-208.
- KWON, K., HANRAHAN, A. R. ve KUPZYK, K. A. (2017). "Emotional Expressivity and Emotion Regulation: Relation to Academic Functioning Among Elementary School Children", **School Psychology Quarterly**, cilt 32, sayı 1, ss. 75.
- KÖKDEMİR, H. (2004). "Öfke ve Öfke Kontrolü", **Pivolka**, cilt 3, sayı 12, ss. 7-10.
- KUYUCU, Y. ve TEPELİ, K. (2013). "60-72 Aylık Çocukların Akranlarına Karşı Göstardıkları Duygusal ve Davranışsal Tepkilerinin Duyguları Anlama Becerileri Açısından İncelenmesi", **Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, sayı 36, ss. 91-100.

- KÜMMERLING-MEİBAUER, B. (2015). "From Baby Boks To Picturebooks For Adults: European Picturebooks İn The New Millennium", **Word & Image**, cilt 31, sayı 3, ss. 249-264.
- LOSOYA, S., EISENBERG, N. ve FABES, R. A. (1998). "Developmental Issues In The Study Of Coping", **International Journal of Behavioural Development**, cilt 22, sayı 2, ss. 287-313.
- MESTCİ, S., GÖKKAYA, F. ve ORMANKIRAN, B. (2019). "Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden 60-72 Aylık Çocukların Sosyal Problem Çözme Becerilerini Geliştirmede Duygu Düzenleme Eğitiminin Etkililiği: Bir Pilot Çalışma", **Uluslararası Erken Çocukluk Eğitimi Çalışmaları Dergisi**, cilt 4, sayı 1, ss. 56-71.
- MILLER, A. L., FINE, S. E., KIELY GOULEY, K., SEIFER, R., DICKSTEIN, S. ve SHIELDS, A. (2006). "Showing And Telling About Emotions: Interrelations Between Facets Of Emotional Competence And Associations With Classroom Adjustment In Head Start Preschoolers", **Cognition and Emotion**, cilt 20, sayı 8, ss. 1170-1192.
- ORTONY, A. ve TURNER, T.J. (1990). "What's Basic About Basic Emotions?", **Psychological Review**, sayı 97, sayı 3, ss. 315-331.
- ÖZTÜRK, M. ve GİREN, S. (2015). "Okul Öncesi Dönemdeki Çocuklar İçin Hazırlanan Hikâye Kitaplarındaki Korku ve Şiddet Ögelerinin İncelenmesi", **Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi**, cilt 5, sayı 4, ss. 2105-2108.
- REICHER, H. (2010). "Building Inclusive Education on Social And Emotional Learning: Challenges And Perspectives: A Review", **International Journal of Inclusive Education**, cilt 14, sayı 3, ss. 213-246.
- RUTHERFORD, H. J., WALLACE, N. S., LAURENT, H. K. ve MAYES, L. C. (2015). "Emotion Regulation in Parenthood", **Developmental Review**, sayı 36, ss. 1-14.
- RYDELL, A. M., BERLIN, L. ve BOHLIN, G. (2003). "Emotionality, Emotion Regulation, and Adaptation Among 5 to 8 Year Old Children", **Emotion**, cilt 3, sayı 1, ss. 30-47.

- SAARNI, C. (2011). “Emotional Development in Childhood”, **Encyclopedia on Early Childhood Development**, ss. 1-7.
- SEVER, S. (2002). “Çocuk Kitaplarına Yansıtılan Şiddet (Milli Eğitim Temel Yasası Ve Çocuk Haklarına Dair Sözleşme Bağlamında Bir Değerlendirme)”, **Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, cilt 35, sayı 1, ss. 25-37.
- SİPE, L.R. (2001). “Picturebooks As Aesthetic Objects”, **Literacy Teaching and Learning**, cilt 6, sayı 1, ss. 23-42.
- TEKİN, H. (2005). “Çocuk Edebiyatında Şiddet Korku ve Sevgi Üçgeni” **Hece Edebiyat Dergisi**, (Ağustos-Eylül), ss. 304-306.
- TURAN, F. ve ULUTAŞ, İ. (2016). “Okul Öncesi Eğitim Kurumlarındaki Resimli Öykü Kitaplarının Özellikleri İle Öğretmenlerin Bu Kitapları Kullanma Durumlarının İncelenmesi”, **Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Araştırmaları Dergisi**, cilt 2, sayı 1, ss. 21-45.
- UNDERWOOD, M. K. (1997). “Top Ten Pressing Questions About the Development of Emotion Regulation”, **Motivation and Emotion**, sayı 21, ss. 127–146.
- UYSAL BAYRAK, H., ÖZEN ALTINKAYNAK, Ş. ve ERGİNSOY OSMANOĞLU, D. (2018). “Okul Öncesi Dönemdeki Çocukların Problem Durumunda Kullandıkları Başa Çıkma Stratejilerinin İncelenmesi”. **Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, cilt 8, sayı 2, ss. 72-82.
- UZMEN, S. ve MAĞDEN, D. (2002). “Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Altı Yaş Çocuklarının Prososyal Davranışlarının Resimli Çocuk Kitapları İle Desteklenmesi”, **Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi**, sayı 15, ss. 193-212.
- ÜLKER-ERDEM, A., AYDOS, E.H. ve ÇOBAN, A. (2017). “Resimli Çocuk Kitaplarında Yer Alan Olumsuz Duygular Ve Karakterlerin Kullandığı Baş Etme Stratejileri”, **Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, cilt 17, sayı 2, ss. 914-931.
- VEZİROĞLU, M. ve GÖNEN, M. (2012). “Resimli Çocuk Kitaplarının M.E.B. Okul Öncesi Eğitim Programındaki Kazanımlara Uygunluğunun İncelenmesi”, **Eğitim ve Bilim**, cilt 37, sayı 163, ss. 227-238.

ELEKTRONİK KAYNAKLAR

IREX. (2013). Conflict Resolution and Peer Mediation Toolkit. USA. <http://www.irex.org/project/youth-leadershippeace> (Erişim Tarihi: 15 Eylül 2023).

MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI. (2013). Okul Öncesi Eğitimi Programı. Ankara. 01/10/2023 tarihinde <https://tegm.meb.gov.tr/dosya/okuloncesi/ooproram.pdf> (Erişim Tarihi: 18.10.2023)

TDK, (<https://sozluk.gov.tr/>), (Erişim Tarihi: 03.12.2023).

TEZLER

AKTÜRK, B. (2016). “Oyun Tabanlı Psikoeğitim Programının Boşanmış Aileye Sahip Okul Öncesi Çocukların Duygu Düzenleme Beceri Düzeylerine Etkisi”, (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi), Sosyal Bilimler Enstitüsü, Melikşah Üniversitesi.

ALPER, T. (2012). “Resimli Kitaplardaki Karakterlerin Duygu Durumlarının İncelenmesi”, (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi), Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çukurova Üniversitesi.

BILGIN, H. (2011). “5-6 Yaş Çocuklarına Yönelik 1990-2010 Yılları Arasında Basılan Resimli Kitapların Çocuğa Görelik Kavramına Göre İncelenmesi”, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Marmara Üniversitesi.

ERSAN, C. (2017). “Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Saldırganlık Düzeylerinin Duygu İfade Etme ve Duygu Düzenleme Açısından İncelenmesi”, (Yayımlanmış Doktora Tezi), Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Pamukkale Üniversitesi.

ERTAN, N. N. (2014). “Okul Öncesi Çağdaki Çocukların “Duygusal Düzenleme” Ve “Baş Etme Stratejileri” Arasındaki İlişkinin, “Çaba Sarf Ederek Kendini Denetleme” Aracılığıyla İncelenmesi”, (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi), Sosyal Bilimler Enstitüsü, Maltepe Üniversitesi.

- FINDIK-TANRIBUYURDU, E. (2012). “Okul Öncesi Öz Düzenleme Ölçeği Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması” (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi), Sosyal Bilimler Enstitüsü, Hacettepe Üniversitesi
- GÜLGEZ, Ö. (2018). “İlkokul Çocuklarında Duygu Düzenleme ile Sosyal Yeterlilik İlişkisinin İncelenmesi”, (Yayımlanmış Doktora Tezi), Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Mersin Üniversitesi.
- GÜREL, P. (2006). “Öğretici Hikâyeler Yoluyla Düşünce ve Duygu Eğitimi Tanımlar ve Yöntemler”, (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi), Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Marmara Üniversitesi.
- KAYHAN AKTÜRK, Ş. (2015). “Okul Öncesi Dönem Çocuklarında Duygu Düzenleme Becerileri İle Akran İlişkilerinin İncelenmesi”. (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi), Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul Üniversitesi.
- KILIÇ, S. (2021). “Öykülerle Terapi Programının Dil Ve Konuşma Bozukluğu Olan Çocukların Duygu Yönetimi Becerilerine Etkisi”, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, KTO Karatay Üniversitesi.
- KONAR, E. (2004). “1995-2002 Yılları Arasında Yayımlanan Okul Öncesi Hikâye Kitaplarındaki Bazı Kavramların İçerik ve Biçimsel Olarak İncelenmesi”, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Sosyal Bilimler Enstitüsü, Selçuk Üniversitesi.
- SILDIR, E. (2016). “Okul Öncesi Döneme Yönelik Hikaye Kitaplarının Milli Eğitim Bakanlığı 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı’nda Yer Alan Sosyal–Duygusal Alan Gelişimle İlgili Kazanımları Desteklemeleri Yönünden İncelenmesi”, (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi), Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Gazi Üniversitesi.
- ŞAŞMAZ, İ. B. (2014). “Erken Dönem Uyumsuz Şemaların Ve Duygu Düzenleme Güçlüğü’nün Borderline Kişilik Bozukluğu Ve Bipolar Bozukluk Üzerindeki Yordayıcı Etkisi”, (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi), Sosyal Bilimler Enstitüsü, Okan Üniversitesi.
- ŞİMŞEK, Ö. (2007). “Anasınıfına Devam Eden Çocukların Okuma Olgunluğu Düzeyine Türkçe Dil Etkinlik Programının Etkisinin İncelenmesi”,

(Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi), Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Gazi Üniversitesi.

TOKGÖZ, İ. (2006). “Okul Öncesi Çocuklarına Yönelik Kitapların Dil Gelişimi ve Anlambilim Açısından Değerlendirilmesi”, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Dokuz Eylül Üniversitesi.

UZMEN, S. (1993). “1970-1993 Yılları Arasında Basılmış Türkçe Ve İngilizce Resimli Hikâye Kitaplarının Konu Yönünden İncelenmesi”, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hacettepe Üniversitesi.

EKLER

Ek-1 Etik Kurul İzni

Ek-2 Araştırmada İncelenen Kitapların Listesi

Ek-1: Etik Kurul İzni

Evrak Tarih ve Sayısı: 07.04.2022-47380

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürlüğü

Sayı : E-88083623-020-47380
Konu : Etik Onayı Hk.

07.04.2022

Sayın Betül SÜREK

Tez çalışmanızda kullanmak üzere yapmayı talep ettiğiniz anketiniz İstanbul Aydın Üniversitesi Etik Komisyonu'nun 24.03.2022 tarihli ve 2022/05 sayılı kararıyla uygun bulunmuştur. Bilgilerinize rica ederim.

Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin KAZAN
Müdür Yardımcısı

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu : BS94DJVS 4Z Pin Kodu : 30492

Belge Takip Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/istanbul-aydin-universitesi-ebys?>

Adres : Beşyol Mah. İnönü Cad. No:38 Şifaköy, 34295 Küçükçekmece / İSTANBUL

Telefon : 444 1 428

Web : <http://www.aydin.edu.tr/>

Keş Adresi : iau.yazisleri@iau.ha03.kep.tr

Bilgi için : Hicran DEMİR

Unvanı : Yazı İşleri Uzmanı

ARAŞTIRMADA İNCELENEN KİTAPLARIN LİSTESİ		
SIRA NO	KİTAP ADI	YAYINEVİ
1	Huysuzor Hatice	1001 Çiçek
2	Endişelinozor Ender	1001 Çiçek
3	Utangaçozor Umut	1001 Çiçek
4	Korkakozor Kamber	1001 Çiçek
5	Öfkelinozor Ömür	1001 Çiçek
6	Küçük Öfkeli Nokta	BETA kids
7	Gaston Artık Utangaç Değil	1001 Çiçek
8	Küçük Cesur Nokta	BETA kids
9	Çiko Kendine Güvenmeyi Öğreniyor	1001 Çiçek
10	Kardeşiyle Mutlu Olabilen Fare	1001 Çiçek
11	Kendine Güvenen Fil	1001 Çiçek
12	Cesur Minik Rakun	Butik Yayıncılık
13	Mutlu Su Aygırı	Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları
14	Kıskançozor Kerem	1001 Çiçek
15	Her İsteddiği Olsun İsteyen Moli	1001 Çiçek
16	Gaston Artık Kızgın Değil	1001 Çiçek
17	Tavşanını Özleyen Köpek	1001 Çiçek
18	Huysuz Maymun	Derin Çocuk
19	Kıskanç Kurbağa Eda	Redhouse Kidz
20	Seni Özlediğim Zaman	Büyülü Fener
21	Kırpık Annesinden Ayrılmaktan Korktuğunda	Nobel Çocuk
22	Küçük Mutlu Nokta	BETA kids
23	Küçük Sakin Nokta	BETA kids
24	Her Zaman Yanında Olacağım	Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları
25	Panda Huzurlu ve Mutlu	1001 Çiçek
26	Doğada Huzur Bulan Kirpi	1001 Çiçek
27	Küçük Duygusal Nokta	BETA kids
28	Gaston Artık Üzgün Değil	1001 Çiçek
29	Küçük Mutsuz Nokta	BETA kids
30	Mutluluğun Başladığı Yer	Martı Çocuk
31	Anne ile Kucaklaşmak	1001 Çiçek
32	İşte Ben	Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları
33	Kaplanı Sakın Gıdıklama	Marsık Kitap
34	Ayıcık Kızgın Değil	1001 Çiçek
35	Tosbi Kabuğuna Çekildi	Teleskop Popüler Bilim
36	Çekingen Gabin	1001 Çiçek
37	Hiç Hata Yapmayan Kız	1001 Çiçek
38	Ağlamak Yağmur Gibidir	İlksatır Çocuk
39	Konsantre Olabilen Kanguru	1001 Çiçek
40	Bir Sevgi Masalı	Beyaz Balina
41	Yeşile Dönen Kedi	Teleskop Popüler Bilim
42	Kıskandığım Zaman	Büyülü Fener
43	Küçük Kaygılı Nokta	BETA kids
44	Tırtık Tütüyor	Final Yayınları
45	Mimi Bugün Öfkeli Mi?	Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları
46	Avucundaki Öpücük	Butik Yayıncılık
47	Öfkeli Minikler İçin İyi Hisler Kitabı	Sabri Ülker Vakfı Yayınları
48	Bazen Olur Böyle Biraz Kıskandım Sanki	Sincap Kitap
49	Bazen Olur Böyle Biraz Kızdım Sanki	Sincap Kitap
50	Çok Sinirliyim!	Mandolin Yayınları
51	Olduğun Gibisin...	Aylak Kitap
52	Kurbağa'nın Nefes Kesen Konuşması	Sola Unitas
53	Endişeli Minikler İçin İyi Hisler Kitabı	Sabri Ülker Vakfı Yayınları
54	Orion ve Karanlık	Redhouse Kidz
55	Kızdığım Zaman	Büyülü Fener
56	Beni Korkutan Ne?	Tübitak
57	Endişelendiğim Zaman	Büyülü Fener
58	Ada Korkunca	YKY
59	Arkadaşım Korku	Taze Kitap

60	Teo' nun Gece Korkusu Kitabı	Bilgi Yayınevi
61	Rubi Kaygılanıyor	Marsık Kitap
62	Duygusal Minikler İçin İyi Hisler Kitabı	Sabri Ülker Vakfı
63	Beni Üzen Ne?	Tübitak
64	Eyvah Kalbim Kırıldı!	Redhouse Kidz
65	Üzülduğüm Zaman	Büyülü Fener
66	Noa, Kirpi ve Sarı	Abm
67	Tavşan Dinledi	Gergedan
68	Erkek Adam Ağlar	Hippo
69	Üzüntü İçin Bir Sığınak	Ketebe
70	Sert Çocuklar	Nesin
71	Bazen Olur Böyle Biraz Üzuldüm Sanki	Sincap Kitap
72	Görünmez İp	Mundi
73	Beni Yine de Sever misin?	Meav
74	Sevgi Canavarı	1001 Çiçek
75	Sevgi	Pogo
76	Sevgi Şemsiyesi Altında	Vakıfbank Kültür
77	Kuşa Dönüştüğüm Gün	Meav
78	Ben Sensiz Ne Yaparım?	Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları
79	Gerçek Süper Güç	YKY
80	Büyük Sözcük Fabrikası	Aylak Kitap
81	Uçup Giden Battaniye	Okuyan Koala
82	Yavru Baykuşlar	Kır Çiçeği Yayınları
83	Tostos Dedesini Özlüyor	Beyaz Balina
84	Sözlerin Kalp Kırmazın	Meav
85	Leo Sevgiyi Öğreniyor	Sola Unitas
86	Akıllı Tilkinin Masalı	Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları
87	Çok Kötü Bir Şey Oldu	Okuyan Koala
88	Arkadaşım Mutlu	Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları
89	Mutlu	1001 Çiçek
90	Pufi Sabırlı Olmayı Öğreniyor	Teleskop Popüler Bilim
91	Yavaşla Pisican	Sola Unitas
92	Tombik Ayı Sabırsızlanıyor	Pearson
93	Duygularım Kitabı Sevinmek	Çoki
94	Duygular Mutfağı	Okuyan Koala
95	Küçük Sabırlı Nokta	BETA kids
96	Kendime Güvendiğim Zaman	Büyülü Fener
97	Babam neden Burada Değil	Tübitak
98	Sabırsız Tırtıl	Beyaz Balina
99	Sabırsız Sinek Feza	Redhouse Kidz
100	Üzüntü Kapını Çaldığında	Martı Çocuk
101	Mutluluk	Erdem Çocuk
102	Ravi Kükrüyor	Marsık Kitap
103	Korkma Derin Bir Nefes Al	Almidilli
104	Senin Kovan Ne Kadar Dolu?	Butik Yayıncılık
105	Neden Ağlarız?	Bulutsu
106	Alex ve Korkunç Şeyler	Sola Unitas
107	Berke Bu Ne Öfke?	YKY
108	İstek Canavarları	Okuyan Koala
109	Korktuğum Zaman	Büyülü Fener
110	Beklemeyeceğim İşte	YKY
111	Okto' yu Ne Kızdırdı?	Teleskop Popüler Bilim
112	Kaygılı Şövalye	Sola Unitas
113	Prnses ve Sis	Sola Unitas

ÖZGEÇMİŞ

Adı ve Soyadı: Betül SÜREK

EĞİTİM BİLGİLERİ

Lisans: 2012, Hacettepe Üniversitesi, Okul Öncesi Öğretmenliği Bölümü

MESLEKİ DENEYİM

Çalıştığı Kurumlar: İstanbul İl MEM/ Okul Öncesi Öğretmeni/ 2012-2014

Ankara İl MEM/ Okul Öncesi Öğretmeni/ 2014-2015

Diyarbakır İl MEM/ Okul Öncesi Öğretmeni/ 2015-2019

Ankara İl MEM/ Okul Öncesi Öğretmeni/ 2019- Devam Etmekte

Sunum: Sürek, B., ve Tarman, İ. (2023). Proje Yaklaşımı Temelli Hazırlanan Farklı Kültürleri Tanıma Etkinliklerinin Uygulanması: Bir Eylem Araştırması. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11 (2), 50-69.

Ödüller: 17/01/2022 Başarı Belgesi

01/06/2022 Başarı Belgesi